

**Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ
ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΙΩΑΝΝΗ Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΜ: 5100

ΕΠΙ ΠΤΥΧΙΩ ΦΟΙΤΗΤΗ ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Επιβλέπων καθηγητής: Δημήτριος Στράνης

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2014

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η υπογραφή της Συνθήκης της Λισσαβόνας και οι θεσμικές της καινοτομίες

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.	Εισαγωγή
2.	Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3.	Η έδρα των κοινοτικών οργάνων
4.	Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
4.1.	Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
4.1.1.	Σύνθεση
4.1.2.	Αρμοδιότητες
4.1.2.1.	Συμμετοχή στο νομοθετικό έργο
4.1.2.2.	Δημοσιονομικές εξουσίες
4.1.2.3.	Συμμετοχή στο διορισμό των οργάνων της ΕΕ
4.1.2.4.	Άσκηση ελέγχου επί των οργάνων της Ένωσης
4.1.2.5.	Άλλες εξουσίες
4.1.2.6.	Συμμετοχή στην διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ και σύναξης συμφωνιών...
4.1.2.7.	Ανάληψη πολιτικών πρωτοβουλιών
4.1.2.8.	Αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου στο πλαίσιο της Ένωσης
4.2.	Διαμεσολαβητής.....
4.3.	Το Συμβούλιο.....
4.3.1.	Αρμοδιότητες.....
4.3.2.	Τρόπος λήψεως αποφάσεων.....
4.3.3.	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.....
4.3.4.	Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων.....
4.4.	Η Επιτροπή
4.4.1.	Σύνθεση.....
4.4.2.	Αρμοδιότητες.....
4.5.	Το Δικαστήριο
4.5.1.	Σύνθεση.....
4.5.2.	Αρμοδιότητες.....
4.5.3.	Διαδικασία
4.5.4.	Αρμοδιότητες του ΔΕΚ στο πλαίσιο της Ένωσης.....
4.5.5.	Το Πρωτοδικείο.....
4.5.5.1.	Εισαγωγή.....
4.5.5.2.	Νομικό πλαίσιο.....
4.5.5.3.	Νομική φύση και χαρακτήρας του Πρωτοδικείου.....

4.5.5.4	Σύνθεση.....	
4.5.5.5	Αρμοδιότητα.....	
4.5.5.6	Αναρμοδιότητα - Εκκρεμοδικία.....	
4.5.5.7	Διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου.....	
4.5.5.8	Αναίρεση κατά των αποφάσεων του Πρωτοδικείου.....	
4.5.5.9	Διαδικασία ενώπιον του ΔΕΚ επί της αναίρεσεως.....	
4.5.6.	Τα Δικαιοδοτικά Τμήματα.....	
4.5.6.1.	Νομική φύση των Δικαιοδοτικών Τμημάτων.....	
4.6.	Το Ελεγκτικό Συνέδριο	
4.6.1.	Η θέση του Ελεγκτικού Συνεδρίου εντός της κοινοτικής έννομης τάξης.....	
4.6.2.	Το ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο εντός της κοινοτικής έννομης τάξης.....	
4.6.3.	Νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	
4.7.	Το θεσμικό πλαίσιο της ONE.....	
4.7.1	Εισαγωγή.....	
4.7.2.	Τα θεσμικά όργανα της ONE.....	
4.7.2.1.	Η θεσμική ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ.....	
4.7.3.	Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.....	
4.7.3.1.	Τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.....	
4.7.4.	Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	
4.7.4.1.	Ίδρυση.....	
4.7.4.2.	Νομική προσωπικότητα – Μεριδιούχοι της ΕΚΤ.....	
4.7.4.3.	Τα όργανα της ΕΚΤ.....	
4.7.4.4.	Καθήκοντα του ΔΣ και της Εκτελεστικής Επιτροπής.....	
4.7.4.5.	Αρμοδιότητες της ΕΚΤ.....	
	(i) εκδοτικό προνόμιο.....	
	(ii) έκδοση κανονισμών, αποφάσεων, συστάσεων και γνωμών.....	
	(iii) συμβουλευτικές αρμοδιότητες.....	
	(iv) προληπτική εποπτεία χρηματοπιστωτικών οργανισμών.....	
	(v) επιβολή προστίμων.....	
4.7.4.6.	Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες.....	
4.7.4.7.	Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή.....	
4.7.4.8.	Κράτη μέλη με παρέκκλιση.....	
4.7.4.9.	Συμπέρασμα.....	
5.	Επικουρικά όργανα της Ένωσης	
5.1	Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
5.2	Η Επιτροπή Περιφερειών	
5.3	Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων	
5.3.1.	Αποστολή.....	
5.3.2.	Όργανα.....	
6.	Τα Ταμεία.....	
6.1.	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων.....	
6.2.	Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας.....	
6.3.	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	
6.4.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης	
6.5.	Ταμείο Συνοχής	

6.6.	Διαρθρωτικά Ταμεία
6.6.1.	Οι στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων.....
6.6.2.	Μέθοδος των διαρθρωτικών παρεμβάσεων.....

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγαλλοπούλου Πην. , Εισαγωγή στο Δίκαιο της ΕΟΚ, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1989,
- Αλεξιάκη Π., (1994), Ευρωπαϊκή και Οικονομική Νομισματική Ένωση, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Alesina A. and V. Grilli, (1992), “The European Central Bank: Reshaping Monetary Politics in Europe”, in D. Canzoneri, V. Grilli, and P. Masson, (eds), Establishing a Central Bank: Issues in Europe and lessons from the US, Cambridge: Cambridge University Press.
- Βαρουξιάκη Σ., Διεθνείς Οργανισμοί, τόμος Α' και Β', Εκδόσεις Παπαζήση.
- Βιτάλη Γ., Κοινοτική Έννομη τάξη, 1988.
- Βρέλλη Σ., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1988.
- Βενιζέλου Ε., (1994), Η Συνθήκη του Μάαστριχτ και ο ευρωπαϊκός συνταγματικός χώρος, Αθήνα, Αντ. Σάκκουλας.
- Γεωργιάδη Α. Λιακόπουλου Θ., Ευρώ και Δίκαιο. Οι νομικές συνέπειες της εισαγωγής του Ευρώ, Αθήνα, 1999, Εκδόσεις Π. Ν Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία.
- Δαγτόγλου Π. , Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, έκδοση Β , Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1985,
- του ιδίου, Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1998.
- του ιδίου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 3η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.
- του ιδίου, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, 2η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.
- του ιδίου, Ατομικά Δικαιώματα, τόμος Α και Β, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.
- του ιδίου, Βασικά στοιχεία της Συνθήκης Μάαστριχτ, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1993.
- Δεληκωστόπουλου Σ. , Η παράβασις ουσιώδους τύπου ως λόγος ακυρώσεως διοικητικών πράξεων, 1970.
- του ιδίου, Ευρωπαϊκόν Δικονομικόν Δίκαιον, Εκδοτικός Οίκος Αφοι Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1986.
- Διαφόρων Συγγραφέων: Τριάντα χρόνια κοινοτικού δικαίου, έκδοση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Σπουδών (ΕΠΕΕΣ), Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, τόμος Ι και ΙΙ, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, 2002.
- Ιωακειμίδη Π., Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση, Εκδόσεις Θεμέλιο, 1993.
- Ιωάννου Κρ. , Κοινή Εξωτερική Πολιτική - Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια, 1993.
- Ιωάννου Κρ. - Κουμουτσάκου Γ. , Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, 1992.
- Καλαβρού Γ., Παραδόσεις Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου. Α. Σάκκουλα, 1988.
- Καλαβρού Γρ. , Το δικαίωμα εγκατάστασης κατά την Συνθήκη της ΕΟΚ, 1981.
- του ιδίου, Παραδόσεις Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου τ. Α' και Β', 1989.
- του ιδίου, Θεμελιώδη οικονομικά δικαιώματα στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, 1985.
- Κανελλόπουλου Παν. , Συντρέχουσα αστική ευθύνη της Κοινότητας και του Κράτους μέλους κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1990.

- του ιδίου, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1993.
- του ιδίου, Κώδικας Δικονομικών Διατάξεων του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1992.
- του ιδίου, Η Αίτηση Ακυρώσεως των πράξεων των κοινοτικών οργάνων, ISBN 960-232-779-0, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Μπερνίτσα Π., Δίκαιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1990.
- του ιδίου, Δίκαιο αντιντάμπινγκ και μέτρα άμυνας κατά επιδοτημένων εισαγωγών στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, τόμος □, Ουσιαστικό Δίκαιο αντιντάμπινγκ, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1987,
- του ιδίου Ελευθέρωση της κινήσεως κεφαλαίων στο Κοινοτικό Δίκαιο (1989).
- του ιδίου Το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο Ανταγωνισμού και η επίδρασή του στη θέσπιση και εφαρμογή του ν. 703/77 (1988).
- Θ. Παναγόπουλου: Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 1974.
- του ιδίου, Δίκαιο Περιβάλλοντος, Γ' έκδοση, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης
- Παπαγιάννης Δον., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1996.
- Παυλόπουλου Αλ. , Χαρακτηριστικά, αρχές, θεμελιώδεις κανόνες και ειδικές διαδικασίες του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικονομικού Συστήματος, 1995.
- Παυλόπουλου Π. , Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Αίτησης Ακυρώσεως, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1982.
- Παυλόπουλου Π. , : Εγγυήσεις του Δικαιώματος Δικαστικής Προστασίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο , Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1993.
- Περράκη Στ. , Η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη διακυβερνητική διάσκεψη του 1996 : Θέση και ρόλος των μεσαίων και μικρών πληθυσμιακά κρατών μελών, 1996, (επιμέλεια).
- του ιδίου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση σε μετεξέλιξη από το Μάαστριχτ στο Άμστερνταμ, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1998.
- του ιδίου, Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής. Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, 1995.
- του ιδίου, Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 1986.
- Περράκη Στ. - Γρηγορίου Παν. , Η Ελλάδα στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ενοποίησης, 1981.
- Πιτσιόρλα Α., (1999), Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Τραπεζών. Συγκριτική προσέγγιση με το Federal Reserve System των ΗΠΑ και το Κεντρικό Τραπεζικό Σύστημα της Ο.Δ της Γερμανίας, ISBN 960-15-0057, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Στεφάνου Κ., Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, τόμος Α', 6η έκδοση, ISBN 960-15-0673-X, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2002.
- Τσάκωνα Α, (1999), Το θεσμικό και νομικό πλαίσιο του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Νομίσματος (ΕΥΡΩ) και οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία, ISBN 960-15-0083-9, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Περράκη Στ. - Χρυσομάλλη Μ. , Το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1990.
- Σαχπεκίδου Ευγ. , Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, 1995.
- Σαχπεκίδου Ευγ. - Στάγκος Π. , Δίκαιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994.
- Σκανδάμη Ν., Ευρωπαϊκό Δίκαιο και Στοιχεία Ελληνικού Δικαίου Προσαρμογής, τόμος 1, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1994.
- του ιδίου , Κράτος , δίκαιο και κοινωνία στην ενοποιημένη Κοινότητα, 1994.
- του ιδίου , Κοινοτική λειτουργία της εθνικής διοίκησης, 1990.

- του ιδίου , Το κράτος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 1986.
- του ιδίου, Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 1985.
- του ιδίου , Η άγραφη ενοποίηση στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 1981.
- Σπηλιωτόπουλου Ε. , Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου □ και □□, έβδομη έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1966.
- Στεφάνου Κ. , Τα δικαιώματα του πολίτη στην κοινοτική έννομη τάξη, 1993.
- του ιδίου , Το καθεστώς των Δημοσίων Επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 1988.
- του ιδίου, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, τόμος Α, 4η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1999.
- του ιδίου, Βιομηχανική ιδιοκτησία και Κοινή Αγορά (1980).
- του ιδίου, Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (1984).
- του ιδίου, Συγκρούσεις Οικονομικής Κυριαρχίας.
- Χριστοδουλίδη Θ. - Στεφάνου Κ., Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, Συνθετική Θεώρηση, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, 1993.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η υπογραφή της Συνθήκης της Λισσαβόνας και οι θεσμικές της καινοτομίες

Στις 13 Δεκεμβρίου του 2007, οι αρχηγοί των κρατών μελών και των κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) υπέγραψαν στην Λισσαβόνα την Μεταρρυθμιστική Συνθήκη (Reform Treaty), που για το λόγο αυτό αποκλήθηκε «Συνθήκη της Λισσαβόνας». Πρόκειται για τη Συνθήκη που συντάχθηκε από την Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2007, μετά την αποτυχία της διαδικασίας επικύρωσης της Συνταγματικής Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας είναι μια ακόμη Συνθήκη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, με την οποία τροποποιούνται, βελτιώνονται και συμπληρώνονται οι Συνθήκες που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ) και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Η Συνταγματική Συνθήκη, που είχε συνταχθεί από εκατόν πέντε εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των εθνικών κοινοβουλίων, των κυβερνήσεων των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είχε ως σκοπό την απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό του νομικού και θεσμικού πλαισίου της ΕΕ, προκειμένου η Ένωση να αποκτήσει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και διαφάνεια, καθώς και συνοχή στις εξωτερικές της δράσεις, ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες της τελευταίας μεγάλης διεύρυνσης και στις απαιτήσεις της νέας εποχής της παγκοσμιοποίησης και της υψηλής τεχνολογίας. Ωστόσο, ο συνταγματικός της χαρακτήρας έδωσε την εντύπωση ότι δημιουργείται ένα νέο, ομοσπονδιακής δομής, «κράτος», πράγμα που φόβισε ορισμένα κράτη μέλη και τους πολίτες των, με αποτέλεσμα η Συνταγματική Συνθήκη να μην επικυρωθεί από το ένα τρίτο των κρατών μελών της Ένωσης.

Ωστόσο, η ανάγκη απλοποίησης και εκσυγχρονισμού της Ένωσης παρέμενε επιτακτική, γι' αυτό οι ευρωπαίοι ηγέτες αποφάσισαν να επιδιώξουν μερικούς από τους στόχους της Συνταγματικής Συνθήκης με την μέθοδο της αναθεώρησης των ισχυουσών Συνθηκών, αποφεύγοντας τις συνταγματικού χαρακτήρα ρυθμίσεις. Έτσι, συντάχθηκε η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, η οποία εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 2007, υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου του 2007 στη Λισσαβόνα και γι' αυτό το λόγο ονομάστηκε «Συνθήκη της Λισσαβόνας για την τροποποίηση της Συνθήκης ΕΕ και ΕΚ» και τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας αποτελεί ένα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της επιτάχυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, πρώτα απ' όλα διότι βγάζει την Ένωση από το τέλμα στο οποίο είχε περιέλθει λόγω της μη επικύρωσης της Συνταγματικής Συνθήκης. Περαιτέρω, υιοθετεί σε μεγάλο βαθμό πολλές από τις διατάξεις της Συνταγματικής Συνθήκης, κυρίως αυτές που δεν προκάλεσαν τις αντιρρήσεις των ευρωσκεπτικιστών. Σε αντίθεση με τη Συνταγματική Συνθήκη, η Συνθήκη της Λισσαβόνας δεν αναφέρει τη λέξη Σύνταγμα ή εκφράσεις συνταγματικού χαρακτήρα, δεν κάνει λόγο για σημαία, ύμνο και έμβλημα της ΕΕ. Δεν αναφέρεται στη σχέση μεταξύ εθνικού δικαίου των κρατών μελών και δικαίου της Ένωσης, παραπέμποντας μόνο στην πάγια νομολογία του Δικαστηρίου επί του θέματος αυτού. Επίσης, δεν υιοθετεί την διάταξη του Συντάγματος της Ευρώπης σχετικά με το αξίωμα του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

Από την άλλη πλευρά, ικανοποιεί την ανάγκη για απλοποίηση και προς τούτο συγχωνεύει την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η Ένωση αντικαθιστά και διαδέχεται την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Επομένως, στο μέλλον θα υπάρχει μια μόνο οντότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, που θα διέπεται από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως μετονομάζεται η Συνθήκη της ΕΚ. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, με ρητή διάταξη, αναγνωρίζει τη νομική προσωπικότητα της Ένωσης καθώς και αρμοδιότητες προερχόμενες από τα κράτη μέλη με βάση την αρχή της δοτής αρμοδιότητας. Καθορίζει επακριβώς τους τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης, καθώς και τους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της Ένωσης και των κρατών μελών. Αναγνωρίζει νομική δεσμευτικότητα στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης, όπως προσαρμόστηκε την 12η Δεκεμβρίου 2007 στο Στρασβούργο, χωρίς να τον ενσωματώνει στη Συνθήκη.

Επίσης, με τη νέα Συνθήκη δημιουργείται το αξίωμα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με θητεία δύομισι ετών, δυνάμενη να ανανεωθεί άπαξ, καθώς και το αξίωμα του Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και άμυνας με θητεία πέντε ετών, που ουσιαστικά θα είναι ο «Υπουργός Εξωτερικών» της Ένωσης. Με τα δύο αυτά αξιώματα δίδεται διάρκεια, συνοχή και συνέχεια στην παρουσία της Ένωσης στη διεθνή σκηνή, ώστε να μπορέσει να μεγιστοποιήσει την εμπλοκή της και το ρόλο της στην επίλυση διεθνών ζητημάτων.

Τέλος, στο θεσμικό πλαίσιο, η Συνθήκη της Λισσαβόνας προβλέπει τη συγκρότηση της Επιτροπής με μικρότερο αριθμό Επιτρόπων, ίσο με τα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών. Καθιερώνει, ως κανόνα, το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας, που αποτελεί συνδυασμό πληθυσμιακής και αριθμητικής πλειοψηφίας των κρατών μελών για τη λήψη αποφάσεων από το Συμβούλιο της Ένωσης, καθώς και τη διαδικασία της συναπόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας της Ένωσης, αναγνωρίζοντας περισσότερες νομοθετικές εξουσίες στο Κοινοβούλιο. Παράλληλα, προβλέπει διατάξεις για την καλύτερη ενημέρωση των εθνικών κοινοβουλίων και την ενδυνάμωση του ρόλου τους στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, ιδιαίτερα ως προς την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

Χωρίς υπερβολή, η Συνθήκη της Λισσαβόνας επαναφέρει το χαμόγελο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και δίνει ελπίδες ότι το ευρωπαϊκό ενοποιητικό εγχείρημα μπορεί χωρίς εμπόδια να προχωρήσει με ταχύτερους ρυθμούς στο μέλλον, προκειμένου να φθάσει στον τελικό του στόχο, που είναι η πολιτική ενοποίηση της Ένωσης.

Οι πλέον καινοτόμες διατάξεις της Συνθήκης της Λισσαβόνας είναι αυτές που αφορούν την θεσμική της μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμό. Η ΕΕ στον αιώνα της παγκοσμιοποίησης είχε ανάγκη πρώτα απ' όλα από θεσμούς που στο όνομα ενός προσώπου θα εκπροσωπούσαν την Ένωση στο σύνολό της, ώστε να διευκολύνεται η δράση της διεθνώς. Έτσι, με τη δημιουργία το προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με θητεία δύομισι ετών, αφενός και τη δημιουργία του Υπατου Εκπροσώπου της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), με πενταετή θητεία, η δράση και η παρουσία της Ένωσης στη διεθνή σκηνή είναι ευδιάκριτη και αποτελεσματική.

Από την άλλη πλευρά, η ΕΕ χρειάζεται όργανα ολιγομελή, ευέλικτα και αποτελεσματικά, ικανά να λαμβάνουν γρήγορες αποφάσεις. Ο στόχος αυτός είναι δύσκολος για την Ένωση των 28 κρατών μελών. Η πρώτη προσπάθεια έγινε με την απόπειρα μείωσης των μελών της Επιτροπής. Από κάποιο χρονικό σημείο και μετά ο αριθμός των μελών της Επιτροπής θα είναι μικρότερος από τον αριθμό των κρατών

μελών. Και αυτό είναι μια μεγάλη πρόοδος και εκσυγχρονισμός στο πλαίσιο της Ένωσης.

Το Θεσμικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ιδιαίτερη αποστολή, αξίες και στόχους, για την επίτευξη των οποίων έχει ιδιαίτερο θεσμικό πλαίσιο, αποτελούμενο από όργανα, διακεκριμένα από τα όργανα των κρατών μελών. Τα όργανα αυτά, κατά την επιδίωξη του ενωσιακού σκοπού, είναι επιφορτισμένα με συγκεκριμένα καθήκοντα και έχουν σημαντικές αρμοδιότητες, οι οποίες, με βάση την αρχή της δοτής αρμοδιότητας, προέρχονται από μεταβίβαση εθνικών αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών τα ενωσιακά όργανα εκδίδουν πράξεις νομοθετικού, κανονιστικού, διοικητικού και εκτελεστικού περιεχομένου, δεσμευτικές για την Ένωση, τα κράτη μέλη και τους ιδιώτες, για την έκδοση των οποίων δεν απαιτείται κατά κανόνα η ομόφωνη απόφαση όλων των κρατών μελών της Ένωσης. Με άλλα λόγια, σε αντίθεση με όσα συμβαίνουν στους διεθνείς οργανισμούς, οι αποφάσεις και οι πολιτικές των οργάνων της Ένωσης, μέσω των οποίων αναπτύσσεται και πραγματώνεται η αποστολή και οι στόχοι της, δεσμεύουν κατά κανόνα τα κράτη μέλη και τους ιδιώτες έστω και αν ορισμένα κράτη μέλη δεν συμφωνούν με αυτές.

Επομένως, η επίτευξη του ενωσιακού σκοπού εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την επιτυχή και αποτελεσματική λειτουργία των οργάνων που συγκροτούν το θεσμικό πλαίσιο της Ένωσης. Τα όργανα της Ένωσης κατά κανόνα συγκροτούνται από εκπροσώπους των κρατών μελών, στο πλαίσιο συγκρότησης των οποίων αναφέρονται σημαντικά θέματα όσον αφορά τον αριθμό των μελών τους, τον τρόπο υπόδειξής τους, τον τρόπο λήψεως των αποφάσεων.

Όσον αφορά τον αριθμό των μελών των οργάνων της Ένωσης, είναι εύλογο, όλα τα κράτη μέλη, ανεξαρτήτως μεγέθους, πληθυσμού και οικονομικής κατάστασης, να επιθυμούν να μετέχουν σ' αυτά με ίσο αριθμό εκπροσώπων τους, προκειμένου να προστατεύσουν το εθνικό τους συμφέρον, στο πλαίσιο επιδίωξης του ενωσιακού σκοπού. Ωστόσο, η Ένωση, με βάση τον πληθυσμό, την έκταση και την οικονομική ανάπτυξη, αποτελείται από μεγάλα, μεσαία και μικρά και πολύ μικρά κράτη μέλη. Επομένως, το αίτημα για ισότιμη συμμετοχή δεν είναι πάντα εύλογο και δίκαιο, όπως, λόγου χάρη, συμβαίνει στην περίπτωση της Γερμανίας των ογδόντα πέντε περίπου εκατομμυρίων πολιτών και της Μάλτας του μισού περίπου εκατομμυρίου πολιτών.

Από την άλλη πλευρά, η αρχή ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να συμμετέχει στη συγκρότηση κάθε οργάνου της Ένωσης οδηγεί σε ακρότητες που βλάπτουν την αποτελεσματική λειτουργία των οργάνων αυτών, καθώς ο αριθμός των κρατών μελών είναι ήδη μεγάλος και σύντομα θα ξεπεράσει τα τριάντα. Τα πολυμελή όργανα δεν διακρίνονται για την ταχύτητα, ευελιξία και αποτελεσματικότητα στη λειτουργία τους και τη λήψη των αποφάσεων, ιδιαίτερα κατά την εποχή της παγκοσμιοποίησης και της υψηλής τεχνολογίας.

Στο πλαίσιο αυτό, από καιρό απασχολεί την Ένωση το πρόβλημα της μείωσης του αριθμού των μελών των διαφόρων οργάνων, χωρίς να είναι εύκολο να βρεθεί λύση, αφού κάθε κράτος μέλος θεωρεί ότι συντρέχουν λόγοι που επιβάλουν τη συμμετοχή του σε όλα τα όργανα και ότι ο περιορισμός πρέπει να γίνει σε βάρος των υπολοίπων κρατών μελών. Επ' αυτού, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ευρωπαϊκή

Επιτροπή. Μέχρι το 2004, που τα κράτη μέλη της Ένωσης ήταν δεκαπέντε, η Επιτροπή είχε είκοσι μέλη, υποδεικνυόμενα ανά δύο από κάθε ένα από τα πέντε μεγάλα κράτη μέλη και ανά ένα από τα υπόλοιπα κράτη μέλη, μεσαία και μικρά. Όταν τα κράτη μέλη έγιναν εικοσιπέντε, και αργότερα είκοσι επτά, έκτοτε η Επιτροπή αποτελείται από είκοσι επτά μέλη, υποδεικνυόμενα, ανά ένα, από κάθε κράτος μέλος. Ένα όργανο όμως, τόσο σημαντικό, που αποτελείται από ένα τόσο μεγάλο αριθμό μελών, γίνεται δυσκίνητο και λιγότερο αποτελεσματικό.

Σχετικά με τον τρόπο υποδείξεως και διορισμού των μελών των οργάνων της Ένωσης, έχει δημιουργηθεί το λεγόμενο «έλλειμμα Δημοκρατίας» ή «Δημοκρατικό έλλειμμα», που δηλώνει την έλλειψη δημοκρατικής νομιμοποίησης των μελών των οργάνων της Ένωσης. Το έλλειμμα αυτό ήταν μεγαλύτερο κατά το παρελθόν, σταδιακά όμως τείνει να εκλείπει. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται πλέον από τους λαούς της Ευρώπης με άμεση και καθολική ψηφοφορία, επομένως, σε μεγάλο βαθμό δεν παρουσιάζεται έλλειψη δημοκρατικής νομιμοποίησης του οργάνου αυτού. Το ίδιο συμβαίνει και με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο Υπουργών στο βαθμό που οι αρχηγοί κρατών, οι Πρωθυπουργοί και οι Υπουργοί εκλέγονται από τους αντίστοιχους λαούς τους. Η έλλειψη δημοκρατικής νομιμοποίησης ήταν μεγάλη κατά το παρελθόν όσον αφορά στα μέλη της Επιτροπής. Ωστόσο, στο βαθμό που, με τις σταδιακές τροποποιήσεις των Συνθηκών, ο διορισμός του προέδρου και των μελών τα Επιτροπής γίνεται μετά από απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το έλλειμμα δημοκρατικής νομιμοποίησης έχει μικρύνει. Το έλλειμμα εξακολουθεί, πράγματι, να υπάρχει σχετικά με τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Τέλος, ως προς τον τρόπο λήψεως των αποφάσεων των οργάνων της Ένωσης, αρχικά τα κράτη μέλη είχαν επιλέξει, σε μεγάλο βαθμό, την ομοφωνία ως το σύστημα λήψεως αποφάσεων, που ασφαλώς κατοχυρώνει την εθνική συμμετοχή και τη συναίνεση όλων των κρατών μελών και αποτρέπει την εν αγνοία των μικρών και των μεσαίων κρατών μελών λήψη αποφάσεων.

Με την πάροδο του χρόνου και τη συνεχή διεύρυνση της ευρωπαϊκής ενοποιητικής διαδικασίας με νέα κράτη μέλη διαπιστώθηκε ότι η ομοφωνία δυσχεραίνει σημαντικά την ταχύτητα και ευελιξία των οργάνων κατά τη λήψη των αποφάσεων, καθώς και την ποιοτική λειτουργία αυτών.

Για το λόγο αυτό, με κάθε νέα Συνθήκη μειώνονται διαρκώς τα θέματα επί των οποίων οι αποφάσεις λαμβάνονται με το σύστημα της ομοφωνίας, ενώ αυξάνονται τα θέματα επί των οποίων οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία, απλή ή αυξημένη, με την υιοθέτηση μάλιστα του συστήματος της ειδικής πλειοψηφίας, σύμφωνα με το οποίο για τη λήψη απόφασης απαιτείται ο συνδυασμός πληθυσμιακής και αριθμητικής πλειοψηφίας των κρατών μελών. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η Συνθήκη της Λισσαβόνας, με τις τροποποιήσεις της οποίας επέρχονται σημαντικές βελτιώσεις επί των ανωτέρω θεμάτων.

Με βάση το μέχρι τη Συνθήκη της Λισσαβόνας νομικό καθεστώς, για τη συγκρότηση της Επιτροπής, του Δικαστηρίου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κάθε κράτος υποδείκνυε ένα από τα μέλη των οργάνων αυτών. Στο Συμβούλιο μετείχε ένας εκπρόσωπος από κάθε κράτος μέλος με βαθμό υπουργού, ενώ η Προεδρία της Ένωσης και του Συμβουλίου ησκείτο εκ περιτροπής, ανά εξάμηνο, από κάθε κράτος μέλος. Στην μελλοντική Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι ομολογουμένως εξαιρετικά δύσκολο, να αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των μελών των οργάνων με τη συμμετοχή ενός τουλάχιστον εκπροσώπου από κάθε κράτος μέλος. Στον κόσμο της παγκοσμιοποίησης και της υψηλής τεχνολογίας, η ανάγκη λήψεως ταχύτατων

αποφάσεων από τα όργανα της Ένωσης απαιτεί ολιγομελή, ευέλικτα και αποτελεσματικά όργανα. Με τον τρόπο όμως αυτόν τίθεται ευθέως το θέμα του αποκλεισμού ή της εκ περιτροπής συμμετοχής των εκπροσώπων των κρατών μελών στα όργανα και στην Προεδρία της Ένωσης, καθώς και το συνακόλουθο ερώτημα του κριτηρίου βάσει του οποίου θα συμμετέχει ή δεν θα συμμετέχει ένα κράτος μέλος στα όργανα αυτά. Συναφές είναι και το θέμα του τρόπου λήψεως αποφάσεων από τα όργανα της Ένωσης, και ιδίως το θέμα της κατάργησης ή του δραστικού περιορισμού των θεμάτων που θα αποφασίζονται με ομοφωνία.

Με βάση τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, επέρχονται σημαντικές αλλαγές στον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας των οργάνων της Ένωσης. Η προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, λόγω χάρη, δεν θα ασκείται πλέον ανά εξάμηνο από κάθε κράτος μέλος, αλλά ο πρόεδρος του οργάνου αυτού θα εκλέγεται με θητεία δύομισι ετών, δυνάμενη να ανανεωθεί άπαξ για δύομισι ακόμη έτη. Σημαντικές αλλαγές επέρχονται και στην συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από το Νοέμβριο του 2014 ο συνολικός αριθμός των μελών της Επιτροπής θα είναι ίσος με τα δύο τρίτα του συνολικού αριθμού των κρατών μελών.

Οι γενικότερες αλλαγές που επήλθαν με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας στη συγκρότηση και λειτουργία των οργάνων της Ένωσης περιέχονται και στο Πρωτόκολλο υπ' αριθμόν 36, που έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη για την ΕΕ και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ.

Αρχικά, οι ιδρυτικές Συνθήκες των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ίδρυσαν κάθε μια τα δικά της όργανα. Ακολούθως, με τη «Σύμβαση περί ορισμένων κοινών οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» της 25ης Μαρτίου 1957, και τη «Συνθήκη περί ιδρύσεως ενιαίου Συμβουλίου και ενιαίας Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» της 8ης Απριλίου 1965, τα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έγιναν κοινά και για τις τρεις Κοιότητες.

Μεταγενέστερα, με την ίδρυση της Ένωσης, η Συνθήκη του Μάαστριχτ όριζε ότι η Ένωση διαθέτει ενιαίο θεσμικό πλαίσιο, ενώ στο άρθρο Ε, η Συνθήκη αυτή όριζε ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, η Επιτροπή και το Δικαστήριο ασκούν τις αρμοδιότητές τους υπό τους όρους και για τους σκοπούς που προβλέπουν, αφενός μεν, οι διατάξεις των Συνθηκών για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και αφετέρου οι διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τον τρόπο αυτό, οι Κοιότητες και η Ένωση απέκτησαν ενιαίο θεσμικό πλαίσιο. Στη συνέχεια, το Συμβούλιο, με την 93/591 απόφασή του της 8ης Νοεμβρίου 1993, αποφάσισε στο εξής να ονομάζεται «Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Ομοίως, η Επιτροπή αποφάσισε να ονομάζεται «Ευρωπαϊκή Επιτροπή».

Με το άρθρο 9 παρ. 1 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, η παραπάνω αναφερόμενη σύμβαση της 25ης Μαρτίου 1957, περί ορισμένων κοινών οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καθώς και η Συνθήκη της 8ης Απριλίου 1965 περί ιδρύσεως ενιαίου Συμβουλίου και ενιαίας Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καταργήθηκαν, εξαιρουμένου του πρωτοκόλλου περί προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που είχε προσαρτηθεί στην τελευταία. Η κατάργηση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 3 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, δεν επηρέαζε τα νομικά αποτελέσματα των πράξεων που είχαν εκδοθεί από τα παραπάνω κοινοτικά όργανα και ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης αυτής.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες που απονέμονταν στο Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Επιτροπή, στο Δικαστήριο και στο Ελεγκτικό Συνέδριο, από τις Συνθήκες ΕΚ και ΕΚΑΕ, ασκούνταν από τα ενιαία όργανα υπό τους όρους που προβλέπονταν στις αντίστοιχες

Συνθήκες. Το ίδιο ίσχυε, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο, και για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, που προβλεπόταν από τις Συνθήκες ΕΚ και ΕΚΑΕ.

2. Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

α. Κύρια ή θεσμικά όργανα

Σύμφωνα με το άρθρο 13 §1 της ΣΕΕ, η Ένωση διαθέτει θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην προώθηση των αξιών της, στην επιδίωξη των στόχων της, στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της, των συμφερόντων των πολιτών της και των συμφερόντων των κρατών μελών, καθώς και στη διασφάλιση της συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της συνέχειας των πολιτικών και των δράσεών της.

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης είναι:

1. το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
2. το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,
3. το Συμβούλιο,
4. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (καλούμενη η «Επιτροπή»),
5. το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
6. η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,
7. το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Τα όργανα αυτά, ονομάζονται κύρια ή θεσμικά όργανα. Από αυτά, τα τέσσερα πρώτα είναι τα πολιτικά όργανα της Ένωσης, με τα οποία ασκείται η νομοθετική και η εκτελεστική λειτουργία αυτής. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκπροσωπεί τους λαούς της Ευρώπης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο τις εθνικές κυβερνήσεις, ενώ η Επιτροπή εκπροσωπεί το νομικό πρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πέμπτο, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) , είναι δικαιοδοτικό όργανο, με το οποίο εξασφαλίζεται η τήρηση του δικαίου της Ένωσης κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή του. Το έκτο όργανο, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), είναι η εκδοτική Τράπεζα της Ένωσης, μέσω της οποίας ασκείται η νομισματική και συναλλαγματική πολιτική αυτής και ιδιαίτερα της ζώνης του Ευρώ, τέλος, το Ελεγκτικό Συνέδριο, εξασφαλίζει τον έλεγχο των λογαριασμών της Ένωσης, ελέγχει τις δαπάνες και με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η ομαλή εκτέλεση του προϋπολογισμού της Ένωσης και η χρηστή διαχείριση των κονδυλίων αυτού.

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τα οποία σύμφωνα με τη Συνθήκη υποχρεούνται να συνεργάζονται μεταξύ τους με καλή πίστη, δρουν εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί από τις Συνθήκες, σύμφωνα με τις διαδικασίες, τους όρους και τους σκοπούς που προβλέπονται από αυτές.

β. Δευτερεύοντα όργανα

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 13 §4 ΣΕΕ, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δύο όργανα που ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα, ήτοι την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) και την Επιτροπή των Περιφερειών, τα οποία επικουρούν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή στο έργο τους. Η ΟΚΕ, που αποτελείται από αντιπροσώπους των παραγωγικών τάξεων, δηλαδή των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και η Επιτροπή των Περιφερειών, που αποτελείται από αντιπροσώπους της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης, διατυπώνουν μη δεσμευτική γνώμη σε ορισμένες νομοθετικές πρωτοβουλίες του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Με τον τρόπο αυτό μεταφέρουν στα παραπάνω όργανα και τελικά στα θεσμικά όργανα της Ένωσης

την εμπειρία και τις θέσεις των συγκεκριμένων ομάδων και τάξεων των λαών της Ευρώπης για τις υπό ψήφιση ενωσιακές πράξεις.

Πέραν της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, έχει ιδρυθεί και λειτουργεί μια ακόμη Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), που αποτελεί τον πιστωτικό οργανισμό της Ένωσης, με τον οποίον επιδιώκεται η δανειοδότηση των κρατών μελών, ενίοτε δε και ομάδων ευρωπαϊών πολιτών, καθώς και τρίτων χωρών, που συνεργάζονται με την Ένωση, για την εκτέλεση μεγάλων αναπτυξιακών και παραγωγικών έργων.

Τέλος, υπάρχουν τα Ταμεία της Ένωσης, που έχουν ως αποστολή την επιδίωξη κάποιου συγκεκριμένου σκοπού, κυρίως οικονομικού (π.χ αύξηση της απασχόλησης, ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής, κλπ) και τη χρηματοδότηση των αναγκαίων πολιτικών και δράσεων για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Τα Ταμεία αυτά, που ουσιαστικά είναι αυτοτελείς υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπό τη διοίκηση ενός Επιτρόπου, χρηματοδοτούμενα κατά κύριο λόγο από τον προϋπολογισμό της Ένωσης, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών, καταρτίζουν και εφαρμόζουν διάφορα προγράμματα, τα οποία αποβλέπουν στην επίτευξη του σκοπού για τον οποίον ιδρύθηκαν.

Τέτοιου είδους Ταμεία είναι, πρώτον, τα τρία Ταμεία του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας, ήτοι, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), καθώς και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ), δεύτερον, τα δύο διαρθρωτικά Ταμεία, ήτοι, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), καθώς, τέλος, και το Ταμείο Συνοχής. Οι τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της απασχόλησης και της περιφερειακής ανάπτυξης, της σύγκλισης και συνοχής, εντός των οποίων δραστηριοποιούνται τα ανωτέρω Ταμεία, παρουσιάζαν, και εξακολουθούν να παρουσιάζουν, στα κράτη μέλη ή τις περιφέρειες αυτών, προβλήματα για την επίλυση των οποίων η Ένωση, μέσω των Ταμείων, συγκεντρώνει κεφάλαια, καταρτίζει προγράμματα, μεταφέρει πόρους και αναπτύσσει δράσεις, αυτοτελώς ή από κοινού με τα κράτη μέλη, προκειμένου να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη και να διαφυλαχθεί η κοινωνική, εδαφική και οικονομική συνοχή στο σύνολο της επικράτειας της Ένωσης.

Περαιτέρω, η Συνθήκη του Μάαστριχτ, στο πλαίσιο της προσπάθειας για τη δημιουργία Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), προέβλεψε την ίδρυση του Ταμείου Συνοχής, προκειμένου αυτό να βοηθήσει τις οικονομίες ορισμένων εκ των κρατών μελών, που παρουσίαζαν σημαντική οικονομική υστέρηση, να αναπτυχθούν με μεγαλύτερους και ταχύτερους ρυθμούς και με τον τρόπο αυτό να επιτευχθεί η σύγκλιση με τις οικονομίες των περισσότερο αναπτυγμένων κρατών μελών.

Πέραν των ανωτέρω Ταμείων, η Ένωση, για συγκεκριμένους σκοπούς, έχει ιδρύσει και άλλα Ταμεία, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, το Ταμείο Εγγυήσεων, το Ταμείο Αλληλεγγύης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση, κ.ά.

3. Η έδρα των οργάνων της Ένωσης

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης δεν εδρεύουν στην ίδια πόλη. Η έδρα τους καθορίζεται, σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 341 ΣΛΕΕ, με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Σε εκτέλεση της επιταγής αυτής, οι αντιπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών καθόρισαν τις έδρες των θεσμικών και άλλων οργάνων της Ένωσης με το Πρωτόκολλο υπ' αριθμόν 6, « Για τον καθορισμό της έδρας των θεσμικών οργάνων και ορισμένων λοιπών οργάνων,

οργανισμών και υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης», που έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη για την ΕΕ, στη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ και στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, έχοντας υπόψη το άρθρο 341 της ΣΛΕΕ και το άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΚΑΕ, υπενθυμίζοντας και επιβεβαιώνοντας την απόφαση της 8ης Απριλίου 1965, και με την επιφύλαξη των αποφάσεων σχετικά με την έδρα των μελλοντικών οργάνων, οργανισμών και υπηρεσιών. Σύμφωνα με το πρωτόκολλο αυτό:

- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει την έδρα του στο Στρασβούργο όπου λαμβάνουν χώρα οι 12 μηνιαίες περιόδοι συνόδου της ολομελείας, συμπεριλαμβανομένης της συνόδου για τον προϋπολογισμό. Οι περίοδοι των πρόσθετων συνόδων της ολομελείας πραγματοποιούνται στις Βρυξέλλες. Οι επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εδρεύουν στις Βρυξέλλες. Η γενική γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι υπηρεσίες της παραμένουν στο Λουξεμβούργο.
- Το Συμβούλιο έχει την έδρα του στις Βρυξέλλες. Κατά τους μήνες Απρίλιο, Ιούνιο και Οκτώβριο, το Συμβούλιο πραγματοποιεί τις συνόδους του στο Λουξεμβούργο.
- Η Επιτροπή έχει την έδρα της στις Βρυξέλλες. Οι υπηρεσίες που αναφέρονται στα άρθρα 7, 8 και 9 της απόφασης της 8ης Απριλίου 1965 εγκαθίστανται στο Λουξεμβούργο.
- Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την έδρα του στο Λουξεμβούργο.
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει την έδρα του στο Λουξεμβούργο.
- Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει την έδρα της στις Βρυξέλλες.
- Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει την έδρα της στις Βρυξέλλες.
- Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει την έδρα της στο Λουξεμβούργο.
- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει την έδρα της στη Φραγκφούρτη.
- Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Ευρωπόλ) έχει την έδρα της στη Χάγη.

4. Τα Θεσμικά Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το κατ' εξοχήν πολιτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφού, σύμφωνα με το άρθρο 14 §2 ΣΕΕ, απαρτίζεται από τους αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης. Οι αντιπρόσωποι αυτοί, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή άλλως οι Ευρωβουλευτές, εκλέγονται με άμεση, καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία, που διενεργείται ταυτόχρονα σ' όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης. Επομένως, μπορεί να λεχθεί ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το μόνο από τα όργανα της Ένωσης, που εκλέγεται απ' ευθείας από τους πολίτες της, και, για το λόγο αυτό, αποτελεί έκφραση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, παράλληλα δε αποτελεί το όργανο στο οποίο η ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έχει σημειώσει την μεγαλύτερη πρόοδο, σε σχέση με τα υπόλοιπα όργανα, σε ορισμένα εκ των οποίων παρατηρείται το λεγόμενο «έλλειμμα Δημοκρατίας», αφού τα μέλη τους είναι δυνατόν να στερούνται δημοκρατικής νομιμοποίησης, να μην έχουν δηλαδή εκλεγεί από τους πολίτες της Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει την έδρα του στο Στρασβούργο όπου λαμβάνουν χώρα οι μηνιαίες περιόδοι συνόδου της ολομελείας, συμπεριλαμβανομένης της συνόδου για τον προϋπολογισμό. Οι περίοδοι των πρόσθετων συνόδων της

ολομελείας πραγματοποιούνται στις Βρυξέλλες. Οι επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εδρεύουν στις Βρυξέλλες. Η γενική γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι υπηρεσίες της παραμένουν στο Λουξεμβούργο.

Η σύνθεση, οι αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ρυθμίζονται από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), άρθρο 14 ΣΕΕ, και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ), άρθρα 223 έως 234, καθώς και από τον Κανονισμό Λειτουργίας αυτού. Σύμφωνα με το άρθρο 232 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψηφίζει τον κανονισμό του αποφασίζοντας με την πλειοψηφία των μελών του, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 223 §2 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζοντας μέσω κανονισμών, με δική του πρωτοβουλία σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, θεσπίζει τους κανόνες και τους γενικούς όρους που θα διέπουν την εκπλήρωση των καθηκόντων των μελών του. Ωστόσο, κάθε κανόνας ή όρος σχετικά με το φορολογικό καθεστώς των μελών ή των πρώην μελών του Κοινοβουλίου θεσπίζεται από το Συμβούλιο με ομοφωνία.

4.1.1. Σύνθεση

Η σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ρυθμίζεται από το άρθρο 14 ΣΕΕ. Σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου αυτού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποτελείται από αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης. Ο αριθμός των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν υπερβαίνει τους επτακόσιους πενήντα (750), συν τον πρόεδρο, ήτοι συνολικά τους επτακόσιους πενήντα έναν (751). Ο αριθμός αυτός κατανέμεται μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης με βάση τον πληθυσμό εκάστου. Η εκπροσώπηση των πολιτών είναι αναλογική κατά φθίνουσα τάξη, με ελάχιστο όριο έξι (6) μελών ανά κράτος μέλος, ενώ κανένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει περισσότερες από ενενήντα έξι (96) έδρες.

Σύμφωνα με το άρθρο 14 §2, υποπαρ. 2 ΣΕΕ, με βάση τις αρχές αυτές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει ομόφωνα, μετά από πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με την έγκρισή του, απόφαση για τον καθορισμό της σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Επομένως, στην απόφαση αυτή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου περί καθορισμού του αριθμού των Ευρωβουλευτών κάθε κράτους μέλους, τα πληθυσμιακά πολύ μικρά κράτη μέλη, δηλαδή, Λουξεμβούργο, Κύπρος, Μάλτα και Εσθονία, δεν μπορούν να έχουν λιγότερες από έξι (6) έδρες, ενώ το μεγαλύτερο κράτος μέλος, η Γερμανία, δεν μπορεί να έχει περισσότερες από ενενήντα έξι (96) έδρες.

Ως προς το εκλογικό σύστημα, με το οποίο διεξάγονται οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 223 παρ. 1 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καταρτίζει σχέδιο για τη θέσπιση των αναγκαίων διατάξεων με στόχο την εκλογή των μελών του με άμεση και καθολική ψηφοφορία κατά ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη ή σύμφωνα με κοινές αρχές όλων των κρατών μελών. Ωστόσο, το όργανο που θεσπίζει τις αναγκαίες διατάξεις είναι το Συμβούλιο. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, θεσπίζει τις αναγκαίες διατάξεις. Οι διατάξεις αυτές τίθενται σε ισχύ μετά την έγκρισή τους από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.

Επομένως, οι αναγκαίες διατάξεις για την εκλογή των μελών του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θεσπίζονται από το Συμβούλιο, επί τη βάσει σχεδίου που καταρτίζεται από το Κοινοβούλιο. Η έκδοση της εν λόγω απόφασης του Συμβουλίου γίνεται σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, αφού προηγηθεί έγκριση του Κοινοβουλίου. Συνεπώς, το Κοινοβούλιο, αφενός μεν, προτείνει το σχέδιο επί τη

βάσει του οποίου εκδίδεται η απόφαση του Συμβουλίου, αφετέρου δε απαιτείται να εγκρίνει το κείμενο της απόφασης, με άλλα λόγια, απαιτείται να δώσει τη σύμφωνη γνώμη του, προκειμένου να ληφθεί η απόφαση από το Συμβούλιο.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 223 §1 ΣΕΕ, η πρόταση του Κοινοβουλίου και η απόφαση του Συμβουλίου δύναται, είτε, να καθορίζουν ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη για την εκλογή των ευρωβουλευτών, είτε να καθορίζουν κοινές αρχές επί τη βάση των οποίων θα γίνεται η εκλογή. Στην τελευταία περίπτωση, είναι φανερό ότι οι ευρωεκλογές θα γίνονται με βάση τις αντίστοιχες εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών, οι οποίες όμως θα ακολουθούν τις κοινές αρχές που θα έχουν καθοριστεί από την ανωτέρω απόφαση του Συμβουλίου.

Κατά παρέκκλιση των ισχυόντων επί των αποφάσεων του άρθρου 288 ΣΛΕΕ, για να τεθούν σε ισχύ οι διατάξεις της ανωτέρω απόφασης του Συμβουλίου, απαιτείται έγκρισή τους από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, η απόφαση του Συμβουλίου, από νομικής απόψεως, αποτελεί πράξη των κρατών μελών, που λαμβάνεται στο πλαίσιο του Συμβουλίου. Ως τέτοια, η πράξη αυτή αποτελεί μέρος του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου, που δεν υπόκειται στον έλεγχο νομιμότητας του Δικαστηρίου.

Οι ευρωεκλογές μέχρι και τον Ιούνιο του 2009, διεξήχθησαν με βάση την 76/787 Απόφαση ΕΚΑΧ/ΕΟΚ/Ευρατομ του Συμβουλίου, όπως η απόφαση αυτή τροποποιήθηκε με τις από 25 Ιουνίου 2002 και από 23 Σεπτεμβρίου 2002 αποφάσεις του Συμβουλίου. Με την απόφαση αυτή, το Συμβούλιο θέσπισε την “Πράξη περί της εκλογής των αντιπροσώπων στη Συνέλευση με άμεση και καθολική ψηφοφορία”, μετά από σχέδιο του κατάρτισε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με την οποία καθορίζονται οι κοινές αρχές βάσει των οποίων διεξάγονται στα κράτη μέλη οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 14 §3 ΣΕΕ, γίνεται με άμεση, καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία, καθώς και ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη, το ίδιο χρονικό διάστημα. Οι Ευρωβουλευτές εκλέγονται για χρονικό διάστημα πέντε ετών. Αρχικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελείτο από μέλη των εθνικών Κοινοβουλίων, τα οποία ορίζονταν για τον σκοπό αυτό κατ’ έτος από τα κράτη μέλη. Άμεσες και καθολικές εκλογές σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης για την ανάδειξη των μελών του Ευρωκοινοβουλίου διεξήχθησαν για πρώτη φορά τον Ιούνιο του 1979. Από τότε, άμεσες ευρωεκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διεξάγονται συνεχώς ανά πενταετία.

Τα μέλη του Κοινοβουλίου, όταν εκλεγούν, συνέρχονται και εκλέγουν τα εσωτερικά του όργανα. Τα διευθυντικά όργανα του Κοινοβουλίου είναι το Προεδρείο, η Διάσκεψη των Προέδρων, οι Κοσμήτορες, η Διάσκεψη των Προέδρων των κοινοβουλευτικών επιτροπών και η Διάσκεψη των Προέδρων των κοινοβουλευτικών αντιπροσωπειών. Επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, είναι το προεδρείο, αποτελούμενο από τον Πρόεδρο και τους αντιπροέδρους. Στο προεδρείο μετέχουν, με συμβουλευτική ψήφο, και οι κοσμήτορες, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με διοικητικές και οικονομικές υποθέσεις που αφορούν τους Βουλευτές. Ο Πρόεδρος, οι αντιπρόεδροι και οι κοσμήτορες είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που εκλέγονται από την ολομέλεια του Κοινοβουλίου για χρονικό διάστημα 2 ετών και έξι μηνών. Η Διάσκεψη των Προέδρων αποτελείται από τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου και τους Προέδρους των πολιτικών ομάδων, έχει δε την αρμοδιότητα της οργάνωσης των εργασιών του Κοινοβουλίου και τον καθορισμό της ημερήσιας διάταξης των κοινοβουλευτικών συνόδων.

Το Κοινοβούλιο για να επιτελέσει την αποστολή του συνεδριάζει εν ολομелεία. Παράλληλα, για την προετοιμασία και τη διευκόλυνση των συνεδριάσεων της ολομέλειας, έχουν δημιουργηθεί μόνιμες κοινοβουλευτικές επιτροπές, στις οποίες μετέχει ορισμένος αριθμός μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κάθε επιτροπή είναι αρμόδια για συγκεκριμένο τομέα της δραστηριότητας της Ένωσης. Για το σκοπό αυτό, υπάρχει επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων, επιτροπή Ανάπτυξης, επιτροπή Προϋπολογισμών, επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής, επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφαλείας των Τροφίμων, επιτροπή Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενεργείας, επιτροπή Μεταφορών και Τουρισμού, επιτροπή Περιφερειακής Ανάπτυξης, επιτροπή Αλιείας, επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας, επιτροπή Νομικών Θεμάτων, επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων και επιτροπή Αναφορών. Το Κοινοβούλιο μπορεί επίσης να συστήνει υποεπιτροπές, προσωρινές επιτροπές που εξετάζουν ειδικά προβλήματα, καθώς και προσωρινές εξεταστικές επιτροπές, που εξετάζουν, σύμφωνα με το άρθρο 226 ΣΛΕΕ, καταγγελίες παραβάσεων ή κακής διοίκησης κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνέρχεται σε ετήσια σύνοδο αυτοδικαίως τη δεύτερη Τρίτη του Μαρτίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δύναται να συνέλθει σε περίοδο έκτακτης συνόδου, αν το ζητήσει η πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή .

Το Κοινοβούλιο πραγματοποιεί κατά μέσο όρο μια τακτική σύνοδο ολομέλειας κάθε μήνα, πλην του Αυγούστου, η οποία διαρκεί μια εβδομάδα. Επιπλέον, υπάρχουν και οι έκτακτες σύνοδοι που αφορούν ειδικά θέματα, όπως τον προϋπολογισμό, τις γεωργικές τιμές κλπ., οι οποίες πραγματοποιούνται όταν το ζητήσει η πλειοψηφία των μελών του, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή. Το ζήτημα της έδρας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως και των λοιπών ενωσιακών οργάνων, δημιουργούσε ανέκαθεν τριβές μεταξύ των κρατών μελών. Ήδη, με το ανωτέρω αναφερόμενο Πρωτόκολλο υπ' αριθμόν 6 για τον καθορισμό της έδρας των θεσμικών οργάνων και ορισμένων λοιπών οργάνων, οργανισμών και υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το θέμα λύεται οριστικά.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει την έδρα του στο Στρασβούργο όπου λαμβάνουν χώρα οι μηνιαίες περίοδοι συνόδου της ολομέλειας, συμπεριλαμβανομένης της συνόδου για τον προϋπολογισμό. Οι περίοδοι των πρόσθετων συνόδων της ολομέλειας πραγματοποιούνται στις Βρυξέλλες. Οι επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εδρεύουν στις Βρυξέλλες. Η γενική γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι υπηρεσίες της παραμένουν στο Λουξεμβούργο.

Οι συζητήσεις των συνεδριάσεων της Ολομελείας και των επιτροπών γίνονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ένωσης (μεταξύ αυτών και η Ελληνική). Στις ίδιες γλώσσες συντάσσονται τα έγγραφα του Κοινοβουλίου. Στις συνεδριάσεις του Κοινοβουλίου μετέχουν και τα μέλη της Επιτροπής, τα οποία δύνανται να ομιλούν εξ ονόματος αυτής, όποτε ζητήσουν τον λόγο.

Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν λειτουργούν ως εθνικές ομάδες, αλλά εκτελούν τα καθήκοντά τους εντασσόμενα σε πολιτικές ομάδες ή κόμματα. Τα πολιτικά κόμματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνείδησης και στην έκφραση της βούλησης των πολιτών της Ένωσης . Τέτοια πολιτικά κόμματα είναι το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (Χριστιανοδημοκράτες), το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα, το κόμμα της Ένωσης για την Ευρώπη, το κόμμα των Φιλελευθέρων Δημοκρατών, της Ευρωπαϊκής

Αριστεράς, των Πράσινων, κλπ. Οι Βουλευτές και οι εκπρόσωποι των πολιτικών ομάδων, κατά τη συζήτηση των διαφόρων θεμάτων, υποστηρίζουν στην ολομέλεια και στις επιτροπές τις θέσεις της πολιτικής ομάδας στην οποία έχουν ενταχθεί.

Σύμφωνα με το άρθρο 30 § 2 του Κανονισμού του Κοινοβουλίου, κάθε πολιτική ομάδα απαρτίζεται από είκοσι πέντε (25) τουλάχιστον βουλευτές, που έχουν εκλεγεί στο ένα τέταρτο τουλάχιστον των κρατών μελών. Η συμμετοχή βουλευτών από περισσότερα κράτη μέλη στην ίδια πολιτική ομάδα τους επιτρέπει να αντιμετωπίζουν τα διάφορα θέματα με γνώμονα το συμφέρον της Ένωσης και όχι το στενό εθνικό συμφέρον.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ευρίσκεται σε απαρτία, σύμφωνα με το άρθρο 155 παρ. 2 του Κανονισμού, όταν το ένα τρίτο των βουλευτών που απαρτίζουν το Κοινοβούλιο είναι παρόντες στην αίθουσα συνεδριάσεων. Ωστόσο, το Κοινοβούλιο συνεδριάζει, καταρτίζει την ημερήσια διάταξή του και εγκρίνει τα Συνοπτικά Πρακτικά, οποιοσδήποτε και αν είναι ο αριθμός των παρόντων βουλευτών του. Κάθε ψηφοφορία είναι έγκυρη, οποιοσδήποτε και αν είναι ο αριθμός των βουλευτών που ψηφίζουν, εκτός αν με την ευκαιρία της ψηφοφορίας ο Πρόεδρος, μετά από αίτηση σαράντα τουλάχιστον βουλευτών που έχει υποβληθεί πριν από την έναρξη της ψηφοφορίας, διαπιστώσει την έλλειψη απαρτίας. Αν η ψηφοφορία δείξει έλλειψη απαρτίας, η ψηφοφορία εγγράφεται στην ημερήσια διάταξη της επομένης Συνεδρίασης.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκτός αντιθέτων διατάξεων των Συνθηκών, λαμβάνονται με την πλειοψηφία των ψηφισάντων. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που απαιτείται από τις Συνθήκες μεγαλύτερη πλειοψηφία (π.χ. ψήφιση του Κανονισμού του Κοινοβουλίου, πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, ψήφιση του προϋπολογισμού της Ένωσης κλπ).

4.1.2. Αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το άρθρο 14 §1 ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα, ασκεί καθήκοντα πολιτικού ελέγχου και συμβουλευτικά καθήκοντα υπό τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες. Επίσης, εκλέγει τον πρόεδρο της Επιτροπής.

Στον τομέα της νομοθετικής λειτουργίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αρχικά είχε συμβουλευτικό χαρακτήρα, εξέφραζε δηλαδή τη γνώμη του σε κάθε πρόταση κοινοτικού νομοθετήματος που η Επιτροπή πρότεινε στο Συμβούλιο για ψήφιση. Η γνώμη όμως του Κοινοβουλίου δεν ήταν δεσμευτική. Η κατάσταση αυτή βελτιώθηκε σημαντικά με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, με την καθιέρωση της «Διαδικασίας Συνεργασίας», στο πλαίσιο της οποίας η γνώμη του Κοινοβουλίου ήταν δεσμευτική, εκτός αν το Συμβούλιο την απέρριπτε ομόφωνα. Μεγαλύτερη αύξηση των εξουσιών του Κοινοβουλίου επήλθε με την Συνθήκη του Μάαστριχτ, όπου, μεταξύ άλλων τροποποιήσεων, απαλείφθηκε από το παλαιό άρθρο 137 της Συνθήκης της Ρώμης, το δεύτερο εδάφιο, που ανέφερε ότι το Κοινοβούλιο “ασκεί συμβουλευτικές και ελεγκτικές εξουσίες”. Παράλληλα, διευρύνθηκαν οι περιπτώσεις εφαρμογής της «Διαδικασίας της Συνεργασίας» και καθιερώθηκε για πρώτη φορά η «Διαδικασία της Συναπόφασης». Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ διευρύνθηκαν, έτι περαιτέρω, οι περιπτώσεις της «Διαδικασίας της Συναπόφασης». Παρά την σημαντική αυτή αύξηση των εξουσιών του Κοινοβουλίου, που επήλθε σταδιακά με τις διαδοχικές τροποποιήσεις της Συνθήκης, η νομοθετική εξουσία της Ένωσης δεν ασκείται αποκλειστικά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Σύμφωνα με τις Συνθήκες, υπό τους όρους που προβλέπονται σ' αυτές, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, νομοθετικά καθήκοντα,
2. Ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, δημοσιονομικά καθήκοντα,
3. Ασκεί καθήκοντα πολιτικού ελέγχου,
4. Ασκεί συμβουλευτικά καθήκοντα,
5. Εκλέγει τον πρόεδρο της Επιτροπής, παρέχει ψήφο έγκρισης προς τα μέλη της Επιτροπής, αποφασίζει επί προτάσεως δυσπιστίας κατά της Επιτροπής, ενώ συμμετέχει στο διορισμό των μελών των λοιπών οργάνων της Ένωσης,
6. Συμμετέχει στην διαδικασία διεύρυνσης της Ένωσης και αποχώρησης των κρατών μελών από την Ένωση.
 5. Αναλαμβάνει πολιτικές πρωτοβουλίες.
 6. Εκδίδει Ψηφίσματα.

4.1.2.1. Νομοθετικά καθήκοντα

Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες της Συνθήκης της Λισσαβώνας αποτελεί η αναγνώριση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του ρόλου του «συνομοθέτη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως είναι γνωστό, η αυτονόητη για κάθε κοινοβούλιο αρμοδιότητα της άσκησης της νομοθετικής λειτουργίας δεν ισχύει για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο αρχικά εξέφραζε μόνο συμβουλευτική γνώμη και δεν συμμετείχε καν στην άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας της Κοινότητας, σταδιακά όμως και κατά περίπτωση, μέσω των διαφόρων διαδικασιών, απέκτησε το δικαίωμα συμμετοχής στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας, κυρίως μέσω της «διαδικασίας της συναπόφασης».

Με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, η διαδικασία της συναπόφασης γενικεύεται, ώστε, κατά κανόνα, του λοιπού το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αποτελεί τον «συνομοθέτη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε κάθε περίπτωση, πλην των εξαιρέσεων που αναφέρονται ρητώς από τη Συνθήκη.

Ειδικότερα, δυνάμει του νέου άρθρου 14 ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, νομοθετικά καθήκοντα, ενώ, σύμφωνα με το νέο άρθρο 289 §1 ΣΛΕΕ, η «συνήθης νομοθετική διαδικασία» συνίσταται στην έκδοση κανονισμών, οδηγιών ή αποφάσεων, από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής. Με τον τρόπο αυτό, με τη «συνήθη νομοθετική διαδικασία», θα ασκείται του λοιπού, κατ' αρχήν, η νομοθετική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, όπως καθορίζεται στο άρθρο 294 ΣΛΕΕ, για την έκδοση μιας νομοθετικής πράξεως της Ένωσης απαιτείται να συμφωνήσουν πλήρως επί των διατάξεων αυτής αμφότερα τα νομοθετικά σώματα της Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Σε περίπτωση που τελικά δεν συμφωνήσουν και αποτύχει και η διαδικασία συνδιαλλαγής, τότε η προτεινόμενη πράξη δεν εκδίδεται .

Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατή η άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας της Ένωσης, με την έκδοση των ανωτέρω πράξεων, μόνο από το Κοινοβούλιο με τη συμμετοχή του Συμβουλίου, ή μόνο από το Συμβούλιο με τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπουν οι Συνθήκες. Η διαδικασία αυτή, σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του ανωτέρω άρθρου 289 ΣΛΕΕ, καλείται «ειδική νομοθετική διαδικασία».

Στο πλαίσιο της ειδικής νομοθετικής διαδικασίας, όταν η νομοθετική εξουσία της Ένωσης ασκείται από το ένα εκ των δύο οργάνων, κατά περίπτωση το Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο, απαιτείται η συμμετοχή του άλλου οργάνου.

Επομένως, με τις ανωτέρω διατάξεις το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διευρύνει έτι περαιτέρω τις αρμοδιότητές του ως προς την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας της Ένωσης, σε εκπλήρωση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας.

Επίσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει και δικαίωμα να ζητήσει από την Επιτροπή την εκδήλωση νομοθετικής πρωτοβουλίας. Σύμφωνα με το άρθρο 225 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, να ζητάει από την Επιτροπή να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις για θέματα για τα οποία χρειάζεται κατά τη γνώμη του να εκπονηθούν πράξεις της Ένωσης προκειμένου να υλοποιηθούν οι Συνθήκες. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλλει πρόταση, γνωστοποιεί τους λόγους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Ενισχυμένος επίσης είναι ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών με βάση το Πρωτόκολλο σχετικά με το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, που προσαρτώνται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση .

4.1.2.2. Δημοσιονομικά καθήκοντα

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι δημοσιονομικές εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κυρίως οι αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου στην διαδικασία εγκρίσεως του προϋπολογισμού της Ένωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 310 ΣΛΕΕ, όλα τα έσοδα και τα έξοδα της Ένωσης πρέπει να προβλέπονται για κάθε οικονομικό έτος και να εγγράφονται στον προϋπολογισμό, ο οποίος καταρτίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 314 ΣΛΕΕ. Ο προϋπολογισμός είναι η ενωσιακή πράξη με την οποία γίνεται πρόβλεψη, καθορισμός και κατανομή των δαπανών της Ένωσης για το συγκεκριμένο οικονομικό έτος καθώς και πρόβλεψη των εσόδων για το ίδιο έτος. Σύμφωνα με τη ρητή επιταγή του άρθρου 310 §1 ΣΛΕΕ, ο προϋπολογισμός της Ένωσης πρέπει να είναι ισοσκελισμένος ως προς τα έσοδα και έξοδα.

Ο προϋπολογισμός χρηματοδοτείται, κατά κανόνα, εξ ολοκλήρου από τους ίδιους πόρους της Ένωσης . Οι ίδιοι πόροι καθορίζονται από το Συμβούλιο, το οποίον αποφασίζει σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία ομοφώνως και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ακολούθως εκδίδει απόφαση που καθορίζει τις διατάξεις που διέπουν το σύστημα των ιδίων πόρων της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να καθιερώνει νέες κατηγορίες ιδίων πόρων ή να καταργεί υπάρχουσα κατηγορία. Η απόφαση αυτή τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την έγκρισή της από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης. Στην κατάρτιση και έγκριση του προϋπολογισμού εμπλέκονται τρία όργανα, ήτοι η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η διαδικασία εγκρίσεως του προϋπολογισμού της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 314 ΣΛΕΕ, είναι σε γενικές γραμμές η ακόλουθη :

1. Η Επιτροπή καταρτίζει το σχέδιο του προϋπολογισμού με βάση τις καταστάσεις των προβλεπόμενων εξόδων που κάθε θεσμικό όργανο της Ένωσης καταρτίζει και υποβάλλει σ' αυτήν μέχρι την 1η Ιουλίου κάθε έτους. Στη συνέχεια η Επιτροπή καταθέτει πρόταση που περιέχει το σχέδιο του προϋπολογισμού, με πρόβλεψη εσόδων και δαπανών, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το αργότερο μέχρι την 1η Σεπτεμβρίου κάθε έτους.

2. Το Συμβούλιο καθορίζει τη θέση του σχετικά με το σχέδιο προϋπολογισμού και την διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το αργότερο μέχρι την 1η

Οκτωβρίου του έτους που προηγείται του έτους της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, ενώ ενημερώνει πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους λόγους οι οποίοι το οδήγησαν στον καθορισμό της θέσης του.

3. Εάν, εντός σαράντα δύο (42) ημερών από τη διαβίβαση αυτή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

α) εγκρίνει τη θέση του Συμβουλίου, τότε εκδίδεται ο προϋπολογισμός,

β) δεν αποφασίσει, ο προϋπολογισμός θεωρείται ως εκδοθείς,

γ) εγκρίνει τροπολογίες με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών που το απαρτίζουν, το σχέδιο, όπως τροποποιήθηκε, διαβιβάζεται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή. Εάν εντός δέκα ημερών από τη διαβίβαση του σχεδίου, το Συμβούλιο γνωστοποιήσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ότι εγκρίνει όλες τις τροπολογίες του, τότε ο προϋπολογισμός θεωρείται ότι εγκρίθηκε. Σε αντίθετη περίπτωση, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κατόπιν συμφωνίας με τον πρόεδρο του Συμβουλίου, συγκαλεί αμέσως την επιτροπή συνδιαλλαγής.

4. Η επιτροπή συνδιαλλαγής, η οποία αποτελείται από τα μέλη του Συμβουλίου ή τους αντιπροσώπους τους και από ισάριθμους αντιπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έχει ως αποστολή την επίτευξη συμφωνίας επί κοινού σχεδίου, με την ειδική πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου ή των αντιπροσώπων τους και με την πλειοψηφία των αντιπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εντός 21 ημερών από τη σύγκλησή της, βάσει των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

5. Εάν, εντός της ανωτέρω προθεσμίας των 21 ημερών η επιτροπή συνδιαλλαγής συμφωνήσει επί κοινού σχεδίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο διαθέτουν προθεσμία 14 ημερών έκαστο από την ημερομηνία της συμφωνίας αυτής για να εγκρίνουν το κοινό σχέδιο.

6. Εάν, εντός της ανωτέρω προθεσμίας των 14 ημερών:

α) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εγκρίνουν αμφότερα το κοινό σχέδιο ή δεν λάβουν απόφαση, ή ένα από τα δύο αυτά θεσμικά όργανα εγκρίνει το κοινό σχέδιο ενώ το άλλο δεν λάβει απόφαση, ο προϋπολογισμός θεωρείται ότι έχει εκδοθεί οριστικά σύμφωνα με το κοινό σχέδιο, ή

β) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζοντας με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, και το Συμβούλιο απορρίψουν αμφότερα το κοινό σχέδιο, ή εάν ένα από τα δύο αυτά θεσμικά όργανα απορρίψει το κοινό σχέδιο ενώ το άλλο δεν λάβει απόφαση, υποβάλλεται νέο σχέδιο προϋπολογισμού από την Επιτροπή, ή

γ) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζοντας με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, απορρίψει το κοινό σχέδιο ενώ το Συμβούλιο το εγκρίνει, υποβάλλεται νέο σχέδιο προϋπολογισμού από την Επιτροπή, ή

δ) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει το κοινό σχέδιο ενώ το Συμβούλιο το απορρίψει, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν και των τριών πέμπτων των ψηφισάντων, εντός 14 ημερών από την απόρριψη του σχεδίου από το Συμβούλιο, να αποφασίσει να επιβεβαιώσει όλες ή μερικές από τις τροπολογίες της παραγράφου 4, στοιχείο γ). Εφόσον δεν επιβεβαιωθεί μια τροπολογία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ισχύει η θέση που συμφωνήθηκε στην επιτροπή συνδιαλλαγής ως προς τη γραμμή του προϋπολογισμού για την οποία υποβλήθηκε η τροπολογία. Ο προϋπολογισμός θεωρείται ως οριστικά εκδοθείς επί αυτής της βάσεως.

7. Εάν, εντός της προθεσμίας των 21 ημερών που ορίζεται στην παράγραφο 5, η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν συμφωνήσει επί κοινού σχεδίου, υποβάλλεται νέο σχέδιο προϋπολογισμού από την Επιτροπή.

8. Όταν περατωθεί η διαδικασία που προβλέπεται στο ανωτέρω, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διαπιστώνει ότι ο προϋπολογισμός έχει οριστικώς εκδοθεί.

Κύριο χαρακτηριστικό της ανωτέρω διαδικασίας έγκρισης του προϋπολογισμού της Ένωσης είναι ότι για να θεωρείται ο προϋπολογισμός ως εγκριθείς πρέπει αμφότερα τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, ρητά ή σιωπηρά, να μην εκφράσουν την αντίθεσή τους επί των επιμέρους διατάξεων αυτού. Αν εκδηλωθούν διαφωνίες, τότε στο πλαίσιο της επιτροπής συνδιαλλαγής επιχειρείται η γεφύρωση των διαφορών και η επίτευξη συμφωνίας επί των διατάξεων επί των οποίων ένα από τα δύο όργανα εξέφρασε αντιρρήσεις, με την υιοθέτηση κοινού σχεδίου προϋπολογισμού. Το κοινό σχέδιο πρέπει στη συνέχεια να εγκριθεί από αμφότερα τα όργανα, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Αν δεν εγκριθεί, τότε η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει νέο σχέδιο προϋπολογισμού και να ακολουθηθεί εκ νέου η ανωτέρω διαδικασία.

Αν, στην αρχή ενός οικονομικού έτους, ο προϋπολογισμός δεν έχει ακόμη οριστικά εγκριθεί, τότε, σύμφωνα με το άρθρο 315 ΣΛΕΕ, τα έξοδα δύνανται να πραγματοποιούνται μηνιαίως κατά κεφάλαιο κατά τις διατάξεις του δημοσιονομικού κανονισμού που εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 322 ΣΛΕΕ, εντός των ορίων του ενός δωδεκάτου των πιστώσεων που είχαν εγγραφεί στο σχετικό κεφάλαιο του προϋπολογισμού του προηγούμενου οικονομικού έτους, χωρίς να υπερβαίνουν το ένα δωδέκατο των πιστώσεων που προβλέπονται στο ίδιο κεφάλαιο του σχεδίου προϋπολογισμού.

Το Κοινοβούλιο εκτός από την έγκριση του προϋπολογισμού είναι αρμόδιο και για την έγκριση του απολογισμού της Ένωσης. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης εκτελείται από την Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις διατάξεις του δημοσιονομικού κανονισμού, με δική της ευθύνη και εντός των ορίων των πιστώσεων που εγκρίθηκαν, με βάση την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Στο τέλος της δημοσιονομικής διαχείρισης, η Επιτροπή καταθέτει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο τους λογαριασμούς του διαρρέυσαντος οικονομικού έτους που αναφέρονται στην εκτέλεση του προϋπολογισμού, μαζί με ένα δημοσιονομικό ισολογισμό περί του ενεργητικού και του παθητικού της Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά από σύσταση του Συμβουλίου, απαλλάσσει την Επιτροπή ως προς την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Για τον σκοπό αυτό, εξετάζει, ύστερα από το Συμβούλιο, τους λογαριασμούς, τον δημοσιονομικό ισολογισμό και την έκθεση αξιολόγησής του, του άρθρου 318 ΣΛΕΕ, την ετήσια έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μαζί με τις απαντήσεις των ελεγχόμενων οργάνων στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τη δήλωση βεβαίωσης που αναφέρεται στο άρθρο 287 § 1, δεύτερο εδάφιο ΣΛΕΕ, καθώς και τις συναφείς ειδικές εκθέσεις του.

4.1.2.3. Καθήκοντα πολιτικού ελέγχου επί των οργάνων της Ένωσης

Σημαντικές είναι οι εξουσίες που απονέμει η Συνθήκη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τον έλεγχο της δραστηριότητας των οργάνων της Ένωσης.

Ειδικότερα, όσον αφορά τις εξουσίες ελέγχου του Κοινοβουλίου επί της Επιτροπής:

(ι) Το Κοινοβούλιο συζητεί σε δημόσια συνεδρίαση την ετήσια γενική έκθεση που του υποβάλλει η Επιτροπή. Κατά την συζήτηση αυτή οι εκπρόσωποι της Επιτροπής παρουσιάζουν το έργο των ενωσιακών οργάνων, εκθέτουν τις απόψεις αυτής επί της πορείας των ενωσιακών υποθέσεων στο μέλλον, τα δε μέλη του Κοινοβουλίου και κυρίως οι πολιτικές ομάδες, με βάση την ιδεολογία και τις

προτεραιότητές του κόμματός τους, ασκούν κριτική επί του έργου που έχει συντελεστεί και επί των σχεδίων των ενωσιακών οργάνων για το μέλλον της Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απευθύνει ετήσια έκθεση για την νομισματική κατάσταση της Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την οποία παρουσιάζει ο Πρόεδρος της ΕΚΤ. Με βάση την έκθεση αυτή, το Κοινοβούλιο μπορεί να προβαίνει σε γενική συζήτηση επί των νομισματικών θεμάτων.

Επίσης, ο πρόεδρος της Επιτροπής εμφανίζεται ενώπιον της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου μια φορά κατ' έτος και εκθέτει το πρόγραμμα και τους στόχους της Επιτροπής για το μέλλον.

(ii) Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν γραπτές και προφορικές ερωτήσεις στην Επιτροπή και το Συμβούλιο. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα άρθρα 115 έως 118 του Κανονισμού, κάθε βουλευτής μπορεί να υποβάλει ερωτήσεις στο Συμβούλιο, την Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με αίτημα γραπτής απάντησης. Οι ερωτήσεις υποβάλλονται εγγράφως στον Πρόεδρο, ο οποίος τις διαβιβάζει στο ερωτώμενο όργανο. Επίσης, μία επιτροπή, μία πολιτική ομάδα ή σαράντα τουλάχιστον βουλευτές μπορούν να υποβάλουν ερωτήσεις στο Συμβούλιο ή την Επιτροπή και να ζητήσουν να εγγραφούν στην ημερήσια διάταξη του Κοινοβουλίου προς συζήτηση. Με τον τρόπο αυτοί οι Ευρωβουλευτές λαμβάνουν επίσημη και υπεύθυνη ενημέρωση σχετικά με την θέση που η Ένωση έλαβε ή πρόκειται να λάβει στα διάφορα θέματα της αρμοδιότητάς της. Οι γραπτές ερωτήσεις των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι απαντήσεις της Επιτροπής επί των θεμάτων αυτών δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(iii) Η σημαντικότερη όμως εξουσία του Κοινοβουλίου έναντι της Επιτροπής είναι η πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, με την οποία το Κοινοβούλιο μπορεί να επιτύχει την παραίτηση της Επιτροπής ως συνόλου. Την πρόταση μομφής δύναται να υποβάλει το ένα δέκατο του συνολικού αριθμού των Ευρωβουλευτών κατά της Επιτροπής κατηγορώντας την για τον τρόπο με τον οποίον χειρίζεται τις υποθέσεις της Ένωσης. Για να γίνει δεκτή η πρόταση μομφής πρέπει να ψηφίσουν υπέρ αυτής, κατόπιν φανεράς ψηφοφορίας, τα δύο τρίτα των ψηφισάντων εφόσον εκπροσωπούν το ήμισυ πλέον ενός του συνόλου των Ευρωβουλευτών. Αν η πρόταση γίνει δεκτή, τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά.

Όσον αφορά τις εξουσίες ελέγχου του Κοινοβουλίου επί του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από κάθε σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Επίσης, έχει καθιερωθεί ο Πρόεδρος ή ο Πρωθυπουργός κάθε Κράτους μέλους που έχει την προεδρία του Συμβουλίου να παρουσιάζει στο Κοινοβούλιο, στην αρχή της προεδρίας, το πρόγραμμα που σκοπεύει να εφαρμόσει και στο τέλος της προεδρίας να κάνει τον απολογισμό αυτής. Επίσης το Συμβούλιο εκπροσωπείται στις συνεδριάσεις του Κοινοβουλίου και ο εκπρόσωπος του απαντά στις γραπτές και προφορικές ερωτήσεις των βουλευτών, κατά την ώρα των ερωτήσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 115 έως 118 του Κανονισμού Λειτουργίας. Επίσης, κάθε μέλος του Κοινοβουλίου μπορεί να θέτει ερωτήσεις στο Συμβούλιο με αίτημα γραπτής απάντησης. Τέλος, όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την έναρξη κάθε συνόδου αυτού, ο πρόεδρος του Κοινοβουλίου εκθέτει τις απόψεις του Κοινοβουλίου επί των κυριότερων θεμάτων, που πρόκειται να συζητηθούν από τους αρχηγούς των κρατών μελών και κυβερνήσεων της Ένωσης. Επίσης, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, μετά από κάθε σύνοδο αυτού υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση επί των θεμάτων που συζητήθηκαν, καθώς και ετήσια γραπτή έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειώσει η Ένωση.

Επίσης, με βάση το άρθρο 228 παρ. 2 ΣΛΕΕ, το Κοινοβούλιο έχει δικαίωμα να ζητήσει από το Δικαστήριο την παύση του Διαμεσολαβητή, εάν ο τελευταίος παύσει να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του ή εάν διέπραξε βαρύ παράπτωμα.

Περαιτέρω το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει δικαίωμα ελέγχου επί όλων των οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

(i) Σύσταση εξεταστικής επιτροπής. Το Κοινοβούλιο μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 226 ΣΛΕΕ, αν το ζητήσει το ένα τέταρτο των μελών του, να συνιστά προσωρινή εξεταστική επιτροπή για να εξετάσει τις καταγγελίες παραβάσεων ή κακής διοίκησης κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, εκτός εάν τα καταγγελλόμενα γεγονότα εκδικάζονται ενώπιον δικαστηρίου και για όσο διάστημα διαρκεί η δικαστική διαδικασία.

(ii) Δικαίωμα Αναφοράς. Σύμφωνα με το άρθρο 227 ΣΛΕΕ, οι πολίτες της Ένωσης, καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, δικαιούνται να υποβάλλουν, ατομικά ή από κοινού με άλλους πολίτες ή πρόσωπα, αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για θέμα που υπάγεται στους τομείς δραστηριοτήτων της Ένωσης και το οποίο τους αφορά άμεσα.

4.1.2.4. Εκλέγει τον πρόεδρο της Επιτροπής και συμμετέχει στον διορισμό των οργάνων της Ένωσης

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον πρόεδρο της Επιτροπής. Σύμφωνα με το άρθρο 17 §7 ΣΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού προβεί στις κατάλληλες διαβουλεύσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του προέδρου της Επιτροπής. Ο υποψήφιος αυτός εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει εντός μηνός νέον υποψήφιο, ο οποίος εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με την ίδια διαδικασία.

Ακολούθως, ο εκλεγείς πρόεδρος τα Επιτροπής, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και τα άλλα μέλη της Επιτροπής υπόκεινται, ως σώμα, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Βάσει της έγκρισης αυτής, η Επιτροπή διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Επομένως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον πρόεδρο της Επιτροπής και παρέχει ψήφο έγκρισης στην Επιτροπή ως σώμα. Επιπλέον, η Επιτροπή, ως σώμα, ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 234 της ΣΛΕΕ. Εάν η πρόταση αυτή εγκριθεί, τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά από τα καθήκοντά τους και ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας οφείλει να παραιτηθεί από τα καθήκοντα που ασκεί εντός της Επιτροπής.

Με βάση τα ανωτέρω, δύναται να λεχθεί ότι η έναρξη και η συνέχιση της λειτουργίας της Επιτροπής εξαρτάται από την ψήφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Με τον τρόπο αυτό, μειώνεται σε μεγάλο βαθμό το «δημοκρατικό έλλειμμα» που παρουσιάζει η Επιτροπή στο σύνολό της, υπό την έννοια της έλλειψης δημοκρατικής νομιμοποίησης, αφού ο διορισμός και η παύση της Επιτροπής εξαρτάται από το

Κοινοβούλιο το οποίο είναι όργανο άμεσα εκλεγμένο από τους λαούς της Ευρώπης, που αποτελεί τον εκφραστή της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει επίσης τον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή, ενώ αποφασίζοντας μέσω κανονισμών με δική του πρωτοβουλία, σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, προσδιορίζει το καθεστώς και τους γενικούς όρους της άσκησης των καθηκόντων του Διαμεσολαβητή.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 283 §2 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατυπώνει συμβουλευτική γνώμη για το διορισμό του προέδρου, του αντιπροέδρου και των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το ίδιο συμβαίνει και με τον διορισμό των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Σύμφωνα με το άρθρο 286 §2 ΣΛΕΕ, τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου διορίζονται από το Συμβούλιο μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

4.1.2.5. Συμμετοχή στην διαδικασία διεύρυνσης της Ένωσης, αποχώρηση κράτους μέλους και σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς

Σημαντικά αυξημένες είναι οι εξουσίες του Κοινοβουλίου τόσο στην περίπτωση της διεύρυνσης της Ένωσης, με την προσχώρηση νέων κρατών μελών, όσο και στην περίπτωση της αποχώρησης κράτους μέλους από την Ένωση, καθώς και στις περιπτώσεις σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς.

Σύμφωνα με το άρθρο 49 ΣΕΕ, για την είσοδο νέου κράτους μέλους στην Ένωση απαιτείται και η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία πρέπει να ληφθεί με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του. Αν το Κοινοβούλιο δεν εγκρίνει την είσοδο του νέου κράτους μέλους, η διεύρυνση ματαιούται.

Ως προς την αποχώρηση, σύμφωνα με το άρθρο 50 ΣΕΕ, κάθε κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει να αποχωρήσει από την Ένωση. Στην περίπτωση αυτή η Ένωση προβαίνει σε διαπραγματεύσεις με το εν λόγω κράτος και συνάπτει συμφωνία που καθορίζει τις λεπτομερείς ρυθμίσεις για την αποχώρηση του. Η συμφωνία αυτή συνάπτεται από το Συμβούλιο, στο όνομα της Ένωσης, μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Επίσης, για την σύναψη συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων κρατών ή διεθνών οργανισμών, απαιτείται, σύμφωνα με το άρθρο 218 §6 ΣΛΕΕ η έγκριση του Κοινοβουλίου στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- i) Στις συμφωνίες σύνδεσης,
- ii) Στη συμφωνία για την προσχώρηση της Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών,
- iii) Στις συμφωνίες που δημιουργούν ειδικό θεσμικό πλαίσιο θεσπίζοντας διαδικασίες συνεργασίας,
- iv) Στις συμφωνίες που έχουν σημαντικές δημοσιονομικές επιπτώσεις για την Ένωση,
- v) Στις συμφωνίες που καλύπτουν τομείς στους οποίους εφαρμόζεται η συνήθης νομοθετική διαδικασία ή η ειδική νομοθετική διαδικασία όταν απαιτείται η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Στις υπόλοιπες περιπτώσεις σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες, απαιτείται η διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δηλαδή ζητείται μεν η γνώμη του, χωρίς αυτή να είναι δεσμευτική.

4.1.2.6. Άσκηση Συμβουλευτικών καθηκόντων

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκφέρει τη συμβουλευτική του γνώμη όπου οι Συνθήκες το απαιτούν. Έτσι, βάσει του άρθρου 36 ΣΕΕ, ο Υπατος Εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ ζητά τακτικά τη γνώμη του Κοινοβουλίου όσον αφορά τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της ΚΕΠΠΑ και της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας

(ΚΠΑΑ). Στο πλαίσιο αυτό, το Κοινοβούλιο μπορεί να απευθύνει ερωτήσεις ή να διατυπώνει συστάσεις προς το Συμβούλιο και τον Ύπατο Εκπρόσωπο. Επίσης, βάσει του άρθρου 48 ΣΕΕ, ζητείται η συμβουλευτική γνώμη του Κοινοβουλίου στην περίπτωση αναθεώρησης των Συνθηκών της Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο ασκεί νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας. Επίσης το Κοινοβούλιο αυτοτελώς με τη συμμετοχή του Συμβουλίου ασκεί νομοθετικά καθήκοντα, στο πλαίσιο της ειδικής νομοθετικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, το Συμβούλιο ασκεί νομοθετικά καθήκοντα με τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου. Στην τελευταία περίπτωση, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκφέρει συμβουλευτικές γνώμες πριν από την έκδοση των ενωσιακών πράξεων από το Συμβούλιο. Η συμβουλευτική γνώμη του Κοινοβουλίου δεν είναι δεσμευτική για το ενωσιακό όργανο προς το οποίο απευθύνεται.

Τέλος, υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες, κατ' επιταγή της Συνθήκης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλείται να εκφράσει την έγκρισή του ή να εκφέρει σύμφωνη γνώμη. Η έγκριση του Κοινοβουλίου ή η σύμφωνη γνώμη αυτού είναι απαραίτητη για την έκδοση της ενωσιακής πράξεως. Αν το Κοινοβούλιο αρνηθεί, τότε η ενωσιακή πράξη δεν δύναται να εκδοθεί. Η περίπτωση αυτή ομοιάζει με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, κατά την οποία η έκδοση της ενωσιακής πράξεως εξαρτάται από τη σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου. Η διαφορά όμως των δύο περιπτώσεων είναι πολύ σημαντική, διότι κατά τη συνήθη νομοθετική διαδικασία το Κοινοβούλιο, εάν διαφωνεί με διατάξεις της πρότασης της Επιτροπής, έχει την εξουσία να προτείνει τροποποιήσεις. Στην περίπτωση όμως που το Κοινοβούλιο καλείται να εκφράσει την έγκρισή του ή τη σύμφωνη γνώμη του, δεν έχει την εξουσία να προτείνει τροποποιήσεις της υπό έγκριση πράξεως. Έχει εξουσία να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την υπό έκδοση πράξη, να εκφράσει ή να μην εκφράσει τη σύμφωνη γνώμη του. Τροποποιήσεις δεν έχει την εξουσία να προτείνει.

4.1.2.7. Ανάλυση πολιτικών πρωτοβουλιών – Έκδοση Ψηφισμάτων

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το μόνο μη διοριζόμενο, αλλά εκλεγόμενο όργανο της Ένωσης. Τα μέλη του, εκλεγόμενα με άμεση και καθολική ψηφοφορία από 500 περίπου εκατομμύρια πολιτών που απαρτίζουν τους λαούς της Ευρώπης, αντιπροσωπεύουν όχι μόνο όλες τις πολιτικές ιδεολογίες αλλά και πολλές από τις σύγχρονες κοινωνικές ομάδες, τάσεις και αντιλήψεις.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το μεγαλύτερο δημοκρατικά εκλεγόμενο Κοινοβούλιο στον πλανήτη μας, γεγονός που του προσδίδει ιδιαίτερο κύρος και μεγάλη επιρροή.

Συνεπώς η γνώμη του Κοινοβουλίου έχει ιδιαίτερη βαρύτητα όχι μόνο στους ευρωπαίους πολίτες αλλά και στους πολίτες των λοιπών κρατών του κόσμου. Για το λόγο αυτό αποτελεί το ιδανικότερο όργανο που δύναται να αναλάβει και να φέρει σε πέρας πολιτικές πρωτοβουλίες πέραν του γράμματος της Συνθήκης, οι οποίες ξεπερνούν τα σύνορα της Ένωσης και αφορούν θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος. Τέτοιες πρωτοβουλίες σε σημαντικό βαθμό έχει αναλάβει μέχρι σήμερα το Κοινοβούλιο επί θεμάτων που είχαν σχέση με την επίλυση του μεσανατολικού προβλήματος, τον πόλεμο του Κόλπου ή τις φυλετικές διακρίσεις στην Νότια Αφρική ή την κρίση στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ή τον πόλεμο του Ιράκ. Οι πρωτοβουλίες αυτές αυξάνουν το κύρος της Ένωσης στην διεθνή σκηνή, δημιουργούν αισθήματα συμπάθειας, εκτίμησης και αναγνώρισης από την διεθνή κοινή γνώμη και παράλληλα διαμορφώνουν το νέο μελλοντικό πρόσωπο της Ένωσης, ως παγκόσμιας πολιτικής

ομοσπονδιακής δύναμης, προς το οποίο φαίνεται να συγκλίνουν οι διαθέσεις των ευρωπαίων ηγετών και των πολιτών της Ενωμένης Ευρώπης.

Αλλά και στον εσωτερικό τομέα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το κύρος που διαθέτει και τις κοινωνικές δυνάμεις που εκπροσωπεί αποτελεί το κατάλληλο όργανο πίεσης προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή προκειμένου η ενωσιακή νομοθεσία και πρακτική να αναπροσαρμόζονται διαρκώς σύμφωνα με τις ανάγκες που οι ευρωπαϊκές και παγκόσμιες εξελίξεις δημιουργούν. Αυτό επιτυγχάνεται με την έκδοση Ψηφισμάτων από το Κοινοβούλιο. Τα Ψηφίσματα, που δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, εκδίδονται από το Κοινοβούλιο κατόπιν προτάσεως από ένα μέλος του επί θεμάτων που εμπίπτουν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 120 του Κανονισμού Λειτουργίας του.

Συνεπώς το Κοινοβούλιο και στον ευρωπαϊκό και στον παγκόσμιο χώρο δύναται να αναπτύσσει με επιτυχία πολιτικές πρωτοβουλίες επί θεμάτων που, λόγω της σπουδαιότητάς των, έχουν παγκόσμια διάσταση, συγχρόνως δε να αποτελεί το βήμα για την προάσπιση και την προβολή των αρχών και αξιών που αποτελούν την κοινή ευρωπαϊκή κληρονομιά των λαών τους οποίους εκπροσωπεί.

4.2.2.8. Ο ρόλος των εθνικών Κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Κάθε δημοκρατικά εκλεγμένο Κοινοβούλιο, στο πλαίσιο της αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, αποτελεί το κύριο όργανο έκφρασης της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, σύμφωνα με την οποία όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό και ασκούνται υπέρ αυτού. Αυτό συμβαίνει και με τα κοινοβούλια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία αποτελούν τα κατ' εξοχήν εθνικά όργανα μέσω των οποίων ασκείται η νομοθετική εξουσία και εκφράζεται η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας.

Ωστόσο, με τη συμμετοχή ενός κράτους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη συνακόλουθη μεταβίβαση εθνικών αρμοδιοτήτων, σε ορισμένους τομείς, στην υπερεθνική οντότητα της Ένωσης, τα εθνικά κοινοβούλια είναι τα όργανα των κρατών μελών που υφίστανται την μεγαλύτερη απώλεια εξουσιών και αρμοδιοτήτων, αφού οι αποφάσεις επί ενός μεγάλου αριθμού θεμάτων, επί των οποίων αποφάσιζε κατά το παρελθόν το κοινοβούλιο κάθε χώρας, από της εντάξεως της χώρας αυτής στην ΕΕ, θα λαμβάνονται πλέον από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από την άλλη πλευρά, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι από τα όργανα της Ένωσης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το όργανο εκείνο στο οποίο δεν παρατηρείται το φαινόμενο του «ελλείμματος Δημοκρατίας». Εν τούτοις, επειδή τα εθνικά κοινοβούλια ευρίσκονται πιο κοντά στο πολίτη της Ένωσης, την βούληση του οποίου και εκφράζουν, ταυτόχρονα δε αποτελούν την πιο γνήσια μορφή έκφρασης της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η συμμετοχή αυτών στον μηχανισμό λήψεως αποφάσεων και άσκησης της νομοθετικής εξουσίας της Ένωσης.

Οι αρχικές Συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δεν προέβλεπαν θεσμοθετημένες μορφές συνεργασίας των εθνικών κοινοβουλίων με τα όργανα της Κοινότητας. Για πρώτη φορά θεσμοθετήθηκε κάποια μορφή συνεργασίας των δύο κοινοβουλίων με τη συνθήκη του Μάαστριχτ.

Στη συνέχεια, στη Συνθήκη του Άμστερνταμ προσαρτήθηκε το πρωτόκολλο σχετικά με το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο οποίο μεταξύ άλλων εκφράζεται η επιθυμία των κρατών μελών να ενθαρρύνουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των εθνικών Κοινοβουλίων στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ενισχύσουν τη δυνατότητά τους να εκφράζουν τις απόψεις τους για ζητήματα τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα εθνικά Κοινοβούλια. Με βάση το πρωτόκολλο αυτό, καθιερώθηκε μια μορφή

ενημέρωσης των εθνικών κοινοβουλίων από την Επιτροπή για όλα τα έγγραφα διαβουλεύσεων αυτής καθώς και από το Συμβούλιο όσον αφορά τις προτάσεις της Επιτροπής για θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας, καθώς και μια μορφή συνεργασίας στο πλαίσιο της COSAC.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας προχώρησε ακόμη περισσότερο. Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες της Συνθήκης της Λισσαβόνας είναι και η αναβάθμιση των σχέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών της ΕΕ. Η αναβάθμιση αυτή επιχειρείται βάσει του άρθρου 12 ΣΕΕ, σε συνδυασμό με δύο Πρωτόκολλα, «το Πρωτόκολλο Σχετικά με το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην ΕΕ» (Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 1), και το «Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας» (Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 2), τα οποία, δυνάμει της Συνθήκης της Λισσαβόνας, προσαρτώνται στη Συνθήκη για την ΕΕ.

Σύμφωνα με το άρθρο 12 της ΣΕΕ, τα εθνικά κοινοβούλια συμβάλλουν ενεργά στην καλή λειτουργία της Ένωσης:

- α) με το να ενημερώνονται από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και να τους κοινοποιούνται τα σχέδια νομοθετικών πράξεων της Ένωσης,
- β) μεριμνώντας ώστε να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας,
- γ) συμμετέχοντας, στα πλαίσια του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στους μηχανισμούς αξιολόγησης της υλοποίησης των πολιτικών της Ένωσης σε αυτό τον τομέα, σύμφωνα με το άρθρο 70 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ, και συμπράττοντας στον πολιτικό έλεγχο της Ευρωπόλ και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust σύμφωνα με τα άρθρα 88 και 85 της εν λόγω Συνθήκης,
- δ) συμμετέχοντας στις διαδικασίες αναθεώρησης των Συνθηκών, σύμφωνα με το άρθρο 48 της παρούσας Συνθήκης,
- ε) με το να ενημερώνονται σχετικά με τις αιτήσεις προσχώρησης στην Ένωση, σύμφωνα με το άρθρο 49 της παρούσας Συνθήκης, και τέλος,
- στ) λαμβάνοντας μέρος στη διακοινοβουλευτική συνεργασία μεταξύ εθνικών κοινοβουλίων και με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με τον ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Πρωτόκολλο αριθμ. 1).

Ειδικότερα, δυνάμει του «Πρωτοκόλλου σχετικά με το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην ΕΕ», θεσπίζονται διατάξεις που αποβλέπουν στη ενημέρωση των εθνικών κοινοβουλίων και στη διακοινοβουλευτική συνεργασία.

Ενημέρωση των εθνικών κοινοβουλίων

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου, διαβιβάζονται από την Επιτροπή απευθείας στα εθνικά κοινοβούλια όταν δημοσιευθούν:

- α. Τα έγγραφα διαβουλεύσεων της Επιτροπής (πράσινες βίβλοι, λευκές βίβλοι και ανακοινώσεις),
- β. το ετήσιο νομοθετικό πρόγραμμα καθώς και,
- γ. κάθε άλλη πράξη νομοθετικού προγραμματισμού ή πολιτικής στρατηγικής, ταυτόχρονα με τη διαβίβασή τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

Περαιτέρω, τα σχέδια νομοθετικών πράξεων που απευθύνονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο διαβιβάζονται στα εθνικά κοινοβούλια.

Ως «σχέδια νομοθετικής πράξης» νοούνται:

- α. οι προτάσεις της Επιτροπής,

- β. οι πρωτοβουλίες ομάδας κρατών μελών,
- γ. οι πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
- δ. τα αιτήματα του Δικαστηρίου,
- ε. οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και
- στ. τα αιτήματα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων που επιδιώκουν την έκδοση νομοθετικής πράξης.

Η αντίδραση των εθνικών κοινοβουλίων.

Κάθε εθνικό κοινοβούλιο ή κάθε σώμα εθνικού κοινοβουλίου μπορεί, εντός προθεσμίας οκτώ εβδομάδων από την ημερομηνία διαβίβασης ενός σχεδίου νομοθετικής πράξης, στις επίσημες γλώσσες της Ένωσης, να απευθύνει προς τους προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη στην οποία εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους εκτιμά ότι το εν λόγω σχέδιο δεν συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας. Εναπόκειται σε κάθε εθνικό κοινοβούλιο ή σώμα εθνικού κοινοβουλίου να συμβουλευθεί, κατά περίπτωση, τα περιφερειακά κοινοβούλια που έχουν νομοθετικές εξουσίες .

Επομένως, επί οκτώ εβδομάδες, από τη στιγμή κατά την οποία σχέδιο νομοθετικής πράξης κατατίθεται ενώπιον των εθνικών κοινοβουλίων, το σχέδιο αυτό δεν μπορεί να εγγραφεί στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου για συζήτηση .

Αιτιολογημένη γνώμη

Κατά το διάστημα των οκτώ εβδομάδων, τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν να απευθύνουν στους προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη όσον αφορά τη συμβατότητα ενός σχεδίου νομοθετικής πράξης με την αρχή της επικουρικότητας. Επομένως, ο μόνος λόγος εναντίωσης των εθνικών κοινοβουλίων είναι η μη συμβατότητα ενός σχεδίου νομοθετικής πράξης με την αρχή της επικουρικότητας.

Η αρχή της επικουρικότητας εφαρμόζεται στις περιπτώσεις συντρέχουσας αρμοδιότητας της Ένωσης και του κράτους μέλους. Η αρχή της επικουρικότητας καθιερώνεται στο άρθρο 5 § 3 ΣΕΕ. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και κατά τον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Επομένως, η εναντίωση αυτή δεν μπορεί να ασκηθεί στις περιπτώσεις αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης, διότι στις περιπτώσεις αυτές δεν εφαρμόζεται η αρχή της επικουρικότητας.

Το όργανο της ΕΕ που προτείνει την έκδοση της νομοθετικής πράξεως υποχρεούται, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Πρωτοκόλλου αρ. 2, να λαμβάνει υπόψη του τις αιτιολογημένες γνώμες που έχουν εκφραστεί από τα εθνικά κοινοβούλια περί μη συμβατότητας της πρότασης με την αρχή της επικουρικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, κάθε εθνικό κοινοβούλιο έχει δύο ψήφους οι οποίες επιμερίζονται ανάλογα με το ισχύον εθνικό κοινοβουλευτικό σύστημα. Στην περίπτωση εθνικού κοινοβουλευτικού συστήματος με δύο σώματα, κάθε σώμα έχει μία ψήφο.

Αν οι αιτιολογημένες γνώμες περί μη συμβατότητας της πρότασης με την αρχή της επικουρικότητας αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το ένα τρίτο του συνόλου των ψήφων που έχουν τα εθνικά κοινοβούλια τότε το σχέδιο νομοθετικής πράξεως επανεξετάζεται. Μετά την ανωτέρω επανεξέταση, το ενωσιακό όργανο που έχει

εκδώσει το σχέδιο, μπορεί να διατηρήσει, να τροποποιήσει ή να αποσύρει το σχέδιο με αιτιολογημένη του απόφαση.

Εξάλλου, στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας, εάν οι αιτιολογημένες γνώμες που κρίνουν ότι πρόταση νομοθετικής πράξης δεν τηρεί την αρχή της επικουρικότητας αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον την απλή πλειοψηφία των ψήφων που έχουν τα εθνικά κοινοβούλια, η πρόταση επανεξετάζεται.

Μετά την επανεξέταση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να διατηρήσει, να τροποποιήσει ή να αποσύρει την πρόταση. Εάν επιλέξει να την διατηρήσει, η Επιτροπή οφείλει να εξηγήσει, σε αιτιολογημένη γνώμη, τους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι η πρόταση νομοθετικής πράξης συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας. Η εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη, καθώς και οι αιτιολογημένες γνώμες των εθνικών κοινοβουλίων, πρέπει να διαβιβάζονται στο νομοθέτη της Ένωσης, ώστε να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία:

α) πριν από την ολοκλήρωση της πρώτης ανάγνωσης, ο νομοθέτης (το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο) εξετάζει τη συμβατότητα της νομοθετικής πρότασης με την αρχή της επικουρικότητας, λαμβάνοντας ιδιαίτερος υπόψη τους λόγους που προέβαλε και συμμερίσθηκε η πλειοψηφία των εθνικών κοινοβουλίων, καθώς και την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής,

β) εάν, λόγω πλειοψηφίας 55 % των μελών του Συμβουλίου ή πλειοψηφίας των ψηφισάντων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο νομοθέτης κρίνει ότι η πρόταση δεν είναι συμβατή με την αρχή της επικουρικότητας, δεν συνεχίζεται η εξέταση της νομοθετικής πρότασης.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθμόν 2, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί των προσφυγών λόγω παραβίασης, από νομοθετική πράξη, της αρχής της επικουρικότητας, οι οποίες ασκούνται, σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 263 της ΣΛΕΕ, από κράτος μέλος ή διαβιβάζονται από κράτος μέλος, σύμφωνα με την εσωτερική έννομη τάξη του, εξ ονόματος του εθνικού κοινοβουλίου του ή ενός σώματος του εν λόγω κοινοβουλίου.

Σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο, οι προσφυγές αυτές μπορούν να ασκούνται επίσης από την Επιτροπή των Περιφερειών όσον αφορά νομοθετικές πράξεις για την έκδοση των οποίων η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει τη διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών.

Η καθιερούμενη με τα ανωτέρω Πρωτόκολλα διαδικασία είναι σημαντική αφού για πρώτη φορά δίδεται στα εθνικά κοινοβούλια εξουσία εναντίωσης προς μια νομοθετική πρόταση των αρμοδίων ενωσιακών οργάνων. Η εναντίωση όμως αυτή δεν ισοδυναμεί με δικαίωμα βέτο, αφού για να αποσυρθεί η πρόταση νομοθετικής πράξης πρέπει να το κρίνει αιτιολογημένα το αρμόδιο όργανο που προτείνει την πράξη, ή κατά τη συνήθη νομοθετική διαδικασία να το αποφασίσει το 55% των μελών του Συμβουλίου ή η πλειοψηφία των ψηφισάντων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Οι λόγοι εναντίωσης είναι μόνο η συμβατότητα ή μη της πρότασης νομοθετικής πράξεως προς την αρχή της επικουρικότητας. Επομένως, τα εθνικά κοινοβούλια δεν έχουν δικαίωμα να εκφράσουν, έστω και συμβουλευτική γνώμη, επί του περιεχομένου της νομοθετικής πράξεως, αλλά μόνο δικαίωμα ενημέρωσης και έλεγχου της τήρησης της αρχής της επικουρικότητας.

Τέλος, άξιο μνείας είναι το δικαίωμα κάθε εθνικού κοινοβουλίου να ασκεί την αίτηση ακυρώσεως για νομοθετική πράξη που δεν είναι συμβατή με την αρχή της επικουρικότητας.

Διακοινοβουλευτική συνεργασία

Εκτός από την υποχρέωση ενημέρωσης των εθνικών κοινοβουλίων, το Πρωτόκολλο σχετικά με το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην ΕΕ καθιερώνει, δυνάμει των άρθρων 9 και 10 αυτού, την οργάνωση και την προώθηση αποτελεσματικής και τακτικής διακοινοβουλευτικής συνεργασίας στο εσωτερικό της Ένωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, διάσκεψη κοινοβουλευτικών οργάνων ειδικευμένων στις υποθέσεις της Ένωσης δύναται να υποβάλει οποιαδήποτε εισήγηση κρίνει σκόπιμη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

Η διάσκεψη αυτή προωθεί επίσης την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των εθνικών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ιδίως μεταξύ των ειδικευμένων επιτροπών τους.

Μπορεί επίσης να οργανώνει διακοινοβουλευτικές διασκέψεις σχετικά με συγκεκριμένα θέματα, και ιδίως για τη συζήτηση θεμάτων Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), συμπεριλαμβανομένης της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ).

Οι εισηγήσεις της διάσκεψης δεν δεσμεύουν με κανένα τρόπο τα εθνικά κοινοβούλια ούτε προδικάζουν τη θέση τους.

4.2. Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής

Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής, σύμφωνα με το άρθρο 228 ΣΛΕΕ, είναι ανώτατος λειτουργός της Ένωσης, ο οποίος εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και είναι αρμόδιος να δέχεται τις καταγγελίες όλων των πολιτών της Ένωσης ή των φυσικών ή νομικών προσώπων που κατοικούν ή έχουν την καταστατική τους έδρα σε κράτος μέλος, σχετικά με περιπτώσεις κακής διοίκησης στα πλαίσια της δράσης των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης, με εξαίρεση το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών του καθηκόντων. Ερευνά τις καταγγελίες αυτές και συντάσσει σχετικές εκθέσεις.

Στα πλαίσια των καθηκόντων του, ο διαμεσολαβητής διεξάγει τις έρευνες που κρίνει δικαιολογημένες είτε με δική του πρωτοβουλία είτε βάσει των καταγγελιών που του έχουν υποβληθεί απευθείας ή μέσω μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκτός εάν για τα καταγγελλόμενα γεγονότα έχει ή είχε κινηθεί δικαστική διαδικασία. Εάν ο διαμεσολαβητής διαπιστώσει περίπτωση κακής διοίκησης, υποβάλλει το θέμα στο οικείο θεσμικό ή λοιπό όργανο ή οργανισμό που διαθέτει προθεσμία τριών μηνών για να εκθέσει τη γνώμη του στο Διαμεσολαβητή. Ο Διαμεσολαβητής διαβιβάζει εν συνεχεία έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και προς το οικείο θεσμικό ή λοιπό όργανο ή οργανισμό. Ο καταγγέλλων ενημερώνεται για το αποτέλεσμα των ερευνών αυτών.

Ο διαμεσολαβητής συντάσσει ετήσια έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τα αποτελέσματα των ερευνών του.

Ο διαμεσολαβητής εκλέγεται μετά από κάθε εκλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου, που είναι πενταετής, η δε θητεία του δύναται να ανανεωθεί.

Το Δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει το διαμεσολαβητή από τα καθήκοντά του μετά από αίτηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εάν παύσει να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει βαρύ παράπτωμα.

Η διαδικασία παύσης του Διαμεσολαβητή αρχίζει μετά από αίτηση του Κοινοβουλίου, για την υποβολή της οποίας απαιτείται να τηρηθεί η διαδικασία που ορίζει το άρθρο 206 του Κανονισμού Λειτουργίας του Κοινοβουλίου. Για να λάβει

το Κοινοβούλιο απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας παύσεως του Διαμεσολαβητή, απαιτείται αίτηση του ενός δεκάτου τουλάχιστον των Βουλευτών, η οποία θα πρέπει να γίνει δεκτή από την πλειοψηφία των μελών του.

Ο Διαμεσολαβητής ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία. Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, δεν ζητά ούτε δέχεται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση, θεσμικό ή λοιπό όργανο ή οργανισμό, δεν επιτρέπεται δε, κατά τη διάρκεια των καθηκόντων του, να ασκεί καμία άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη. Ο τρόπος, το καθεστώς και οι γενικοί όροι ασκήσεως των καθηκόντων του καθορίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά από γνώμη της Επιτροπής και με την έγκριση του Συμβουλίου .

4.3 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε η Συνθήκη της Λισσαβώνας, περιλαμβάνεται, βάσει του άρθρου 13 §1 ΣΕΕ, μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεύτερο κατά σειρά, μετά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκπροσωπεί τα κράτη μέλη της Ένωσης . Ιδρύθηκε επίσημα με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, δυνάμει του άρθρου 2 αυτής, ενώ μέχρι το 1987 συνεδρίαζε ατύπως με την ονομασία “Συμβούλιο Κορυφής” ή “Συμβούλιο Αρχηγών”.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους αρχηγούς των κρατών μελών ή των κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ένωσης, από τον πρόεδρο αυτού και από τον πρόεδρο της Επιτροπής. Στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συμμετέχει και ο Υπατος Εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ. Όταν απαιτείται από τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δύνανται να αποφασίσουν ότι ένας υπουργός από κάθε κράτος μέλος θα επικουρεί έκαστο μέλος αυτού, ο δε πρόεδρος της Επιτροπής θα επικουρείται από ένα μέλος της Επιτροπής.

Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι το πρόσωπο που εκλέγεται από τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με ειδική πλειοψηφία, για θητεία δύομισι ετών, δυνάμει να ανανεωθεί μια μόνο φορά . Σε περίπτωση κωλύματος ή σοβαρού παραπτώματος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται με την ίδια διαδικασία να τερματίσει τη θητεία του προέδρου του. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν επιτρέπεται να ασκεί εθνικό αξίωμα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικουρείται από τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται σε τακτική συνεδρίαση δύο φορές το εξάμηνο, συγκαλούμενο από τον πρόεδρό του, ο οποίος δύναται να συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, όταν το απαιτεί η κατάσταση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατά κανόνα αποφασίζει με συναίνεση, εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν διαφορετικά (π.χ. εκλογή του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή λήψη απόφασης για την πρόταση στο Κοινοβούλιο του προέδρου της Επιτροπής όπου απαιτείται ειδική πλειοψηφία). Για διαδικαστικά θέματα καθώς και για τη θέσπιση του εσωτερικού του κανονισμού, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία.

Σύμφωνα με το άρθρο 235 ΣΛΕΕ, σε περίπτωση ψηφοφορίας, κάθε μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μπορεί να αντιπροσωπεύσει ένα μόνο από τα λοιπά μέλη, ενώ όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με ψηφοφορία, ο πρόεδρός του και ο πρόεδρος της Επιτροπής δεν συμμετέχουν σ’ αυτήν. Οι αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να αποφασίζει στις περιπτώσεις όπου απαιτείται ομοφωνία.

Σύμφωνα με το άρθρο 15 §1 ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρέχει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξή της ώθηση και καθορίζει τους γενικούς της πολιτικούς

προσανατολισμούς και προτεραιότητες. Δεν ασκεί νομοθετική λειτουργία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να καλεί τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για ακρόαση επί θεμάτων ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Εκτός από τις παραπάνω γενικές αρμοδιότητες, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, βάσει του άρθρου 22 ΣΕΕ καθορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ένωσης όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ, η οποία σύμφωνα με το άρθρο 24 ΣΕΕ, χαράσσεται και υλοποιείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου:

- α) προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- β) μεριμνά για την προετοιμασία και τη συνέχεια των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε συνεργασία με τον πρόεδρο της Επιτροπής και βάσει των εργασιών του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων,
- γ) καταβάλλει προσπάθειες για να διευκολύνει τη συνοχή και τη συναίνεση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- δ) παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από κάθε σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί, υπό την ιδιότητά του αυτή και στο επίπεδό του, την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε θέματα που άπτονται της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

Στην ουσία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο της Ένωσης αφού σύμφωνα με το άρθρο 15§1 ΣΕΕ, δίνει στην Ένωση την αναγκαία ώθηση για την ανάπτυξή της, καθώς επίσης καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς της. Συνεπώς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει αρμοδιότητες γενικού, επιτελικού και συντονιστικού χαρακτήρα. Εξετάζει την υπάρχουσα κάθε φορά κατάσταση των θεμάτων της Ένωσης και λαμβάνει τα μέτρα εκείνα, τα οποία θα συμβάλλουν στην περαιτέρω προώθηση και ανάπτυξη των πολιτικών και των στόχων που έχουν τεθεί από τις Συνθήκες. Καθορίζει επίσης τους γενικούς προσανατολισμούς της πολιτικής της Ένωσης στον εσωτερικό και διεθνή χώρο. Ακολούθως, με βάση τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τα αρμόδια όργανα λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα και προσαρμόζουν την δράση τους, ώστε να υλοποιηθούν οι επιλογές του.

Η εκ μέρους της Συνθήκης της Λισσαβόνας καθιέρωση του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με θητεία αποβλέπει στο να ενισχυθεί η συνοχή και η παρουσία της Ένωσης τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό αυτής, αφού το ίδιο πρόσωπο θα ευρίσκεται στη θέση αυτή επί μεγάλο χρονικό διάστημα, κάτι που δεν επιτυγχάνετο με την ανά εξάμηνο αλλαγή του προέδρου, όπως συνέβαινε κατά το παρελθόν.

4.4 Το Συμβούλιο

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το κατ' εξοχήν όργανο λήψεως αποφάσεων της Ένωσης. Αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους μέλους σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να δεσμεύει την κυβέρνηση του κράτους μέλους το οποίο εκπροσωπεί και να ασκεί το δικαίωμα ψήφου .

Το Συμβούλιο έχει την έδρα του στις Βρυξέλλες. Κατά τους μήνες Απρίλιο, Ιούνιο και Οκτώβριο, το Συμβούλιο πραγματοποιεί τις συνόδους του στο Λουξεμβούργο.

Το Συμβούλιο συνεδριάζει υπό διάφορες συνθέσεις, ο κατάλογος των οποίων καθορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, σύμφωνα με το άρθρο 236 στοιχείο α), της ΣΛΕΕ. Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο άρθρο

16 §6, καθορίζει ως υποχρεωτικές δύο τουλάχιστον συνθέσεις του Συμβουλίου, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων.

Μέχρι να εκδοθεί η εν λόγω απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου περί καθορισμού του καταλόγου των συνθέσεων, το Συμβούλιο, δυνάμει του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου (αριθμ. 36) σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις, το οποίο έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες της ΕΕ, μπορεί να συνέρχεται με τις συνθέσεις εκείνες, ο κατάλογος των οποίων καταρτίζεται με απόφαση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, που αποφασίζει με απλή πλειοψηφία.

Με βάση τη διάταξη αυτή, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, με την απόφασή του 2009/878/ΕΕ της 1ης Δεκεμβρίου 2009, καθόρισε τον κατάλογο των συνθέσεων του Συμβουλίου, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

1. Γενικών Υποθέσεων,
2. Εξωτερικών Υποθέσεων,
3. Οικονομικών και Δημοσιονομικών υποθέσεων (Ecofin),
4. Δικαιοσύνης και Εσωτερικών υποθέσεων,
5. Απασχόλησης, κοινωνικής πολιτικής, υγείας και καταναλωτών,
6. Ανταγωνιστικότητας (εσωτερική αγορά, βιομηχανία και έρευνα),
7. Μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας,
8. Γεωργίας και Αλιείας,
9. Περιβάλλοντος,
10. Παιδείας, νεολαίας και πολιτισμού.

Στις δύο πρώτες συνθέσεις του Συμβουλίου μετέχουν οι υπουργοί εξωτερικών των κρατών μελών, ενώ στις υπόλοιπες συνθέσεις οι υπουργοί που είναι αρμόδιοι αναλόγως του θέματος που συζητείται.

Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών των διαφόρων συνθέσεων του Συμβουλίου. Προετοιμάζει τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και διασφαλίζει τη συνέχειά τους σε επαφή με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την Επιτροπή.

Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων διαμορφώνει την εξωτερική δράση της Ένωσης σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και διασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της Ένωσης.

Με το Πρωτόκολλο αριθμ. 14, σχετικά με την Ευρωομάδα, που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες της ΕΕ, η Συνθήκη της Λισσαβόνας προβλέπει επίσημα τη συγκρότηση και λειτουργία του “euro group”, του Συμβουλίου με σύνθεση των υπουργών οικονομικών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο, οι Υπουργοί των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ πραγματοποιούν άτυπες συναντήσεις μεταξύ τους. Οι συναντήσεις αυτές λαμβάνουν χώρα, ανάλογα με τις ανάγκες, για να συζητούνται τα θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες υπέχουν από κοινού στο θέμα του ενιαίου νομίσματος. Η Επιτροπή συμμετέχει στις συναντήσεις αυτές. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα καλείται να συμμετέχει σε αυτές τις συναντήσεις, οι οποίες προετοιμάζονται από τους αντιπροσώπους των υπουργών οικονομικών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ και της Επιτροπής. Οι υπουργοί των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ εκλέγουν ανά δύομισι έτη πρόεδρο του “euro group”, με την πλειοψηφία των εν λόγω κρατών μελών.

Προεδρία των διαφόρων συνθέσεων του Συμβουλίου

Η προεδρία των συνθέσεων του Συμβουλίου, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών στο Συμβούλιο βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που

καθορίζονται στο άρθρο 236 της ΣΛΕΕ. Πρόεδρος του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, βάσει του άρθρου 18 §3 ΣΕΕ, είναι πάντα ο Ύπατος Εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ.

Προς το σκοπό αυτό, βάσει του άρθρου 236, στοιχείο β), της ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει με ειδική πλειοψηφία, απόφαση σχετικά με την προεδρία των συνθέσεων του Συμβουλίου, πλην εκείνης των εξωτερικών υποθέσεων, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 9 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βάσει των ανωτέρω, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέδωσε την από 1ης Δεκεμβρίου 2009 Απόφαση, για την άσκηση της προεδρίας του Συμβουλίου, 2009/881/ΕΕ, με την οποία, στο άρθρο 1, ορίζεται ότι: η προεδρία του Συμβουλίου, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από προκαθορισμένες ομάδες τριών κρατών μελών για διάστημα 18 μηνών. Οι ομάδες αυτές συγκροτούνται με ισότιμη εναλλαγή των κρατών μελών λαμβάνοντας υπόψη την πολυμορφία τους και τις γεωγραφικές ισορροπίες εντός της Ένωσης. Κάθε μέλος της ομάδας προεδρεύει εκ περιτροπής όλων των συνθέσεων του Συμβουλίου επί εξαμήνου περιόδου, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων. Τα άλλα μέλη της ομάδας συντρέχουν την προεδρία σε όλες τις σφαίρες ευθύνης της, βάσει κοινού προγράμματος. Τα μέλη της ομάδας μπορούν να αποφασίζουν άλλες ρυθμίσεις μεταξύ τους.

Ο τρόπος λειτουργίας του Συμβουλίου καθορίζεται από τον Εσωτερικό Κανονισμό του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο, όπως ελέγχθη παραπάνω, έχει την έδρα του και συνεδριάζει στις Βρυξέλες. Κατά τους μήνες Απρίλιο, Ιούνιο και Οκτώβριο το Συμβούλιο συνεδριάζει στο Λουξεμβούργο, συνέρχεται δε, κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου του, με πρωτοβουλία αυτού του ίδιου, ή ενός από τα μέλη του, ή της Επιτροπής. Κατά τις συνεδριάσεις παρίσταται και εκπρόσωπος της Επιτροπής. Τα θέματα της ημερήσιας διάταξης καθορίζονται από τον Πρόεδρο, σύμφωνα με τον εσωτερικό του κανονισμό. Με τον τρόπο αυτό, κάθε κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της Προεδρίας του εκπροσώπου του δύναται να προωθήσει σε σημαντικό βαθμό τα θέματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τα εθνικά του συμφέροντα ή εξυπηρετούν τις δικές του επιλογές και προτιμήσεις και να θέσει σε δεύτερη μοίρα τα υπόλοιπα.

Το Συμβούλιο συνεδριάζει δημοσίως, όταν συσκέπτεται και ψηφίζει επί σχεδίου νομοθετικής πράξης. Προς τον σκοπό αυτό, κάθε σύννοδος του Συμβουλίου διακρίνεται σε δύο σκέλη, αφιερωμένα αντίστοιχα στις εργασίες επί των νομοθετικών πράξεων της Ένωσης και στις μη νομοθετικές δραστηριότητες.

Το Συμβούλιο επικουρείται από τη Γενική Γραμματεία, υπό την ευθύνη γενικού γραμματέα ο οποίος διορίζεται από το Συμβούλιο. Το Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία σχετικά με την οργάνωση της Γενικής Γραμματείας.

Από τα ανωτέρω γίνεται φανερό ότι, λόγω της συνθέσεώς του, το Συμβούλιο είναι το ενωσιακό όργανο στο οποίο κατά κύριο λόγο προβάλλονται τα συμφέροντα των κρατών μελών και επιδιώκεται η ικανοποίησή τους. Σε αντίθεση προς τα μέλη της Επιτροπής, τα μέλη του Συμβουλίου είναι θεμιτό κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους να προβάλλουν και να υπερασπίζονται τα εθνικά τους συμφέροντα, στα πλαίσια πάντα της επιδίωξης των σκοπών της Ένωσης. Αυτός είναι ο λόγος που πολλές φορές, και αναλόγως του συζητούμενου θέματος, δημιουργούνται μεταξύ των μελών του Συμβουλίου μέτωπα ή lobbies, π.χ. των βορείων και των νοτίων κρατών μελών, των βιομηχανικών κρατών μελών και των γεωργικών κρατών μελών, κλπ.

Στον λόγο αυτό οφείλεται επίσης και η πρακτική σύμφωνα με την οποία πολλές ενωσιακές πράξεις υιοθετούνται από το Συμβούλιο μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις που γίνονται στα διαλείμματα των συνεδριάσεων, όπου οι εκπρόσωποι των κρατών μελών αίρουν τις επιφυλάξεις τους επί συγκεκριμένων

ενωσιακών μέτρων για το λόγο ότι οι συνάδελφοί τους δεσμεύονται να κάνουν το ίδιο σε σειρά άλλων μέτρων που έχουν ιδιαίτερο εθνικό ενδιαφέρον για τους πρώτους.

4.3.1. Αρμοδιότητες

Οι Συνθήκες της Ένωσης αναγνωρίζουν στο Συμβούλιο κυρίαρχη θέση εντός του μηχανισμού διοικήσεως και λήψεως αποφάσεων της ΕΕ, σε σχέση με τα άλλα ενωσιακά όργανα. Τούτο προκύπτει αναμφισβήτητα από τις επί μέρους διατάξεις της Συνθήκης, σύμφωνα με τις οποίες, στις περισσότερες περιπτώσεις, για την λήψη ενωσιακών μέτρων απαιτείται απόφαση του Συμβουλίου. Επίσης, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 352 ΣΛΕΕ, στο Συμβούλιο, με την έγκριση του Κοινοβουλίου, έχει απονεμηθεί η εξουσία θεσπίσεως των κατάλληλων διατάξεων, στις περιπτώσεις που στις Συνθήκες δεν προβλέπονται οι εξουσίες οι οποίες απαιτούνται για την επίτευξη ενός από τους στόχους που τίθενται με τις Συνθήκες.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 §1 της ΣΕΕ, το Συμβούλιο ασκεί, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Ασκεί καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπουν οι Συνθήκες.

Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 16 §1 ΣΕΕ, το Συμβούλιο έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Ασκεί από κοινού με το Κοινοβούλιο νομοθετικά καθήκοντα, δηλαδή, λαμβάνει μέρος στην άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας της Ένωσης ως συνομοθέτης στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας και της ειδικής νομοθετικής διαδικασίας, σύμφωνα με όσα αναφέρθησαν ανωτέρω στο κεφάλαιο περί αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
2. Ασκεί από κοινού με το Κοινοβούλιο δημοσιονομικά καθήκοντα, δηλαδή εγκρίνει από κοινού με το Κοινοβούλιο τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω στο κεφάλαιο περί αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
3. Χαράζει τις πολιτικές της Ένωσης και συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπουν οι Συνθήκες. Στο πλαίσιο των πολιτικών που χαράσσει και αναπτύσσει η Ένωση, όπως αυτές καθορίζονται από τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ, το Συμβούλιο έχει κυρίαρχη θέση, όπως επίσης στο πλαίσιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), όπου το Συμβούλιο, με τη σύνθεση οικονομικών και δημοσιονομικών υποθέσεων, συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών.
4. Συνάπτει διεθνείς συμφωνίες με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Σύμφωνα με το άρθρο 218 ΣΛΕΕ, το Συμβούλιο εγκρίνει την έναρξη διαπραγματεύσεων και τη σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Το Συμβούλιο απευθύνει οδηγίες στον διαπραγματευτή, εκδίδει απόφαση που επιτρέπει την υπογραφή της συμφωνίας ή εκδίδει απόφαση για τη σύναψη της συμφωνίας.

Συνεπώς, οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου είναι πρώτον μεν νομοθετικές και δημοσιονομικές, δεύτερον δε συντονιστικές, ως προς την γενική οικονομική πολιτική που ασκούν τα κράτη μέλη, και αρμοδιότητες λήψεως αποφάσεων και χάραξης πολιτικών.

Στα πλαίσια των συντονιστικών του αρμοδιοτήτων, σύμφωνα με το άρθρο 121 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και τις συντονίζουν στο πλαίσιο του Συμβουλίου. Για την εκπλήρωση της αποστολής του αυτής το Συμβούλιο συντάσσει σχέδιο των γενικών

προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης. Προκειμένου να εξασφαλισθεί στενότερος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και συνεχής σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών, το Συμβούλιο, βάσει εκθέσεων που υποβάλλει η Επιτροπή, παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος και στην Ένωση, καθώς και τη συνέπεια των οικονομικών πολιτικών με τους γενικούς προσανατολισμούς, και προβαίνει τακτικά σε συνολική αξιολόγηση.

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου στο πλαίσιο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ένωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 26 §2 ΣΕΕ, το Συμβούλιο καταρτίζει την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για τον καθορισμό και την εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής βάσει των γενικών προσανατολισμών και στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Τέλος, μεριμνά για την ενότητα, τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα της δράσης της Ένωσης.

Σημαντικές είναι επίσης οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 67 επόμε. της ΣΛΕΕ, σχετικά με τη δημιουργία χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

4.3. 2. Τρόπος λήψεως αποφάσεων

Ο τρόπος σύμφωνα με τον οποίον το Συμβούλιο λαμβάνει τις αποφάσεις του είναι μια πολύ δύσκολη υπόθεση, και τούτο διότι η Ένωση αποτελείται από πολύ μικρά κράτη μέλη, από μικρά κράτη μέλη, από μεσαία, από μεγάλα και από ένα πολύ μεγάλο κράτος μέλος. Η έκταση, ο πληθυσμός αλλά και η οικονομική τους κατάσταση διαφέρει σημαντικά. Επομένως, είναι δύσκολο να βρεθεί το δικαιότερο και δημοκρατικότερο σύστημα λήψεως αποφάσεων. Το δημοκρατικότερο ίσως σύστημα της απλής πλειοψηφίας των κρατών μελών δεν είναι πάντα το δικαιότερο, αφού μπορεί να ληφθεί μια απόφαση από την πλειοψηφία των κρατών μελών, η οποία όμως δεν θα εκπροσωπεί την πλειοψηφία των πολιτών της ΕΕ. Για το λόγο αυτό, οι Συνθήκες της ΕΕ προβλέπουν την λήψη αποφάσεων με διάφορα άλλα συστήματα, τα οποία αποβλέπουν στο να εξασφαλίσουν τα συμφέροντα όλων των κρατών μελών, αδιακρίτως μεγέθους και πληθυσμού, παράλληλα όμως να ικανοποιούν την δημοκρατική αρχή της κατά πλειοψηφία λήψεως αποφάσεων. Σύμφωνα με τις Συνθήκες της ΕΕ, τα συστήματα λήψεως αποφάσεων είναι τρία:

(i) απλή ή απόλυτη πλειοψηφία

Σύμφωνα με το άρθρο 238 §1 ΣΛΕΕ, στις περιπτώσεις όπου απαιτείται απλή πλειοψηφία, το Συμβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν. Για να ληφθεί μια απόφαση από το Συμβούλιο, με το σύστημα αυτό, πρέπει να ψηφίσουν υπέρ της απόφασης τα μισά από τα κράτη μέλη συν ένα. Είναι προφανές ότι ο κανόνας της λήψεως αποφάσεων από το Συμβούλιο με απλή ή απόλυτη πλειοψηφία στηρίζεται στην αρχή της ισότητας μεταξύ των κρατών μελών, ανεξάρτητα από την έκταση, τον πληθυσμό ή τον βαθμό οικονομικής ανάπτυξης καθενός από αυτά. Το σύστημα όμως αυτό έχει το μειονέκτημα ότι είναι δυνατόν η πλειοψηφία των κρατών μελών να μην εκπροσωπεί την πλειοψηφία των πολιτών της Ένωσης.

(ii) Ομοφωνία

Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, για να ληφθεί μια απόφαση από το

Συμβούλιο πρέπει να συμφωνούν όλα τα κράτη μέλη. Αν έστω και ένα κράτος μέλος διαφωνεί, τότε δεν είναι δυνατόν να ληφθεί η απόφαση και η πρόταση απορρίπτεται. Σε μια τέτοια περίπτωση, το κράτος που διαφωνεί ασκεί βέτο. Το σύστημα της ομοφωνίας εξασφαλίζει πλήρως τα συμφέροντα όλων των κρατών μελών, μικρών, μεσαίων και μεγάλων, αλλά στην Ευρωπαϊκή Ένωση των είκοσι επτά (27) κρατών μελών η σύμπτωση των απόψεων τόσων κρατών επί ενός θέματος είναι πολύ δύσκολη υπόθεση, με αποτέλεσμα να παρατηρείται μεγάλη βραδύτητα στην λήψη αποφάσεων και την πρόοδο της ενοποιητικής πορείας. Αρχικά οι περιπτώσεις λήψεως αποφάσεων με ομοφωνία ήταν πολλές, συν τω χρόνω όμως με την προοδευτική αύξηση των κρατών μελών, οι περιπτώσεις λήψεως αποφάσεων με ομοφωνία συνεχώς μειώνονται. Με βάση το νομικό καθεστώς της Συνθήκης της Λισσαβώνας, η ομοφωνία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εκείνες που ρητώς προβλέπονται από τη Συνθήκη, π.χ άρθρο 22 ΣΕΕ για τον καθορισμό των λεπτομερών διατάξεων άσκησης του δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι του πολίτη της Ένωσης, άρθρο 49 ΣΕΕ για την είσοδο νέων μελών στην Ένωση, άρθρο 113 ΣΛΕΕ για την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών επί των εμμέσων φόρων κ.λπ.

Όταν απαιτείται ομοφωνία, οι αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν το Συμβούλιο να αποφασίσει. Αν όμως το κράτος μέλος δεν μετέχει στη συζήτηση, τότε είναι αδύνατη η λήψη αποφάσεως με ομοφωνία των υπολοίπων.

Παρόμοιο με την ομοφωνία σύστημα είναι το σύστημα της συναίνεσης (consensus), βάσει του οποίου αποφασίζει κατά κανόνα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 15 §4 ΣΕΕ. Το σύστημα της συναίνεσης δημιουργεί την υποχρέωση στα κράτη μέλη, όταν υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους, με συνεχείς συζητήσεις και αμοιβαίες υποχωρήσεις να φθάνουν σε μια κοινώς αποδεκτή λύση.

(iii) Ειδική πλειοψηφία

Σύμφωνα με το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας, για να ληφθεί μια απόφαση από το Συμβούλιο, κατ' εξαίρεση δε και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, απαιτείται να ψηφίσουν υπέρ της πρότασης ένας συγκεκριμένο πλειοψηφικό ποσοστό κρατών μελών που παράλληλα να εκπροσωπούν ένα συγκεκριμένο πλειοψηφικό ποσοστό του πληθυσμού της Ένωσης. Με άλλα λόγια, με το σύστημα αυτό επιδιώκεται η αριθμητική και πληθυσμιακή πλειοψηφία των κρατών μελών, η οποία έχει υπολογιστεί να είναι τέτοια ώστε καμία από τις ομάδες των κρατών μελών να μην μπορεί να επιβάλει μονομερώς την άποψή της, δηλαδή, να μην μπορεί μόνο η ομάδα των μικρών ή των μεσαίων ή των μεγάλων κρατών μελών, αυτοτελώς εκάστη, να επιβάλει την άποψή της, αλλά να απαιτείται και η σύμπραξη μέρους των υπολοίπων κρατών μελών.

Το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας (qualified majority) θεωρείται το δικαιότερο, το δημοκρατικότερο και ταυτόχρονα το λιγότερο χρονοβόρο, σε σχέση με το σύστημα της ομοφωνίας. Για το λόγο αυτό, μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε η Συνθήκη της Λισσαβώνας, το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας κατέστη ο κανόνας. Σύμφωνα με το άρθρο 16 §3 ΣΕΕ, πλην των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία. Άλλως ορίζει η Συνθήκη ΛΕΕ π.χ στο άρθρο 240 §3, σύμφωνα με το οποίο «το Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία επί των διαδικαστικών θεμάτων, καθώς και για τη θέσπιση του εσωτερικού του κανονισμού. Το ίδιο ισχύει και στα άρθρα 241 και 242 ΣΛΕΕ. Άλλως, ορίζει επίσης η ΣΛΕΕ π.χ στο άρθρο 113, όπου απαιτείται ομοφωνία για τη λήψη αποφάσεως.

Επομένως, με βάση τις τροποποιήσεις της Συνθήκης της Λισσαβώνας, η ειδική πλειοψηφία αποτελεί τον κανόνα για τη λήψη αποφάσεων εκ μέρους του Συμβουλίου. Τούτο σημαίνει ότι, όταν η συγκεκριμένη διάταξη της Συνθήκης δεν ορίζει το σύστημα λήψεως αποφάσεως, εφαρμόζεται το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας. Τα άλλα δύο συστήματα εφαρμόζονται όταν η συγκεκριμένη διάταξη της Συνθήκης ορίζει διαφορετικά.

Τρόπος υπολογισμού της Ειδικής Πλειοψηφίας

1. Μέχρι την 31η Οκτωβρίου 2014

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του «Πρωτοκόλλου (αριθμ.36) σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις», που έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη της Λισσαβώνας, από της ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας μέχρι την 31η Οκτωβρίου 2014, η ειδική πλειοψηφία για πράξεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου, που απαιτούν ειδική πλειοψηφία θα καθορίζεται ως εξής: όλα τα κράτη μέλη, αναλόγως του πληθυσμού τους έχουν ορισμένο αριθμό ψήφων, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί:

1.	Γερμανία, Η. Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία	από 29 ψήφους,
2.	Ισπανία, Πολωνία	από 27 ψήφους,
3.	Ρουμανία	14 ψήφους,
4.	Κάτω Χώρες	13 ψήφους,
5.	Βέλγιο, Ελλάδα, Τσεχία, Πορτογαλία, Ουγγαρία,	από 12 ψήφους,
6.	Βουλγαρία, Αυστρία, Σουηδία,	από 10 ψήφους,
7.	Δανία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Σλοβακία, Φινλανδία,	από 7 ψήφους,
8.	Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Σλοβενία, Λουξεμβούργο,	από 4 ψήφους,
9.	Μάλτα	3 ψήφους.

Σύνολο 345

Συνολικά όλα τα κράτη μέλη έχουν 345 ψήφους. Για τη θέσπιση πράξεως με ειδική πλειοψηφία:

όταν, κατά τις Συνθήκες, η πράξη θεσπίζεται μετά από πρόταση της Επιτροπής, απαιτούνται τουλάχιστον 255 ψήφοι υπέρ, που περιλαμβάνουν τις ψήφους της πλειοψηφίας των μελών (δηλ. 14 κρατών μελών επί συνόλου 27),

Όταν η πράξη θεσπίζεται χωρίς πρόταση της Επιτροπής, απαιτούνται τουλάχιστον 255 ψήφοι υπέρ, που περιλαμβάνουν τις ψήφους των δύο τρίτων τουλάχιστον των κρατών μελών (δηλ. 18 κρατών μελών επί συνόλου 27).

Όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο θεσπίζουν κατά τα ανωτέρω πράξη με ειδική πλειοψηφία, κάθε μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου μπορεί να ζητήσει από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου να εξακριβωθεί ότι τα κράτη μέλη τα οποία συνιστούν αυτή την ειδική πλειοψηφία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 62 % του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης. Εάν αποδειχθεί ότι ο όρος αυτός δεν πληρούται, τότε δεν θεσπίζεται η πράξη. Αν κανένα από τα κράτη μέλη δεν υποβάλει τέτοιο αίτημα, τότε η εξακρίβωση αυτή δεν γίνεται και η ειδική πλειοψηφία θεωρείται ότι επιτεύχθηκε.

Ο ανωτέρω τρόπος υπολογισμού της ειδικής πλειοψηφίας θα γίνεται μέχρι την 31η Οκτωβρίου 2014. Από την επομένη ημέρα, δηλαδή την 1η Νοεμβρίου 2014, ο τρόπος υπολογισμού της ειδικής πλειοψηφίας θα αλλάξει, σύμφωνα με το άρθρο 16 § 4 ΣΕΕ, και θα γίνεται όπως ορίζεται στη συνέχεια.

2. Από την 1η Νοεμβρίου 2014

Αρχής γενομένης από 1ης Νοεμβρίου 2014, ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55 % των μελών του Συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον δέκα πέντε μέλη και αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65 % του πληθυσμού της Ένωσης.

Εφόσον όμως, το Συμβούλιο δεν αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής ή του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 72 % των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 65 % τουλάχιστον του πληθυσμού της Ένωσης.

3. Από την 1η Νοεμβρίου μέχρι την 31η Μαρτίου 2007

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 3 §2 του Πρωτοκόλλου Σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις, από την 1η Νοεμβρίου 2014 μέχρι την 31η Μαρτίου 2017, όταν πρόκειται να θεσπιστεί πράξη με ειδική πλειοψηφία, ένα μέλος του Συμβουλίου μπορεί να ζητά όπως η εν λόγω πράξη θεσπιστεί με την ειδική πλειοψηφία που ίσχυε μέχρι την 31η Οκτωβρίου 2014. Με την διάταξη αυτή, παρέχεται η ευχέρεια σε κάθε κράτος μέλος να παρατείνει τον τρόπο υπολογισμού της ειδικής πλειοψηφίας, που κατά τα ανωτέρω παύει να ισχύει την 31η Οκτωβρίου 2014, μέχρι την 31η Μαρτίου 2017. Για την παράταση αυτή απαιτείται πρώτον να ζητηθεί από ένα κράτος μέλος και δεύτερον, ισχύει μόνο για την περίπτωση κατά την οποία ζητήθηκε.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τέσσερα μέλη του Συμβουλίου, ειδάλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία. Επομένως, αν κατά τα συζήτηση ενός θέματος στο Συμβούλιο εναντιωθούν λιγότερα από 4 κράτη μέλη, θεωρείται ότι η ειδική πλειοψηφία έχει επιτευχθεί.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 238 §3 ΣΛΕΕ, αρχής γενομένης από την 1η Νοεμβρίου 2014, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, κατ' εφαρμογήν των Συνθηκών, δεν λαμβάνουν μέρος στη ψηφοφορία όλα τα μέλη του Συμβουλίου (π.χ άρθρο 126 §13 ΣΛΕΕ), η ειδική πλειοψηφία ορίζεται ως εξής:

α) Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55 % των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον η πλειοψηφία αυτή συγκεντρώνει ποσοστό τουλάχιστον 65 % του πληθυσμού των κρατών αυτών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστον αριθμό μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο από το 35 % του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

β) Κατά παρέκκλιση από το σημείο α), εφόσον το Συμβούλιο δεν αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής ή του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 72 % των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 65 % τουλάχιστον του πληθυσμού των κρατών αυτών.

Σύμφωνα με το άρθρο 239 ΣΛΕΕ, σε περίπτωση ψηφοφορίας, κάθε μέλος του Συμβουλίου δύναται να αντιπροσωπεύσει ένα μόνον από τα λοιπά μέλη.

4.3.4. Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER)

Επειδή τα μέλη του Συμβουλίου δεν είναι δυνατόν να διαμένουν στις Βρυξέλες, όπου κατά κανόνα εδρεύει το Συμβούλιο, για μεγάλα χρονικά διαστήματα, επινοήθηκε η Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων (EMA) . Πρόκειται για επιτροπή που, σύμφωνα με το άρθρο 240 §1 ΣΛΕΕ, απαρτίζεται από τους Μόνιμους Αντιπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών μελών με βαθμό Πρέσβη, η οποία έχει την ευθύνη της προετοιμασίας των εργασιών του Συμβουλίου και της εκτέλεσης των εντολών που της αναθέτει το Συμβούλιο. Η EMA δύναται να λαμβάνει διαδικαστικές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου . Συγκεκριμένα, κάθε θέμα πριν συζητηθεί στο Συμβούλιο, έρχεται για προετοιμασία στην EMA (COREPER) . Αν, μετά από συζητήσεις, επιτευχθεί ομοφωνία των μελών του τότε το συγκεκριμένο θέμα εισάγεται για ψήφιση στο Συμβούλιο σε ειδική ημερήσια διάταξη και ψηφίζεται χωρίς συζήτηση. Η EMA δεν αποτελεί θεσμικό όργανο της Ένωσης, αλλά όργανο που επικουρεί το Συμβούλιο, επιτελώντας για το τελευταίο καθήκοντα προετοιμασίας και εκτελέσεως των αποφάσεων αυτού. Κατά συνέπεια δεν έχει εξουσία λήψεως αποφάσεων.

Στα πλαίσια του COREPER λειτουργούν πολλές ομάδες εμπειρογνομόνων, που αποτελούνται από υπαλλήλους των κρατών μελών, εξειδικευμένους στα συγκεκριμένα προς συζήτηση θέματα, οι οποίες επεξεργάζονται στο αρχικό στάδιο τις προτάσεις της Επιτροπής για έκδοση ενωσιακών πράξεων.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η EMA δεν λαμβάνει αποφάσεις και δεν εκδίδει ενωσιακές πράξεις, αλλά προετοιμάζει την έκδοση πράξεων της Ένωσης από το Συμβούλιο. Ακόμη και στις περιπτώσεις που, λόγω συμφωνίας των μελών της EMA, το Συμβούλιο εγκρίνει χωρίς συζήτηση τις ενωσιακές πράξεις που έχουν προετοιμάσει τα μέλη της EMA, πρόκειται για ενωσιακές πράξεις του Συμβουλίου και όχι της Επιτροπής των Μονίμων Αντιπροσώπων . Σύμφωνα με το άρθρο 240 παρ.1, εδάφιο 2 ΣΛΕΕ, η EMA δύναται να λαμβάνει διαδικαστικές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου . Οσάκις τα μέλη της EMA λαμβάνουν πράγματι αποφάσεις, πρόκειται για αποφάσεις των κρατών μελών συνεργομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου, οι οποίες αποτελούν μέρος του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου .

4.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ή απλώς η Επιτροπή , είναι σύμφωνα με το άρθρο 13 §1 ΣΕΕ, ένα από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Είναι το εκτελεστικό όργανο της Ένωσης, το κατ' εξοχήν 'ενωσιακό' όργανο, το όργανο δηλαδή εκείνο το οποίο εκπροσωπεί, προστατεύει και προάγει τα συμφέροντα της Ένωσης και επιδιώκει την πραγμάτωση των ενωσιακών στόχων, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα τα κατ' ιδίαν συμφέροντα και τις κατ' ιδίαν επιδιώξεις των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών μελών . Η Επιτροπή προάγει το κοινό συμφέρον της Ένωσης και αναλαμβάνει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες για τον σκοπό αυτόν.

4.4.1. Σύνθεση

Η Επιτροπή έχει την έδρα της στις Βρυξέλες, ορισμένες όμως υπηρεσίες της είναι εγκατεστημένες στο Λουξεμβούργο. Ως συλλογικό όργανο, αποτελείται από τους Επιτρόπους (Commissioners), οι οποίοι, αν και έχουν, κατ' ανάγκη, την υπηκοότητα ενός από τα κράτη μέλη της Ένωσης, είναι ανώτατοι λειτουργοί της ΕΕ που προΐστανται του ενωσιακού διοικητικού μηχανισμού. Μετέχοντες της Επιτροπής, οι Επίτροποι δεν ενεργούν ως εκπρόσωποι των κρατών που τους υπέδειξαν, ούτε υπερασπίζονται τα εθνικά τους συμφέροντα, όπως συμβαίνει με τους υπουργούς των

κρατών μελών, όταν μετέχουν του Συμβουλίου, αλλά ενεργούν ως λειτουργοί της Ένωσης με μοναδικό γνώμονα πάντα την προαγωγή των ενωσιακών συμφερόντων και την επίτευξη των στόχων της Ένωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 §4 ΣΕΕ, η Επιτροπή που έχει διοριστεί μεταξύ της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας και της 31ης Οκτωβρίου 2014, απαρτίζεται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της και του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ο οποίος είναι ένας εκ των αντιπροέδρων της. Επομένως, σήμερα, που τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι είκοσι επτά (27), τα μέλη της Επιτροπής, οι Επίτροποι, είναι είκοσι επτά (27). Αν εντός της ως άνω προθεσμίας τα μέλη της Ένωσης αυξηθούν, θα αυξηθούν και τα μέλη της Επιτροπής. Επειδή όμως, όπως έχει ήδη τονιστεί, η διαρκής αύξηση του αριθμού των Επιτρόπων δεν συμβάλει στην αύξηση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας στις εργασίες της Επιτροπής, η Συνθήκη της Λισσαβώνας προβλέπει για την μείωση του αριθμού τους.

Στην πέμπτη παράγραφο του άρθρου 17 ΣΕΕ ορίζεται ότι, από 1ης Νοεμβρίου 2014, η Επιτροπή θα απαρτίζεται από αριθμό μελών ο οποίος, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου της και του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα ΚΕΠΠΑ, αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίσει ομόφωνα να αλλάξει τον εν λόγω αριθμό. Επομένως, από της ως άνω ημερομηνίας, αν τα κράτη μέλη της ΕΕ εξακολουθούν να είναι 27, τα μέλη της Επιτροπής συνολικά θα μειωθούν σε δεκαοκτώ (18), εκτός αν το Συμβούλιο ομοφώνως αποφασίσει διαφορετικά.

Στην περίπτωση της μείωσης των μελών της Επιτροπής, η Συνθήκη ορίζει ότι οι Επίτροποι θα επιλέγονται μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών βάσει συστήματος αυστηρά ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών που να επιτρέπει να αντικατοπτρίζεται το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών. Το σύστημα αυτό θα θεσπιστεί ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 244 της ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, τα μέλη της Επιτροπής θα επιλέγονται βάσει συστήματος εναλλαγής που θα θεσπίζεται ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και θα βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

α) τα κράτη μέλη θα αντιμετωπίζονται με απόλυτη ισοτιμία όσον αφορά τον καθορισμό της σειράς διορισμού των υπηκόων τους στην Επιτροπή και τη διάρκεια της θητείας τους σε αυτήν· κατά συνέπεια, η διαφορά μεταξύ του συνολικού αριθμού των θητειών από υπηκόους δύο δεδομένων κρατών μελών δεν δύναται ποτέ να υπερβαίνει τη μονάδα,

β) υπό την επιφύλαξη αυτή, κάθε διαδοχική Επιτροπή θα συγκροτείται κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει ικανοποιητικά το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών.

Διορισμός μελών της Επιτροπής

Ο διορισμός των μελών της Επιτροπής διεξάγεται σε δύο φάσεις. Κατά την πρώτη φάση διορίζεται ο Πρόεδρος της Επιτροπής, ενώ στη δεύτερη φάση διορίζονται τα μέλη αυτής. Όλα τα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται βάσει των γενικών τους ικανοτήτων και της προσήλωσής τους στην ευρωπαϊκή ιδέα και μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με την πλειοψηφία των μελών του, κατόπιν προτάσεως του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο, αφού λάβει υπόψη του τη δύναμη των κομμάτων κατά τις τελευταίες ευρωβουλευτικές εκλογές και προβεί στις κατάλληλες διαβουλεύσεις, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το

αξίωμα του προέδρου της Επιτροπής. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την απαιτούμενη πλειοψηφία των μελών του Κοινοβουλίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει εντός μηνός νέον υποψήφιο, ο οποίος εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με την ίδια διαδικασία.

Αφού εκλεγεί ο Πρόεδρος της Επιτροπής, το Συμβούλιο, σε κοινή συμφωνία με τον εκλεγέντα πρόεδρο, καταρτίζει τον κατάλογο των άλλων προσώπων που προτείνει να διορισθούν μέλη της Επιτροπής. Τα πρόσωπα αυτά επιλέγονται βάσει των προτάσεων των κρατών μελών, σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται ανωτέρω, επιλέγονται δηλαδή, βάσει των γενικών τους ικανοτήτων και της προσήλωσής τους στην ευρωπαϊκή ιδέα, μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εγγύηρα ανεξαρτησίας.

Ένα από τα μέλη της Επιτροπής, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ, επιλέγεται με ιδιαίτερο τρόπο. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 18 ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του Προέδρου της Επιτροπής, διορίζει τον Ύπατο Εκπρόσωπο για θέματα ΚΕΠΠΑ. Επομένως, ο Ύπατος Εκπρόσωπος είναι ένα από τα μέλη της Επιτροπής και μάλιστα κατέχει μια από τις θέσεις των αντιπροέδρων της Επιτροπής, συγχρόνως δε, όπως τονίστηκε ανωτέρω, είναι και μόνιμος πρόεδρος του Συμβουλίου εξωτερικών υποθέσεων.

Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος της Επιτροπής, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και τα άλλα μέλη της Επιτροπής υπόκεινται, ως σώμα, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Βάσει της έγκρισης αυτής, η Επιτροπή διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Παύση των μελών της Επιτροπής

Η θητεία των μελών της Επιτροπής είναι πενταετής, όσο διαρκεί και η θητεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Επομένως, κάθε νέο Κοινοβούλιο, εκλεγόμενο από τους λαούς της Ευρώπης, διορίζει, κατά τον τρόπο που εξετέθη ανωτέρω, νέα Επιτροπή, ώστε και η Επιτροπή να ανταποκρίνεται στη νωπή λαϊκή βούληση. Η θητεία όλων των Επιτρόπων αρχίζει και λήγει συγχρόνως.

Η θητεία της Επιτροπής είναι δυνατόν να διακοπεί πριν από την πάροδο της πενταετίας, αν, σύμφωνα με όσα εξετέθησαν ανωτέρω, γίνει δεκτή από την πλειοψηφία των μελών του Κοινοβουλίου, πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής. Η Επιτροπή, ως σώμα, ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 234 της ΣΛΕΕ. Εάν η πρόταση αυτή εγκριθεί, τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά από τα καθήκοντά τους και ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας οφείλει να παραιτηθεί από τα καθήκοντα που ασκεί εντός της Επιτροπής.

Μεμονωμένα, κάθε μέλος της Επιτροπής οφείλει να υποβάλλει παραίτηση, εφόσον του το ζητήσει ο Πρόεδρος της Επιτροπής. Ομοίως και ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα ΚΕΠΠΑ οφείλει να υποβάλλει παραίτηση σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 18, § 1 ΣΕΕ, εφόσον του το ζητήσει ο πρόεδρος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να τον απαλλάξει από τα καθήκοντά του με την ίδια διαδικασία που ακολουθείται για τον διορισμό του. Τουναντίον, το κράτος μέλος δεν δύναται να ζητήσει την παραίτηση του Επιτρόπου τον οποίο πρότεινε για διορισμό.

Όταν η Επιτροπή ή ένας Επίτροπος παυτεί κατά τα ανωτέρω, η νέα Επιτροπή ή ο νέος Επίτροπος συνεχίζει την θητεία των παυθέντων Επιτρόπων, μέχρι να συμπληρωθεί πενταετία.

Τα μέλη της Επιτροπής απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τον χαρακτήρα των καθηκόντων τους, ενώ τα κράτη μέλη σέβονται την ανεξαρτησία τους και δεν επιδιώκουν να τα επηρεάζουν κατά την εκτέλεση του έργου τους. Τα μέλη της Επιτροπής δεν δύνανται, κατά τη διάρκεια της θητείας τους να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη, ενώ αναλαμβάνουν επισήμως την υποχρέωση, κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους, να τηρούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους και μετά τη λήξη αυτής τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους, και ιδίως τα καθήκοντα εντιμότητας και διακριτικότητας ως προς την αποδοχή, μετά τη λήξη της θητείας τους, ορισμένων θέσεων ή ορισμένων πλεονεκτημάτων. Σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων αυτών, το Δικαστήριο, κατόπιν αιτήσεως του Συμβουλίου, με απλή πλειοψηφία, ή της Επιτροπής, δύναται, αναλόγως της περιπτώσεως, να απαλλάξει από τα καθήκοντά του το ενδιαφερόμενο μέλος, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 247 ΣΛΕΕ, ή να αποφασίσει την έκπτωσή του από το δικαίωμα συνταξιοδότησης ή από άλλες άντ' αυτού παροχές.

Η θητεία των Επιτρόπων δύναται να ανανεωθεί. Εκτός των τακτικών ανανεώσεων και των θανάτων, τα καθήκοντα μέλους της Επιτροπής λήγουν ατομικώς κατόπιν παραιτήσεως ή απαλλαγής από αυτά. Το μέλος της Επιτροπής που παραιτήθηκε ή αποβίωσε, αντικαθίσταται για το υπόλοιπο της θητείας του από νέο μέλος της αυτής υπηρετικότητας, το οποίο διορίζεται από το Συμβούλιο με κοινή συμφωνία με τον πρόεδρο της Επιτροπής, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 17 § 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση του προέδρου της Επιτροπής, δύναται να αποφασίσει ομοφώνως ότι δεν είναι αναγκαία η αντικατάσταση του μέλους αυτού, ιδίως όταν είναι σύντομο το εναπομένον διάστημα της θητείας του.

Εάν ο πρόεδρος παραιτηθεί ή απαλλαγεί από τα καθήκοντά του ή αποβιώσει, αντικαθίσταται για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του με την εκλογή νέου Προέδρου, σύμφωνα με τη ανωτέρω διαδικασία, που προβλέπεται στο άρθρο 17 § 7, πρώτο εδάφιο, της ΣΕΕ.

Σε περίπτωση παραίτησης, απαλλαγής ή θανάτου, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας αντικαθίσταται για το υπόλοιπο της θητείας κατά τον ανωτέρω αναφερόμενο τρόπο.

Σε περίπτωση παραίτησης του συνόλου των μελών της Επιτροπής, τα εν λόγω μέρη εξακολουθούν να ασκούν τα καθήκοντά τους και να διεκπεραιώνουν τις τρέχουσες υποθέσεις έως ότου αντικατασταθούν για το υπόλοιπο της θητείας τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 247 ΣΛΕΕ, κάθε μέλος της Επιτροπής, αν δεν πληροί πλέον τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την άσκηση των καθηκόντων του ή αν διαπράξει βαρύ παράπτωμα, δύναται να απαλλάσσεται των καθηκόντων του από το Δικαστήριο, κατόπιν αιτήσεως του Συμβουλίου ή της Επιτροπής.

Η Επιτροπή εργάζεται υπό την πολιτική καθοδήγηση του προέδρου της, ο οποίος :

α) καθορίζει τους προσανατολισμούς στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της,

β) αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική οργάνωση της Επιτροπής προκειμένου να διασφαλίζονται η συνοχή, η αποτελεσματικότητα και η συλλογικότητα της δράσης της,

γ) διορίζει αντιπροέδρους, πλην του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, μεταξύ των μελών της Επιτροπής.

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής διαρθρώνονται και κατανέμονται μεταξύ των μελών της από τον πρόεδρό της, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες του τελευταίου, όπως αναφέρονται ανωτέρω. Ο πρόεδρος μπορεί να προβαίνει σε ανακατανομή των

αρμοδιοτήτων αυτών κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Τα μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται από τον πρόεδρο υπό την εποπτεία του τελευταίου.

Οι Επίτροποι συνεπικουρούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους από το ιδιαίτερο γραφείο τους (Cabinet) το οποίο στελεχώνεται από υπαλλήλους της Ένωσης ή μη, της προσωπικής επιλογής του Επιτρόπου, με επικεφαλής έναν Διευθυντή (Chef de Cabinet). Οι διευθυντές των ιδιαίτερων γραφείων των Επιτρόπων συνεδριάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να συντονίσουν και να προετοιμάσουν τις συνεδριάσεις των Επιτρόπων, κατά τρόπο ανάλογο με αυτόν της επιτροπής μονίμων αντιπροσώπων (COREPER), που λειτουργεί στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Ο τρόπος λειτουργίας της Επιτροπής και των Υπηρεσιών της καθορίζεται από τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής, που η ίδια θεσπίζει χωρίς τη συμμετοχή άλλου οργάνου. Η Επιτροπή συνεδριάζει κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου που καταρτίζει και την ημερήσια διάταξη. Οι αποφάσεις της λαμβάνονται κατόπιν συζητήσεως κατά τις συνεδριάσεις, παρέχεται όμως από τον Κανονισμό η δυνατότητα λήψεως αποφάσεων με γραπτή διαδικασία, δια περιφοράς, είτε με διαδικασία εξουσιοδότησης ή διαδικασία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων. Οι συνεδριάσεις δεν είναι δημόσιες, αλλά εκτός των Επιτρόπων λαμβάνουν μέρος στις συζητήσεις και άλλοι αξιωματούχοι της Ένωσης.

Η Επιτροπή ευρίσκεται σε απαρτία όταν παρίστανται τόσοι Επίτροποι όσοι απαιτούνται σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λήψη απόφασης επί του συγκεκριμένου θέματος. Κατά κανόνα, σύμφωνα με το άρθρο 250 § 2 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία του αριθμού των μελών της. Συνεπώς, η πλειοψηφία του αριθμού των μελών της απαιτείται και για την ύπαρξη απαρτίας. Παρά το γεγονός ότι οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία, έχει επικρατήσει η Επιτροπή να αποφασίζει με ομοφωνία, υπό την έννοια ότι, όταν επιτευχθεί η κατά τα ανωτέρω πλειοψηφία, οι διαφωνούντες συνηθίζεται να προσχωρούν στη γνώμη της πλειοψηφίας και με τον τρόπο αυτό οι αποφάσεις θεωρείται ότι ελήφθησαν με ομοφωνία.

4.4.2. Αρμοδιότητες της Επιτροπής

Η Επιτροπή προΐσταται του διοικητικού μηχανισμού της Ένωσης, ο οποίος είναι διηρημένος σε Γενικές Διευθύνσεις. Κάθε Γενική Διεύθυνση έχει ορισμένο αντικείμενο (εξωτερικές σχέσεις, ανταγωνισμός, γεωργία, προϋπολογισμός, περιβάλλον, μεταφορές, αλιεία, κλπ), και διευθύνεται από τον Γενικό Διευθυντή, ο οποίος είναι υπεύθυνος απέναντι στον αρμόδιο Επίτροπο. Σε κάθε Επίτροπο ανατίθεται ένα ή περισσότερα χαρτοφυλάκια, ένας ή περισσότεροι τομείς αρμοδιοτήτων της Επιτροπής. Οι Γενικές Διευθύνσεις διαιρούνται σε Διευθύνσεις, υπό έναν Διευθυντή, και αυτές σε τμήματα με επικεφαλής έναν τμηματάρχη.

Η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της με πλήρη ανεξαρτησία. Τα μέλη της Επιτροπής δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από κυβερνήσεις, θεσμικά όργανα, λοιπά όργανα ή οργανισμούς. Απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τα καθήκοντά τους ή την εκτέλεση του έργου τους.

Η Επιτροπή, όπως και κάθε άλλο όργανο της Ένωσης, ενεργεί εντός των ορίων των εξουσιών που της παρέχονται από τις Συνθήκες. Συνεπώς, η Επιτροπή ενεργεί επί τη βάση της αρχής της δοτής αρμοδιότητας και όχι της γενικής αρμοδιότητας. Ο ρόλος τον οποίον οι διατάξεις της Συνθήκης αναγνωρίζουν στην Επιτροπή είναι αφενός μεν εκτελεστικός, υπό την έννοια ότι της ανατίθεται η εκτέλεση των μέτρων που λαμβάνονται από το Συμβούλιο και αφετέρου εισηγητικός, υπό την έννοια ότι η Επιτροπή εισηγείται και προτείνει στα άλλα όργανα τα μέτρα εκείνα και τις πολιτικές

που οδηγούν την Ένωση στην επίτευξη των στόχων της. Έχει επίσης δικές της εξουσίες λήψεως αποφάσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 § 1 και 2, ΣΕΕ, η Επιτροπή :

1. Προάγει το κοινό συμφέρον της Ένωσης και αναλαμβάνει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες για τον σκοπό αυτόν.

2. Είναι ο Θεματοφύλακας του ενωσιακού δικαίου. Μεριμνά για την εφαρμογή των Συνθηκών καθώς και των μέτρων που θεσπίζονται βάσει αυτών από τα θεσμικά όργανα. Επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο σημαίνει ότι οφείλει να λαμβάνει τα προβλεπόμενα από την Συνθήκη μέτρα όχι μόνο όταν τυχαίνει να πληροφορείται παραβάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας αλλά ότι πρέπει να καταβάλει ιδιαίτερη προσπάθεια παρακολούθησής της πορείας εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, ώστε με τον τρόπο αυτό να είναι ενήμερη των τυχόν παραβάσεων είτε διαπράττονται από τα κράτη μέλη είτε από ιδιώτες. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων αυτών, η Επιτροπή, κατά κύριο λόγο, κινεί τη διαδικασία για την άσκηση Προσφυγής κατά κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 258 ΣΛΕΕ, κατά κράτους μέλους το οποίο έχει παραβεί υποχρέωσή του πηγάζουσα από τις Συνθήκες. Ομοίως, αν ένα κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί έγκαιρα με απόφαση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή κινεί την προσφυγή κατά του κράτους αυτού, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Το ίδιο δικαίωμα έχει η Επιτροπή σε κάθε περίπτωση που τα κράτη μέλη αλλά και οι ιδιώτες παραβιάζουν το ενωσιακό δίκαιο, π.χ στις περιπτώσεις των άρθρων 108 §2 ΣΛΕΕ, επί κρατικών ενισχύσεων, και στις εκ μέρους επιχειρήσεων παραβιάσεις των κανόνων περί ανταγωνισμού, των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ. Στις περιπτώσεις που η παραβίαση του ενωσιακού δικαίου γίνεται από τους ιδιώτες, η Επιτροπή δύναται να τους επιβάλει πρόστιμα και χρηματικές ποινές. Σχετικά με τον τρόπο που η Επιτροπή πρέπει να ασκεί τις αρμοδιότητες της ως φύλακας της ενωσιακής νομοθεσίας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εξουσία της Επιτροπής να καθορίζει προθεσμίες συμμορφώσεως των παραβατών προς το ενωσιακό δίκαιο και η εξουσία της να επιβάλει πρόστιμα πρέπει να ασκείται μέσα στα πλαίσια των σχετικών ενωσιακών διατάξεων αλλά και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της χρηστής διοίκησης. Τούτο σημαίνει ότι η μέριμνα της Επιτροπής για την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου δεν πρέπει να εξαντλείται μόνο στην επιβολή κυρώσεων αλλά να επεκτείνεται και σε άλλους προσφορότερους τρόπους (άσκηση οικονομικών ή άλλου είδους πιέσεων, πειθώ, ανοχή της παραβάσεως για μικρό χρονικό διάστημα εάν συντρέχει σπουδαίος λόγος κλπ).

3. Ομοίως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν προτάσεώς της, μεταξύ άλλων, κινεί σύμφωνα με το άρθρο 7 ΣΕΕ, τη διαδικασία επιβολής κυρώσεων σε κράτος μέλος εν περιπτώσει ύπαρξης σαφούς κινδύνου ή σοβαρής παραβίασης των αξιών της Ένωσης του άρθρου 2 ΣΕΕ.

4. Συντάσσει το σχέδιο του προϋπολογισμού, εκτελεί τον προϋπολογισμό και διαχειρίζεται τα προγράμματα. Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, η διαδικασία εγκρίσεως του προϋπολογισμού της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 314 ΣΛΕΕ, αρχίζει από την Επιτροπή, η οποία καταρτίζει το σχέδιο του προϋπολογισμού με βάση τις καταστάσεις των προβλεπόμενων εξόδων που κάθε θεσμικό όργανο της Ένωσης καταρτίζει και υποβάλλει σ' αυτήν μέχρι την 1η Ιουλίου κάθε έτους. Στη συνέχεια η Επιτροπή καταθέτει πρόταση που περιέχει το σχέδιο του προϋπολογισμού, με πρόβλεψη εσόδων και δαπανών, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το αργότερο μέχρι την 1η Σεπτεμβρίου κάθε έτους. Όταν ο προϋπολογισμός της

Ένωσης εγκριθεί, η Επιτροπή είναι αυτή που τον εκτελεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

5. Ασκήει συντονιστικά, εκτελεστικά και διαχειριστικά καθήκοντα σύμφωνα με τους όρους που προβλέπουν οι Συνθήκες.

6. Εξασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης, πλην της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και άλλων περιπτώσεων που προβλέπονται στις Συνθήκες. Στο πλαίσιο των καθηκόντων της αυτών, η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 218 §3 ΣΛΕΕ, εισηγείται στο Συμβούλιο την έναρξη διαπραγματεύσεων με τρίτο κράτος ή διεθνή οργανισμό και διεξάγει τις διαπραγματεύσεις. Περαιτέρω, η Επιτροπή και ο Ύπατος Εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 220 ΣΛΕΕ, εκπροσωπεί την Ένωση στον ΟΗΕ και του άλλους ειδικευμένους διεθνείς οργανισμούς (Συμβούλιο της Ευρώπης, ΠΟΕ, ΟΟΣΑ) και εφαρμόζει την πολιτική της Ένωσης προς αυτούς.

7. Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τον ετήσιο και πολυετή προγραμματισμό της Ένωσης με στόχο την επίτευξη διοργανικών συμφωνιών.

8. Έχει το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως, νομοθετική πράξη της Ένωσης μπορεί να εκδίδεται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Οι λοιπές πράξεις εκδίδονται βάσει προτάσεως της Επιτροπής, εφόσον αυτό προβλέπεται στις Συνθήκες. Επομένως, η Επιτροπή έχει το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας, δηλαδή, για την έκδοση νομοθετικών πράξεων της Ένωσης, κατά τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, ή κατά την ειδική νομοθετική διαδικασία, εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως, οι πράξεις αυτές της Ένωσης μπορεί να εκδίδονται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Οι λοιπές πράξεις, δηλαδή, οι μη νομοθετικές πράξεις, εκδίδονται βάσει προτάσεως της Επιτροπής, εφόσον αυτό προβλέπεται στις Συνθήκες.

9. Η Επιτροπή δεν έχει πλέον εξουσία ασκήσεως της νομοθετικής εξουσίας της Ένωσης, δηλαδή εξουσία εκδόσεως κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων, σύμφωνα με νομοθετική διαδικασία, αλλά συμπράττει δια των προτάσεών της κατά την άσκηση της διαδικασίας αυτής. Νομοθετικές πράξεις της Ένωσης είναι μόνο οι νομικές πράξεις που εκδίδονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και την ειδική νομοθετική διαδικασία, κατά τις διατάξεις του άρθρου 289 ΣΛΕΕ, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής. Ωστόσο, η Επιτροπή έχει την εξουσία έκδοσης «κατ' εξουσιοδότηση πράξεων», και «εκτελεστικών πράξεων».

10. Η Επιτροπή έχει την εξουσία έκδοσης «κατ' εξουσιοδότηση πράξεων», με άλλα λόγια, έχει, δυνάμει του άρθρου 290 §1, ΣΛΕΕ, την εξουσία, κατόπιν αναθέσεως με νομοθετική πράξη, να εκδίδει «κατ' εξουσιοδότηση», μη νομοθετικές πράξεις, γενικής ισχύος που συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία της νομοθετικής πράξης.

11. Ομοίως, η Επιτροπή έχει την εξουσία έκδοσης «εκτελεστικών πράξεων». Σύμφωνα με το άρθρο 291 §2, ΣΛΕΕ, όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης, η Επιτροπή έχει την εξουσία, κατόπιν αναθέσεως από νομικά δεσμευτικές πράξεις, να εκδίδει τις

αναγκαίες εκτελεστικές πράξεις για την εκτέλεση των νομικά δεσμευτικών πράξεων, υπό τις προϋποθέσεις των παραγράφων 2,3 και 4 του άρθρου 291, ΣΛΕΕ.

12. Η Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 249 ΣΛΕΕ, δημοσιεύει κατ' έτος, ένα μήνα τουλάχιστον προ της ενάρξεως της συνόδου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, γενική έκθεση περί της δραστηριότητας της Ένωσης. Στην έκθεση αυτή καταγράφεται λεπτομερώς η δραστηριότητα της Ένωσης και των οργάνων της σε όλους τους τομείς κατά το έτος που πέρασε. Η έκθεση περιλαμβάνει, σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 161 ΣΛΕΕ, ειδικό κεφάλαιο περί της εξελίξεως της κοινωνικής καταστάσεως εντός της Ένωσης. Όπως ελέχθη ανωτέρω η έκθεση υποβάλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου συζητείται σε δημόσια συνεδρίαση. Περαιτέρω, το Κοινοβούλιο δύναται να ζητήσει από την Επιτροπή να καταρτίσει εκθέσεις επί ειδικών προβλημάτων που αφορούν την κοινωνική κατάσταση.

13. Διατυπώνει συστάσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 292, εδ. 4 της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από τις Συνθήκες, διατυπώνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη και τους πολίτες της Ένωσης.

Έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων

Όπως έχει ήδη λεχθεί, η Επιτροπή δεν ασκεί τη νομοθετική λειτουργία της Ένωσης αυτοτελώς, αλλά μετέχει στην άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας της Ένωσης στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας και της ειδικής νομοθετικής διαδικασίας, ασκώντας το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας. Στο πλαίσιο των ανωτέρω δύο διαδικασιών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο, ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αυτοτελώς, ή το Συμβούλιο αυτοτελώς, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής εκδίδουν, κατά περίπτωση, κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις. Οι ενωσιακές αυτές πράξεις, σύμφωνα με το άρθρο 289 §3 αποτελούν νομοθετικές πράξεις.

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 290 ΣΛΕΕ, με νομοθετική πράξη μπορεί να ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία έκδοσης μη νομοθετικών πράξεων γενικής ισχύος που συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία της νομοθετικής πράξης. Οι πράξεις αυτές, που μπορεί να είναι κανονισμοί, οδηγίες, αποφάσεις, συστάσεις ή γνώμες, δεν αποτελούν νομοθετικές πράξεις της Ένωσης. Πρέπει όμως να φέρουν τη λέξη «κατ' εξουσιοδότηση», δηλαδή, κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός, κατ' εξουσιοδότηση οδηγία κ.ο.κ.

Κάθε κατ' εξουσιοδότηση ενωσιακή πράξη προϋποθέτει την ύπαρξη μιας ενωσιακής νομοθετικής πράξης, η οποία αποτελεί και την νομική βάση έκδοσης της κατ' εξουσιοδότηση πράξης. Οι νομοθετικές πράξεις οριοθετούν σαφώς τους στόχους, το περιεχόμενο, την έκταση και τη διάρκεια της εξουσιοδότησης. Τα ουσιώδη στοιχεία ενός τομέα ρυθμίζονται αποκλειστικά με νομοθετική πράξη και δεν μπορούν, συνεπώς, να αποτελέσουν αντικείμενο εξουσιοδότησης.

Επομένως, οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις της Ένωσης ρυθμίζουν τα μη ουσιώδη στοιχεία ενός τομέα και εκδίδονται πάντα από την Επιτροπή. Σύμφωνα με το άρθρο 290 §2 ΣΛΕΕ, οι νομοθετικές πράξεις καθορίζουν σαφώς τις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η εξουσιοδότηση, οι οποίες μπορούν να είναι οι εξής:

α) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει την ανάκληση της εξουσιοδότησης,

β) η κατ' εξουσιοδότηση πράξη μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνον εφόσον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο δεν εκφράσει αντιρρήσεις εντός της προθεσμίας που καθορίζει η νομοθετική πράξη.

Για τους σκοπούς των ανωτέρω περιπτώσεων α) και β), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν και το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Έκδοση εκτελεστικών πράξεων.

Πέραν των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, προβλέπεται η έκδοση εκτελεστικών πράξεων, κατά κύριο λόγο από την Επιτροπή, σε εξαιρετικές όμως περιπτώσεις και από το Συμβούλιο. Σύμφωνα με το άρθρο 291 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη θεσπίζουν όλα τα μέτρα εσωτερικού δικαίου που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης. Όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης, οι πράξεις αυτές αναθέτουν εκτελεστικές αρμοδιότητες στην Επιτροπή ή, σε ειδικές περιπτώσεις δεόντως αιτιολογημένες και στις περιπτώσεις των άρθρων 24 και 26 της ΣΕΕ, στο Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας, μέσω κανονισμών, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία θεσπίζουν εκ των προτέρων γενικούς κανόνες και αρχές σχετικά με τους τρόπους ελέγχου από τα κράτη μέλη της άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων από την Επιτροπή.

Οι ενωσιακές πράξεις που εκδίδονται κατά τα ανωτέρω, κατόπιν ανάθεσης εκτελεστικών αρμοδιοτήτων, φέρουν στον τίτλο τους τη λέξη «εκτελεστικός» ή «εκτελεστική». Επομένως, κατά κύριο λόγο η Επιτροπή, αλλά και το Συμβούλιο, στις ανωτέρω οριζόμενες περιπτώσεις, έχουν την αρμοδιότητα να εκδίδουν εκτελεστικούς κανονισμούς, εκτελεστικές οδηγίες ή εκτελεστικές αποφάσεις.

Προϋπόθεση έκδοσης μιας εκτελεστικής ενωσιακής πράξεως, π.χ ενός εκτελεστικού κανονισμού, είναι η έκδοση μιας νομικά δεσμευτικής πράξεως, συνήθως κανονισμού, που καλείται «βασικός κανονισμός», η οποία να αναθέτει κατά κύριο λόγο στην Επιτροπή, εκτελεστικές αρμοδιότητες, την έκδοση δηλαδή εκτελεστικού κανονισμού, εκτελεστικής οδηγίας ή εκτελεστικής απόφασης.

Επιτροπολογία

Πριν από τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, η Επιτροπή ασκούσε τις αρμοδιότητες που της ανέθετε το Συμβούλιο για την εκτέλεση των κανόνων που θέσπιζε το τελευταίο. Οι αρμοδιότητες αυτές ήταν δυνατόν να συνίστανται είτε στην έκδοση κανονιστικού περιεχομένου πράξεων (π.χ. έκδοση εκτελεστικού κανονισμού της Επιτροπής με τον οποίο θα καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή του βασικού κανονισμού του Συμβουλίου επί του ίδιου θέματος) είτε στην έκδοση διοικητικής φύσεως πράξεων (π.χ. αποφάσεων προς κράτη μέλη ή ιδιώτες). Το άρθρο 202 ΣΕΚ, καθορίζοντας τις εξουσίες του Συμβουλίου όριζε ότι το Συμβούλιο αναθέτει στην Επιτροπή, με τις πράξεις που εκδίδει, αρμοδιότητες εκτέλεσης των κανόνων που θεσπίζει. Το Συμβούλιο μπορούσε να υπαγάγει την άσκηση αυτών των αρμοδιοτήτων σε ορισμένους όρους. Μπορούσε επίσης να διατηρήσει το δικαίωμα να ασκεί απευθείας εκτελεστικές αρμοδιότητες σε ειδικές περιπτώσεις. Οι ανωτέρω όροι έπρεπε να ανταποκρίνονται στις αρχές και στους κανόνες που θα είχε θεσπίσει προηγουμένως το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση,

Σε εκτέλεση του άρθρου 202 ΣΕΚ, το Συμβούλιο εξέδωσε ομόφωνα, μετά από πρόταση της Επιτροπής, στις 13 Ιουλίου 1987, την απόφαση 87/373/ΕΟΚ, γνωστή και ως απόφαση περί “επιτροπολογίας”, για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή. Ακολούθως, η απόφαση αυτή αντικαταστάθηκε από την απόφαση 1999/468/ΕΚ, σε συνδυασμό με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1882/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Σεπτεμβρίου 2003. Στη συνέχεια, η απόφαση αυτή

τροποποιήθηκε με την απόφαση 2006/512/EK . Σύμφωνα με το άρθρο 1 της απόφασης αυτής, με εξαίρεση ορισμένες ειδικές περιπτώσεις δεόντως αιτιολογημένες, κατά τις οποίες η βασική πράξη απονέμει αποκλειστικά στο Συμβούλιο το δικαίωμα να ασκεί απευθείας εκτελεστικές αρμοδιότητες, οι εν λόγω αρμοδιότητες ανατίθενται στην Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπονται προς το σκοπό αυτό στη βασική πράξη. Η εκ μέρους της Επιτροπής άσκηση των ως άνω εκτελεστικών αρμοδιοτήτων γίνεται σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στα άρθρα 3 έως 6 της ως άνω απόφασης. Συγκεκριμένα πρόκειται για τη Διαδικασία της συμβουλευτικής επιτροπής, τη Διαδικασία της διαχειριστικής επιτροπής τη Διαδικασία της κανονιστικής επιτροπής, την κανονιστική Διαδικασία με έλεγχο, καθώς και τη Διαδικασία διασφάλισης.

4.5. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) είναι, σύμφωνα με το άρθρο 13 ΣΕΕ, το μοναδικό θεσμικό δικαιοδοτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέχρι τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, το θεσμικό δικαιοδοτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) . Το δικαιοδοτικό όργανο της ευρωπαϊκής ενοποίησης ιδρύθηκε το 1952 με την Συνθήκη της ΕΚΑΧ και ακολούθως, με την σύμβαση περί ορισμένων κοινών οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, του 1957, κατέστη κοινό και ενιαίο όργανο των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων . Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη ίδρυσε και προσάρτησε στο ΔΕΚ το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) , το οποίο επικουρούσε το Δικαστήριο στην άσκηση των καθηκόντων του και δικάζε τις υποθέσεις ήσσονος σημασίας . Με τη Συνθήκη της Νίκαιας το Πρωτοδικείο αναβαθμίστηκε σημαντικά , ενώ με την ίδια Συνθήκη παρεσχέθη η δυνατότητα ίδρυσης νέων δικαστηρίων, των «Δικαιοδοτικών Τμημάτων» , για την εκδίκαση υποθέσεων συγκεκριμένων κατηγοριών. Με βάση τη δυνατότητα αυτή, με την 2004/752/ ΕΚ, Ευρατόμ Απόφαση του Συμβουλίου, της 2ας Νοεμβρίου 2004 , ιδρύθηκε το δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο είναι αρμόδιο να εξετάζει τις υπαλληλικές διαφορές, δηλαδή τις διαφορές που δημιουργούνται μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υπαλλήλων αυτής.

Εν συνεχεία, δυνάμει των τροποποιήσεων που επέφερε η Συνθήκη της Λισσαβώνας, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) μετονομάστηκε σε Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), ενώ σύμφωνα με το άρθρο 19 ΣΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως θεσμικό όργανο της Ένωσης, περιλαμβάνει τρία επιμέρους δικαστήρια, το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και τα ειδικευμένα δικαστήρια.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) είναι, όπως ελέχθη ανωτέρω, δικαιοδοτικό όργανο της ενωσιακής έννομης τάξης. Από την άποψη αυτή ουδεμία σχέση έχει με τα δικαστήρια ή τα άλλα δικαιοδοτικά όργανα (Δικαστήρια, Συμβούλια, Συνέδρια, Επιτροπές κλπ) των εννόμων τάξεων των κρατών μελών, έναντι των οποίων το ΔΕΕ δεν τελεί σε ιεραρχική σχέση, δεν είναι δηλαδή, ούτε ανώτερο ούτε κατώτερο δικαστήριο . Επίσης το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν πρέπει να συγχέεται με το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (The International Court of Justice), το οποίο λειτουργεί στο πλαίσιο του ΟΗΕ και επιλύει διαφορές μεταξύ των κρατών μελών του με βάση το Διεθνές Δίκαιο, ούτε με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, που ιδρύθηκε με τη Διάσκεψη της Ρώμης στις 17 Ιουλίου 1998, προκειμένου να δικάζει τέσσερις κατηγορίες των πλέον σοβαρών εγκλημάτων, ήτοι της γενοκτονίας, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, των εγκλημάτων πολέμου

και του εγκλήματος της επίθεσης . Επίσης το ΔΕΚ δεν πρέπει να συγχέεται με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), που λειτουργεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και εδρεύει στο Στρασβούργο.

Το νομικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο λειτουργεί το ΔΕΕ και τα επιμέρους δικαστήρια του αποτελείται από τα άρθρα των Συνθηκών της ΕΕ και ιδίως τα άρθρα 19 της ΣΕΕ, 251 έως 281 της ΣΛΕΕ, το Πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες της ΕΕ, ο Κανονισμός Διαδικασίας του ΔΕΕ , ο Κανονισμός Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου και ο Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου της Δημόσιας Διοίκησης .

Δυνάμει του άρθρου 19 §3 ΣΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται σύμφωνα με τις Συνθήκες:

α) επί των προσφυγών που ασκούνται από κράτος μέλος, θεσμικό όργανο ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα,

β) προδικαστικώς, κατόπιν αιτήματος εθνικών δικαστηρίων, επί της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης ή επί του κύρους πράξεων που εκδόθηκαν από τα θεσμικά όργανα,

γ) επί των λοιπών περιπτώσεων που προβλέπονται από τις Συνθήκες.

Σύμφωνα με το άρθρο 19 § 1 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών . Κατ' εφαρμογή της γενικής αυτής διάταξης, το ΔΕΕ είναι αρμόδιο να εκδικάζει τις διαφορές που δημιουργούνται, λόγω της εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, μεταξύ των οργάνων της Ένωσης, μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών, μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και μεταξύ της Ένωσης και των ιδιωτών, εφ' όσον δυνάμει ρητής διατάξεως των Συνθηκών, οι συγκεκριμένες διαφορές έχουν υπαχθεί στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου. Επομένως, το ΔΕΕ δεν έχει γενική αρμοδιότητα, δεν είναι δηλαδή αρμόδιο να εκδικάζει κάθε διαφορά που δημιουργείται στα πλαίσια της εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου. Είναι αρμόδιο να εκδικάζει μόνο τις διαφορές οι οποίες δυνάμει ρητής διατάξεως των Συνθηκών υπάγονται στην αρμοδιότητα του .

4.5.1. Το Δικαστήριο

Το Δικαστήριο απαρτίζεται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος, δηλαδή σήμερα, το 2010, αποτελείται από είκοσι επτά (27) δικαστές, επικουρείται δε από οκτώ γενικούς εισαγγελείς . Οι δικαστές συμμετέχουν στις συνθέσεις του Δικαστηρίου και δικάζουν, δηλαδή σε κάθε υπόθεση εκφέρουν την γνώμη τους βάση της οποίας σχηματίζεται η απόφαση του Δικαστηρίου, Οι γενικοί εισαγγελείς (Advocate Generals) δεν είναι δικαστές, κατά συνέπεια, ενώ λαμβάνουν μέρος στις συζητήσεις κατά την εκδίκαση της υποθέσεως, δεν συμμετέχουν στην ψηφοφορία του Δικαστηρίου, που προηγείται της λήψης της απόφασης. Ο θεσμός των γενικών εισαγγελέων ομοιάζει με τους επίτροπους της κυβερνήσεως στο Συμβούλιο Επικρατείας στη Γαλλία. Η αποστολή τους συνίσταται στο να διατυπώνουν δημόσια, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων που έχουν υποβληθεί στο Δικαστήριο, και με τον τρόπο αυτό να το συνδράμουν στην εκπλήρωση του έργου του. Αν και η γνώμη του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύει το Δικαστήριο, είναι πολύτιμη η βοήθεια που προσφέρουν οι γενικοί εισαγγελείς με την γνώμη τους στο Δικαστήριο για την λήψη της αποφάσεως σε κάθε υπόθεση. Η γνώμη του Γ. Εισαγγελέα δημοσιεύεται μαζί με την απόφαση στην Συλλογή της Νομολογίας που εκδίδεται από το Δικαστήριο.

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και συγκεντρώνουν στις χώρες τους τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τον διορισμό στα ανώτατα δικαστικά αξιώματα ή είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών, δυνάμει να ανανεωθεί, μετά από διαβούλευση με την επιτροπή του άρθρου 255 ΣΛΕΕ, η οποία γνωμοδοτεί σχετικά με την επάρκεια των υποψηφίων για την άσκηση των καθηκόντων του δικαστή και του γενικού εισαγγελέα.

Κάθε τρία έτη γίνεται μερική ανανέωση των δικαστών και των γενικών εισαγγελέων σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δικαστές εκλέγονται μεταξύ τους τον πρόεδρο του Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών, δυνάμει να ανανεωθεί.

Το Δικαστήριο συνέρχεται σε τμήματα, ή ως τμήμα μείζονος συνθέσεως, σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος υπό μορφή πρωτοκόλλου έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, το Δικαστήριο συνεδριάζει σε ολομέλεια, σύμφωνα με το άρθρο 251 §2 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 16 § 4 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΕ, στις υπ' αυτού προβλεπόμενες περιπτώσεις. Το Δικαστήριο διορίζει τον γραμματέα του και καθορίζει την υπηρεσιακή του κατάσταση, επίσης καταρτίζει τον κανονισμό διαδικασίας του, ο οποίος υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου.

4.5.1.1. Αρμοδιότητες του Δικαστηρίου

Το Δικαστήριο αποτελεί κατά κύριο λόγο ακυρωτικό δικαστήριο, υπό την έννοια ότι εκδικάζει αιτήσεις αναιρέσεων κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο είναι δικαστήριο ουσίας. Ως ακυρωτικό, το Δικαστήριο δεν ασχολείται με τη βασιμότητα των πραγματικών περιστατικών κάθε εκδικαζόμενης υπόθεσης, αλλά εξετάζει αν το Γενικό Δικαστήριο, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, εφήρμοσε ορθά τις συγκεκριμένες διατάξεις του ενωσιακού δικαίου.

Ιδιαίτερη αποστολή έχει το Δικαστήριο και επί των προδικαστικών ερωτημάτων που του απευθύνουν τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, σχετικά με την ερμηνεία διατάξεων των Συνθηκών ή την ερμηνεία και το κύρος πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης. Στις περιπτώσεις ερωτημάτων για την ερμηνεία, το Δικαστήριο ασχολείται με το νομικό μέρος της συγκεκριμένης διάταξης, την οποία ερμηνεύει προκειμένου να εξασφαλιστεί η ενιαία ερμηνεία και εφαρμογή της σε ολόκληρο τον ενωσιακό χώρο. Ενώ στις περιπτώσεις ερωτημάτων για το κύρος διατάξεως ενωσιακού δικαίου, το Δικαστήριο αποφαινεται επί του κύρους της διατάξεως αυτής.

Ωστόσο, υπάρχουν υποθέσεις επί των οποίων το Δικαστήριο ενεργεί και ως δικαστήριο ουσίας, αφού δικάζει τις υποθέσεις αυτές σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, κυρίως προσφυγές των κρατών μελών και των ενωσιακών οργάνων. Όπως εξαιρετικώς, το Δικαστήριο έχει και γνωμοδοτική αρμοδιότητα, ως προς τις διεθνείς συμφωνίες που συνάπτει η Ένωση με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, στο πλαίσιο του άρθρου 218 ΣΛΕΕ, όπου γνωμοδοτεί αν η διεθνής συμφωνία που πρόκειται να υπογραφεί είναι συμβατή με τις Συνθήκες.

I. Το Δικαστήριο δικάζει ως Ακυρωτικό:

α. επί αναιρέσεων κατά των οριστικών αποφάσεων που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο καθώς και κατά των αποφάσεων που επιλύουν εν μέρει τη διαφορά ως προς την ουσία ή επιλύουν δικονομικό ζήτημα που αφορά ένσταση αναρμοδιότητας ή απαραδέκτου,

σύμφωνα με τα άρθρα 56 και 57 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 256 §1, εδαφ. 2 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο επί αναιρέσεων που ασκούνται κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου επί των προσφυγών της πρώτης παραγράφου του ίδιου άρθρου, δηλαδή, επί των προσφυγών που αναφέρονται στα άρθρα 263, 265, 268, 270 και 272 ΣΛΕΕ. Οι αναιρέσεις αυτές περιορίζονται σε νομικά θέματα υπό τους όρους και περιορισμούς που προβλέπονται υπό του Οργανισμού του Δικαστηρίου .

β. όταν επανεξετάζει αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου επί των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων των ειδικευμένων δικαστηρίων. Σύμφωνα με το άρθρο 256 §2, εδ. 2 ΣΛΕΕ, οι ανωτέρω αποφάσεις μπορούν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Δικαστήριο, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης.

γ. όταν επανεξετάζει αποφάσεις που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο επί προδικαστικών ερωτημάτων εθνικών δικαστηρίων ή όταν εξετάζει προδικαστικά ερωτήματα εθνικών δικαστηρίων κατόπιν παραπομπής από το Γενικό Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 256 § 3, εδ. 2 και 3, της ΣΛΕΕ. Οι αποφάσεις αυτές, είναι δυνατόν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Δικαστήριο, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπει ο Οργανισμός, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης.

Στις ανωτέρω υπό στοιχεία β και γ περιπτώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 62 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, ο πρώτος γενικός εισαγγελέας μπορεί, εντός μηνός από της εκδόσεως της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου, εφόσον κρίνει ότι υφίσταται σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης, να προτείνει στο Δικαστήριο να επανεξετάσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο αποφασίζει, εντός μηνός από της υποβολής της προτάσεως του πρώτου γενικού εισαγγελέα, εάν συντρέχει λόγος να επανεξετασθεί ή όχι η απόφαση.

Προφανώς, πρόκειται περί αναιρέσεως υπέρ του νόμου, στις περιπτώσεις που το Δικαστήριο κρίνει ότι η συγκεκριμένη απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου με τον τρόπο που ερμήνευσε και εφήρμοσε τον κανόνα του ενωσιακού δικαίου δημιουργεί κίνδυνο για την ενότητα ή τη συνοχή του δικαίου της ΕΕ. Για το λόγο αυτό, είναι αυτονόητο ότι η επανεξέταση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου από το Δικαστήριο περιορίζεται σε νομικά θέματα.

II. Επί προδικαστικών ερωτημάτων των εθνικών δικαστηρίων σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδικάζει όλα τα προδικαστικά ζητήματα, πλην αυτών που, δυνάμει του άρθρου 256 §3 ΣΛΕΕ, ανήκουν στην αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προδικαστικών ζητημάτων, τα οποία του υποβάλλονται δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζονται από τον Οργανισμό.

III. Το Δικαστήριο, ως δικαστήριο ουσίας, δικάζει τις προσφυγές ακυρώσεως και τις προσφυγές κατά παραλείψεως, των άρθρων 263 και 265 ΣΛΕΕ αντίστοιχα, όταν οι προσφυγές αυτές ασκούνται από κράτος μέλος ή θεσμικό όργανο της Ένωσης. Ειδικότερα, δυνάμει του άρθρου 51 του Οργανισμού του ΔΕΕ, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα της παραγράφου 1 του άρθρου 256, της ΣΛΕΕ, υπάγονται στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου οι προσφυγές τις οποίες ασκεί, κατά τα άρθρα 263 και 265 της ΣΛΕΕ, κράτος μέλος:

α) κατά πράξεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου ή κατά παραλείψεώς τους να αποφασίσουν, ή κατά πράξεως ή παραλείψεως αμοιτέρων αυτών των θεσμικών οργάνων όταν συναποφασίζουν, εξαιρουμένων:

— των αποφάσεων τις οποίες λαμβάνει το Συμβούλιο βάσει του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 108, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

— των πράξεων τις οποίες εκδίδει το Συμβούλιο δυνάμει κανονισμού του Συμβουλίου αφορώντος μέτρα εμπορικής άμυνας κατά την έννοια του άρθρου 207 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

— των πράξεων του Συμβουλίου με τις οποίες αυτό ασκεί εκτελεστικές αρμοδιότητες σύμφωνα με την τρίτη παύλα, του άρθρου 291, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

β) κατά πράξεως της Επιτροπής ή παραλείψεως της να αποφασίσει κατά το άρθρο 331, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ, επί αιτήσεως κράτους μέλους να συμμετάσχει σε υπό εξέλιξη ενισχυμένη συνεργασία.

Στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου υπάγονται επίσης οι προβλεπόμενες από τα ίδια άρθρα προσφυγές που ασκούνται από θεσμικό όργανο της Ένωσης κατά πράξεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου ή κατά παραλείψεώς τους να αποφανθούν, ή κατά πράξεως ή παραλείψεως αμοιτέρων των θεσμικών αυτών οργάνων αυτών όταν συναποφασίζουν, ή κατά πράξεως της Επιτροπής ή παραλείψεώς της να αποφανθεί, καθώς και από θεσμικό όργανο της Ένωσης κατά πράξεως της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή κατά παραλείψεώς της να αποφασίσει.

IV. Επί ανακοπής ερημοδικίας κατά απόφασεως εκδοθείσης υπ' αυτού, αιτήσεως αναστολής εκτελέσεως ερήμην εκδοθείσης αποφάσεως, όταν έχει ασκηθεί ανακοπή ερημοδικίας, επί τριτανακοπής κατά απόφασεως εκδοθείσης υπ' αυτού, επί αιτήσεως ερμηνείας αποφάσεως και επί αιτήσεως αναθεωρήσεως αποφάσεως, σύμφωνα με τα άρθρα 41, 42, 43 και 44, αντίστοιχα, του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

V. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, σύμφωνα με το άρθρο 269 ΣΛΕΕ, να αποφαινεται για τη νομιμότητα πράξης που εκδίδεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση μόνο μετά από αίτημα του κράτους μέλους που αποτέλεσε αντικείμενο διαπίστωσης εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου και μόνο όσον αφορά την τήρηση των διαδικαστικών επιταγών του άρθρου αυτού. Με άλλα λόγια, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται περί της τηρήσεως ή μη της διαδικασίας που ορίζεται από το άρθρο 7 ΣΕΕ, προκειμένου το Συμβούλιο να αποφασίσει, στην περίπτωση ύπαρξης σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών που μνημονεύονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, Το αίτημα αυτό πρέπει να υποβάλλεται εντός προθεσμίας ενός μηνός από την εν λόγω διαπίστωση. Το Δικαστήριο αποφαινεται εντός προθεσμίας ενός μηνός από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος.

VI. Το Δικαστήριο, επίσης είναι αρμόδιο να λαμβάνει αποφάσεις δυνάμει ρήτρας διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, η οποία συνάπτεται από την Ένωση ή για λογαριασμό της, σύμφωνα με το άρθρο 272 ΣΛΕΕ, καθώς επίσης είναι αρμόδιο επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ των κρατών μελών,

συναφούς με το αντικείμενο των Συνθηκών, αν η διαφορά αυτή του υποβληθεί δυνάμει συμβάσεως διαιτησίας, σύμφωνα με το άρθρο 273 ΣΛΕΕ.

VII. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 261 ΣΛΕΕ, οι κανονισμοί που εκδίδονται από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, και από το Συμβούλιο αυτοτελώς, βάσει των Συνθηκών, δύνανται να χορηγούν στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλήρη δικαιοδοσία σχετικά με τις κυρώσεις που προβλέπουν.

VIII. Βάσει του άρθρου 271 ΣΛΕΕ, υπό τους όρους των κατωτέρω διατάξεων, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο επί των διαφορών που αφορούν:

α) την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των κρατών μελών που προκύπτουν από το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων· το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας διαθέτει εν προκειμένω τις εξουσίες που ανατίθενται στην Επιτροπή από το άρθρο 258,

β) τις πράξεις του συμβουλίου των διοικητών της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων κάθε κράτος μέλος, η Επιτροπή και το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας δύνανται να ασκούν σχετικώς προσφυγή, σύμφωνα με το άρθρο 263,

γ) τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων· κατά των πράξεων αυτών δύνανται να προσφεύγουν, σύμφωνα με το άρθρο 263, μόνον κράτη μέλη ή η Επιτροπή και μόνον λόγω παράβασης των τύπων που προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 2 και παράγραφοι 5 έως και 7 του καταστατικού της Τράπεζας,·

δ) την εκτέλεση εκ μέρους των εθνικών κεντρικών τραπεζών των υποχρεώσεων που απορρέουν από Συνθήκες και το καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Το συμβούλιο των διοικητών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διαθέτει, για τον σκοπό αυτό, έναντι των εθνικών κεντρικών τραπεζών, τις εξουσίες που διαθέτει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 258, έναντι των κρατών μελών. Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι εθνική κεντρική τράπεζα έχει παραβεί υποχρέωσή της εκ των Συνθηκών, η τράπεζα αυτή οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου.

IX. Σύμφωνα με το άρθρο 275 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει αρμοδιότητα όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, ούτε όσον αφορά τις πράξεις που θεσπίζονται βάσει αυτών.

Το Δικαστήριο, πάντως, είναι αρμόδιο να ελέγχει την τήρηση του άρθρου 40 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και να αποφαινεται επί των προσφυγών που ασκούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο της ΣΛΕΕ και αφορούν τον έλεγχο της νομιμότητας των αποφάσεων που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, τις οποίες θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, της ΣΕΕ.

X. Σύμφωνα με το άρθρο 276 ΣΛΕΕ, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του ως προς τις διατάξεις των κεφαλαίων 4 και 5 τίτλος V, μέρος τρίτο, σχετικά με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι αρμόδιο να ελέγχει το κύρος ή την αναλογικότητα επιχειρησιακών δράσεων της αστυνομίας ή άλλων υπηρεσιών επιβολής του νόμου ενός κράτους μέλους, ούτε να αποφαινεται για την άσκηση των ευθυνών που φέρουν τα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.

XI. Τέλος, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου, δύναται να αποφασίζει, με συνοπτική διαδικασία, η οποία παρεκκλίνει, κατά το αναγκαίο μέτρο, από ορισμένους κανόνες που περιέχονται στον Οργανισμό και η οποία θα καθορισθεί από τον κανονισμό διαδικασίας, επί αιτήσεως αναβολής σύμφωνα με το άρθρο 278 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 157 της Συνθήκης ΕΚΑΕ, λήψεως προσωρινών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 279 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή αναστολής της αναγκαστικής εκτελέσεως σύμφωνα με το άρθρο 299, τέταρτο εδάφιο της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή το άρθρο 164, τρίτο εδάφιο της Συνθήκης ΕΚΑΕ.

XII. Γνωμοδοτική Αρμοδιότητα. Οι ανωτέρω αναφερόμενες περιπτώσεις αρμοδιότητας του Δικαστηρίου, οι οποίες αναπτύσσονται κατωτέρω στο κεφάλαιο περί δικαστικής προστασίας, απαρτίζουν την δικαστική αρμοδιότητά του, δηλ. την εξουσία του Δικαστηρίου να εκδικάζει τις υποθέσεις αυτές και να εκδίδει δικαστικές αποφάσεις . Πέραν της δικαστικής αρμοδιότητας, το Δικαστήριο έχει και γνωμοδοτική αρμοδιότητα. Σύμφωνα με το άρθρο 218 παρ. 11 ΣΛΕΕ, ένα κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει εάν η σχεδιαζόμενη συμφωνία είναι συμβατή με τις Συνθήκες. Εάν η γνώμη του Δικαστηρίου είναι αρνητική, η σχεδιαζόμενη συμφωνία μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνο εφόσον τροποποιηθεί, ή εάν αναθεωρηθούν οι Συνθήκες.

Σύμφωνα με το άρθρο 54 του Πρωτοκόλλου του Οργανισμού του ΔΕΕ, εάν προσφυγή ή άλλο διαδικαστικό έγγραφο, απευθυνόμενο στο Γενικό Δικαστήριο, κατατεθεί εκ παραδρομής στον γραμματέα του Δικαστηρίου, διαβιβάζεται αμελλητί από αυτόν στο γραμματέα του Γενικού Δικαστηρίου, ή εάν προσφυγή ή άλλο διαδικαστικό έγγραφο, απευθυνόμενο στο Δικαστήριο, κατατεθεί εκ παραδρομής στο γραμματέα του Γενικού Δικαστηρίου, διαβιβάζεται αμελλητί από αυτόν στο γραμματέα του Δικαστηρίου. Ομοίως, εάν το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι δεν είναι αρμόδιο να εκδικάσει προσφυγή που υπάγεται στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, την παραπέμπει στο Δικαστήριο, ή, εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόδιο για την εκδίκαση της προσφυγής είναι το Γενικό Δικαστήριο, την παραπέμπει σε αυτό, το οποίο δεν μπορεί σε τέτοια περίπτωση να κρίνει ότι είναι αναρμόδιο.

4.5.1.2. Διαδικασία

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, που παρουσιάζει μεγάλες ομοιότητες με την αντίστοιχη των εθνικών δικαστηρίων της ηπειρωτικής Ευρώπης, καθορίζεται από τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες της ΕΕ και από τις διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου (ΚΔΔ).

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις των προδικαστικών παραπομπών, η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου αρχίζει με την κατάθεση στον Γραμματέα του Δικαστηρίου προσφυγής (αίτησης παροχής έννομης προστασίας, αγωγής, προσφυγής, αιτήσεως ακυρώσεως) . Ο Γραμματέας αφού διαπιστώσει ότι η προσφυγή φέρει τα υπό του ΚΔΔ απαιτούμενα στοιχεία, την επιδίδει σ' αυτόν κατά του οποίου στρέφεται (καθ'ου). Ο τελευταίος οφείλει εντός μηνός από της επιδόσεως του δικογράφου της προσφυγής να καταθέσει υπόμνημα αντίκρουσης . Ο προσφεύγων δύναται να απαντήσει στο υπόμνημα του καθ'ου και ο τελευταίος να ανταπαντήσει στην απάντηση του προσφεύγοντος.

Ακολούθως ο πρόεδρος του Δικαστηρίου καθορίζει το τμήμα που θα δικάσει την συγκεκριμένη υπόθεση και τον εισηγητή δικαστή, καθώς και την ημερομηνία κατά την οποία ο τελευταίος πρέπει να υποβάλει στο Δικαστήριο την προκαταρκτική του έκθεση. Στην έκθεση αυτή διατυπώνεται πρόταση περί του αν η υπόθεση απαιτεί την διεξαγωγή αποδείξεων, μεταξύ των οποίων και εξέταση μαρτύρων. Το Δικαστήριο αφού ακούσει την γνώμη του γενικού εισαγγελέα, αποφασίζει επί των προτάσεων του εισηγητή δικαστή.

Μετά την συμπλήρωση της αποδεικτικής διαδικασίας ο πρόεδρος ορίζει ημερομηνία ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας. Λίγες μέρες πριν την έναρξη αυτής, ο εισηγητής δικαστής δημοσιεύει την εισήγησή του επί της υποθέσεως. Κατά την προφορική συζήτηση οι διάδικοι δια των εκπροσώπων τους αναπτύσσουν τους ισχυρισμούς και τα επιχειρήματά τους προς υποστήριξη των αιτημάτων τους, ο δε πρόεδρος του Δικαστηρίου, οι δικαστές και ο γενικός εισαγγελέας μπορούν να απευθύνουν ερωτήσεις σ' αυτούς. Ο γενικός εισαγγελέας αναπτύσσει προφορικά τις αιτιολογημένες προτάσεις του σε μια επόμενη συζήτηση πριν από τη λήξη της προφορικής διαδικασίας και ακολούθως ο πρόεδρος του Δικαστηρίου κηρύσσει την λήξη της προφορικής διαδικασίας. Ακολούθως, μετά από σύσκεψη των δικαστών, το Δικαστήριο δημοσιεύει σε δημόσια συνεδρίαση την απόφαση.

Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου που επιβάλλουν χρηματική υποχρέωση εις βάρος προσώπων, εκτός των κρατών είναι τίτλοι εκτελεστοί. Κατά την διαδικασία ενώπιον του ΔΕΕ οι διάδικοι εκπροσωπούνται υποχρεωτικά από Δικηγόρους, πλην των περιπτώσεων των προδικαστικών αποφάσεων. Κάθε Δικηγόρος που είναι εγγεγραμμένος σε δικηγορικό σύλλογο κράτους μέλους, δικαιούται να παρίσταται και στο ΔΕΕ. Τα κράτη μέλη και τα όργανα της Ένωσης αντιπροσωπεύονται ενώπιον του ΔΕΕ από εκπροσώπους που διορίζονται για κάθε υπόθεση. Οι εκπρόσωποι αυτοί είναι μέλη ειδικής νομικής υπηρεσίας κάθε κράτους μέλους.

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου διεξάγεται σε μία από τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που επιλέγεται κατ' αρχήν από τον προσφεύγοντα.

4.5.2. Το Γενικό Δικαστήριο

4.5.2.1. Εισαγωγή

Το Γενικό Δικαστήριο είναι το δεύτερο κατά σειρά δικαστήριο, εκ των τριών, που, σύμφωνα με το άρθρο 19 §1 ΣΕΕ, περιλαμβάνει το Δικαστήριο της ΕΕ. Το Γενικό Δικαστήριο είναι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Ένωσης, όπως, δυνάμει της Συνθήκης της Λισσαβόνας, μετονομάστηκε το Πρωτοδικείο (ΠΕΚ). Το Πρωτοδικείο ιδρύθηκε από τη Συνθήκη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, ως δικαστήριο προσαρτημένο στο ΔΕΚ. Σκοπός της ιδρύσεως του Πρωτοδικείου ήταν η αποσυμφόρηση των εργασιών του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) με την ανάθεση σ' αυτό της εκδίκασης των ήσσονος σημασίας υποθέσεων, προκειμένου να διατηρηθεί η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας στην κοινοτική έννομη τάξη, ώστε με τον τρόπο αυτό να μπορεί το Δικαστήριο να επικεντρώνει την δραστηριότητά του στο κύριο έργο του, δηλαδή στην διαφύλαξη της ενότητας της ερμηνείας του δικαίου της ΕΕ. Με την ίδρυση του Πρωτοδικείου επιδιώχθηκε επίσης η βελτίωση της δικαστικής προστασίας των ιδιωτών, ιδιαίτερα στις υποθέσεις που απαιτείται εμπειρισταωμένη έρευνα πολύπλοκων πραγματικών περιστατικών. Στη συνέχεια, με τις διατάξεις της Συνθήκης της Νίκαιας έγινε ευρύτατη ανακατανομή των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου υπέρ του Πρωτοδικείου (σήμερα Γενικού Δικαστηρίου).

Ο κανόνας είναι ότι το μεν Δικαστήριο είναι ακυρωτικό δικαστήριο το δε Γενικό Δικαστήριο είναι δικαστήριο ουσίας. Η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των δικαστηρίων της Ένωσης είναι δυνατόν να αλλάζει κατόπιν τροποποίησης του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Σύμφωνα με το άρθρο 281 § 2 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, μπορούν, κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου και διαβούλευσης με την Επιτροπή, ή κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Δικαστήριο, να τροποποιούν τις διατάξεις του Οργανισμού, εξαιρέσει του Τίτλου Ι και του άρθρου 64 του Οργανισμού.

Η ίδρυση και λειτουργία του Γενικού Δικαστηρίου διέπεται από τις διατάξεις των Συνθηκών της ΕΕ, άρθρα 19 ΣΕΕ, 251 επ. ΣΛΕΕ, το Πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΕ, από τις διατάξεις του κανονισμού διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, της 2ας Μαΐου 1991, όπως ισχύει, και από τις διατάξεις του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου της 19ης Ιουνίου 1991, όπως ισχύει.

4.5.2.2. Νομική Φύση και Χαρακτήρας του Γενικού Δικαστηρίου

Το Γενικό Δικαστήριο, όπως ελέχθη ήδη, αποτελεί δικαστήριο ουσίας που κρίνει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό τις υποθέσεις που υπάγονται στην αρμοδιότητά του. Συνεπώς οι αποφάσεις του είναι τελεσίδικες, αφού δεν προσβάλλονται παρά μόνον με αναίρεση ενώπιον του ΔΕΕ, η οποία περιορίζεται σε νομικά μόνο ζητήματα, του τελευταίου δικάζοντος ως ακυρωτικού και όχι ως δευτεροβάθμιου δικαστηρίου ουσίας. Κατ' εξαίρεση των ανωτέρω, το Γενικό Δικαστήριο ενεργεί ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο ουσίας, επί εφέσεων κατά αποφάσεων των ειδικευμένων δικαστηρίων, αφού σύμφωνα με το άρθρο 256 §2 εδ. 1 ΣΛΕΕ, το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων των ειδικευμένων δικαστηρίων. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 257 §3 ΣΛΕΕ, οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων, εάν το προβλέπει ο κανονισμός για τη σύσταση του ειδικευμένου δικαστηρίου, υπόκεινται σε έφεση, η οποία μπορεί να αφορά και πραγματικά περιστατικά, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 256 ΣΛΕΕ, το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προδικαστικών ζητημάτων, τα οποία του υποβάλλονται δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζονται από τον Οργανισμό.

Ωστόσο, το Γενικό Δικαστήριο ενεργεί και ως ακυρωτικό αφού, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Παραρτήματος Ι, του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του ΔΕΕ, είναι αρμόδιο να δικάζει τις αναιρέσεις κατά των αποφάσεων του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης.

4.5.2.3. Σύνθεση

Σύμφωνα με το άρθρο 254 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 48 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Γενικό Δικαστήριο αποτελείται από είκοσι επτά (27) δικαστές. Το άρθρο 254 ΣΛΕΕ ορίζει επίσης ότι ο Οργανισμός είναι δυνατόν να προβλέπει ότι το Γενικό Δικαστήριο επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς. Στο άρθρο 49 του Οργανισμού ορίζεται ότι τα μέλη του Γενικού Δικαστηρίου δύνανται να καλούνται να ασκήσουν καθήκοντα Γενικού Εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή ο δικαστής του Γενικού Δικαστηρίου δεν επιτρέπεται να μετέχει στη λήψη απόφασης επί της υποθέσεως στην οποία διατύπωσε τις προτάσεις του με την ιδιότητα του Γ. Εισαγγελέα.

Τα μέλη του Γενικού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν την απαιτούμενη ικανότητα για την άσκηση υψηλών δικαστικών καθηκόντων. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις

κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών, δυνάμενη να ανανεωθεί, μετά από διαβούλευση με τη γνωμοδοτική επιτροπή του άρθρου 255 ΣΛΕΕ. Ανά τριετία γίνεται μερική ανανέωση των δικαστών.

Οι δικαστές εκλέγουν μεταξύ τους τον πρόεδρο του Γενικού Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών, δυνάμενη να ανανεωθεί. Το Γενικό Δικαστήριο διορίζει τον γραμματέα του και καθορίζει την υπηρεσιακή του κατάσταση, επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 254 εδ. 5 ΣΛΕΕ, καταρτίζει τον κανονισμό διαδικασίας του, σε συμφωνία με το Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου.

Εάν δεν ορίζει άλλως ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι διατάξεις των Συνθηκών σχετικά με το Δικαστήριο εφαρμόζονται και για το Γενικό Δικαστήριο.

Το Γενικό Δικαστήριο συνεδριάζει κατά τμήματα συγκείμενα από τρεις ή πέντε δικαστές. Συγκροτεί επίσης ένα τμήμα μείζονος συνθέσεως συγκείμενο από ένδεκα δικαστές, ενώ σε άλλες υποθέσεις που ορίζονται από τον κανονισμό συνεδριάζει εν ολομειλία ή ως μονομελές.

4.5.2.4. Αρμοδιότητες του Γενικού Δικαστηρίου

Το Γενικό Δικαστήριο, με βάση τις διατάξεις των Συνθηκών της ΕΕ, είναι αρμόδιο να εκδικάζει τις ακόλουθες υποθέσεις.

I. Σύμφωνα με το άρθρο 256 §1 ΣΛΕΕ, το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται σε πρώτο βαθμό επί των προσφυγών που αναφέρονται στα άρθρα 263, 265, 268, 270 και 272, με εξαίρεση αυτές που έχουν ανατεθεί σε ειδικευμένο δικαστήριο, που συστήνεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 257, και αυτές που ο Οργανισμός επιφυλάσσει στο Δικαστήριο. Ο Οργανισμός μπορεί να προβλέπει ότι το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο και για άλλες κατηγορίες προσφυγών.

Δυνάμει του άρθρου 51 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΕ, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα της παραγράφου 1 του άρθρου 256, της ΣΛΕΕ, δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου οι προσφυγές τις οποίες ασκεί, κατά τα άρθρα 263 και 265 της ΣΛΕΕ κράτος μέλος ή θεσμικό όργανο της Ένωσης.

Με βάση τις ανωτέρω διατάξεις, δύναται να λεχθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο έχει γενική αρμοδιότητα. Όλες οι ως άνω προσφυγές υπάγονται στην αρμοδιότητά του, ως δικαστηρίου ουσίας πρώτου βαθμού, πλην των περιπτώσεων εκείνων οι οποίες έχουν υπαχθεί, πρώτον, στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου και δεύτερον στην αρμοδιότητα ειδικευμένου δικαστηρίου, που έχει ήδη ιδρυθεί ή πρόκειται να ιδρυθεί στο μέλλον.

II. Το Γενικό Δικαστήριο, ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο ουσίας, είναι επίσης αρμόδιο, σύμφωνα με το άρθρο 256 §2, εδάφιο πρώτο, ΣΛΕΕ, να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων των ειδικευμένων δικαστηρίων.

III. Το Γενικό Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 257 §3 ΣΛΕΕ, είναι αρμόδιο να εξετάζει αναιρέσεις κατά αποφάσεων ειδικευμένων δικαστηρίων, οι οποίες περιορίζονται σε νομικά ζητήματα, ή, εάν το προβλέπει ο κανονισμός για τη σύσταση του ειδικευμένου δικαστηρίου, εφέσεις, οι οποίες μπορεί να αφορούν και πραγματικά περιστατικά. Με βάση τη ανωτέρω διάταξη, οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων υπόκεινται μόνο σε αναίρεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο στην περίπτωση αυτή ενεργεί ως ακυρωτικό. Κατ' εξαίρεση, οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων υπόκεινται και σε έφεση ενώπιον του Γενικού

Δικαστηρίου, ενεργώντας εν προκειμένω ως δευτεροβάθμιου δικαστηρίου ουσίας, όταν τούτο προβλέπεται από την απόφαση του Συμβουλίου με την οποία ιδρύθηκε το αντίστοιχο ειδικευμένο δικαστήριο. Ερώτημα δημιουργείται ως προς εάν το Γενικό Δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές ενεργεί ως δικαστήριο ουσίας ή ως αναιρετικό δικαστήριο. Ορθότερη φαίνεται η άποψη ότι εν προκειμένω το Γενικό Δικαστήριο δικάζει σε δεύτερο βαθμό ως δικαστήριο ουσίας. Οι αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου, επί των προσφυγών αυτών, μπορούν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Δικαστήριο, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του ενωσιακού δικαίου. Στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο ενεργεί ως ακυρωτικό, αφού ο έλεγχός του περιορίζεται μόνο σε νομικά θέματα, στις περιπτώσεις, δηλαδή, που από την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του ενωσιακού δικαίου. Η πρωτοβουλία για την επανεξέταση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου ανήκει στον πρώτο γενικό εισαγγελέα του ΔΕΕ, ο οποίος αν κρίνει ότι υφίσταται ένας τόσο σοβαρός κίνδυνος, μπορεί να προτείνει στο Δικαστήριο να επανεξετάσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Η πρόταση του πρώτου γενικού εισαγγελέα πρέπει να υποβάλλεται εντός μηνός από της έκδοσης της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου. Εντός μηνός από της υποβολής της προτάσεως αυτής, το Δικαστήριο αποφασίζει ως προς το εάν συντρέχει λόγος να επανεξετασθεί ή όχι η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου .

IV. Το Γενικό Δικαστήριο είναι επίσης αρμόδιο να αποφαινεται επί προδικαστικών ζητημάτων, το οποία υποβάλλονται από τα εθνικά δικαστήρια, σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου . Στο Πρωτόκολλο όμως του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που προσαρτάται στις Συνθήκες, δεν προβλέπονται επί του παρόντος περιπτώσεις προδικαστικών ζητημάτων επί των οποίων είναι αρμόδιο το Γενικό Δικαστήριο.

V. Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 54 § 2 του Πρωτοκόλλου Οργανισμού του ΔΕΕ, είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί των προσφυγών που, λόγω αρμοδιότητος, του έχει παραπέμψει το Δικαστήριο.

Εκτός των ανωτέρω περιπτώσεων, το Γενικό Δικαστήριο έχει επίσης αρμοδιότητα επί των ακόλουθων υποθέσεων :

α. επί αιτήσεως αναστολής εκτελέσεως πράξεως των οργάνων της Ένωσης , που ασκείται σύμφωνα άρθρο 278 ΣΛΕΕ, εφ' όσον ο αιτών την αναστολή εκτελέσεως προσέβαλε την πράξη με προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω. Το Δικαστήριο εξακολουθεί να είναι αρμόδιο επί αιτήσεων αναστολής εκτελέσεως ενωσιακών πράξεων που έχουν προσβληθεί με προσφυγή ενώπιον αυτού.

β. επί αιτήσεως λήψεως προσωρινών μέτρων , τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 279 ΣΛΕΕ, εφ' όσον η αίτηση ασκείται από διάδικο σε εκκρεμή ήδη υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και αφορά την υπόθεση αυτή.

γ. επί ασκήσεως παρεμβάσεως εφ' όσον η κύρια δίκη εκκρεμεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου .

δ. επί των εκτάκτων ενδίκων μέσων που ασκούνται κατά των αποφάσεών του, ήτοι, Τριτανακοπής, Αναθεώρησης και Αίτησης ερμηνείας .

4.5.2.5. Αναρμοδιότητα - Εκκρεμοδικία

Αν προσφυγή, υπαγόμενη στην αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου, υποβληθεί στο Δικαστήριο, ή αν προσφυγή, υπαγόμενη στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου υποβληθεί στο Γενικό Δικαστήριο, τότε το καθ' ύλην αναρμόδιο δικαστήριο παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο . Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, υποχρεωτική είναι μόνο η απόφαση του ΔΕΕ περί παραπομπής στο Γενικό Δικαστήριο.

Ομοίως, αν προσφυγή ή άλλο διαδικαστικό έγγραφο απευθυνόμενο σε ένα από τα ενωσιακά δικαστήρια , κατατεθεί εκ παραδρομής στον Γραμματέα του αναρμόδιου δικαστηρίου τότε ο τελευταίος διαβιβάζει αμελλητί το έγγραφο στον Γραμματέα του αρμοδίου δικαστηρίου .

Σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, δηλαδή ασκήσεως ενώπιον του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου προσφυγών που έχουν το ίδιο αντικείμενο, θέτουν το ίδιο ζήτημα ερμηνείας ή αμφισβητούν το κύρος της ίδιας πράξεως, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί, μετά από ακρόαση των διαδίκων, να αναστείλει την ενώπιον του διαδικασία μέχρις ότου εκδοθεί απόφαση από το Δικαστήριο. Ειδικότερα, όταν ενώπιον αμφοτέρων των δικαστηρίων εκκρεμούν προσφυγές με αίτημα την ακύρωση της ίδιας ενωσιακής πράξεως τότε το Γενικό Δικαστήριο δύναται να εκδώσει απόφαση με την οποία θα απεκδύεται της αρμοδιότητάς του, ώστε με τον τρόπο αυτόν να αποφανθεί επί του αιτήματος της ακυρώσεως το Δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση, ευχέρεια αναστολής της ενώπιον του διαδικασίας έχει και το Δικαστήριο. Στην περίπτωση αυτή συνεχίζεται η ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία υπό την προϋπόθεση ότι το τελευταίο δεν έχει ήδη προβεί στην αναστολή της ενώπιον του διαδικασίας .

Συνεπώς για την ύπαρξη εκκρεμοδικίας δεν απαιτείται ταυτότητα των διαδίκων στις ενώπιον των δύο δικαστηρίων εκκρεμούσες προσφυγές. Αρκεί μόνο ταυτότητα της διαφοράς.

4.5.2.6. Κανόνες της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας

Η διαδικασία που ακολουθείται κατά την εκδίκαση των υποθέσεων που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου ομοιάζει κατά κανόνα με την αντίστοιχη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Όπως και στην περίπτωση του Δικαστηρίου, η ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία διαιρείται στην έγγραφη και στην προφορική διαδικασία. Οι υποθέσεις εκδικάζονται από την ολομέλεια του Γενικού Δικαστηρίου ή από τα τμήματα αυτού. Στην πρώτη περίπτωση είναι αναγκαία η συμμετοχή στη διαδικασία του Γ. Εισαγγελέα, ενώ στην δεύτερη περίπτωση τα τμήματα επικουρούνται από Γ. Εισαγγελέα, μόνο εφόσον τα ίδια κρίνουν ότι αυτό απαιτείται από τη νομική δυσκολία της υποθέσεως ή το πολύπλοκο των πραγματικών περιστατικών . Στην διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ο Γ. Εισαγγελέας δύναται, κατά παρέκκλιση όσων ισχύουν στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία , να αναπτύσσει και εγγράφως τις προτάσεις του . Η αποδεικτική διαδικασία διεξάγεται ενώπιον της Ολομελείας του Γενικού Δικαστηρίου, του Τμήματος ή του Εισηγητή δικαστή. Ειδικώς όμως όσον αφορά την εξέταση μαρτύρων ή πραγματογνωμόνων, το Γενικό Δικαστήριο δύναται, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων, να ζητήσει την διενέργεια των σχετικών διαδικαστικών πράξεων από τις δικαστικές αρχές ενός από τα κράτη μέλη.

4.5.2.7. Αναίρεση κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου

Όπως τονίστηκε ανωτέρω, το Γενικό Δικαστήριο αποτελεί, κατά κανόνα, δικαστήριο ουσίας και δικάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό . Συνεπώς οι αποφάσεις

του δεν προσβάλλονται επί της ουσίας ενώπιον ανωτέρου δικαστηρίου. Υπόκεινται μόνο στο ένδικο μέσο της Αναίρεσης ενώπιον του Δικαστηρίου .

Ποιες αποφάσεις προσβάλλονται με αναίρεση

Αναίρεση, σύμφωνα με το άρθρο 56 παρ.1 Πρωτ.ΟΔΕΕ, δύναται να ασκηθεί :

- (i) κατά των οριστικών αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου.
- (ii) κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου που επιλύουν εν μέρει τη διαφορά ως προς την ουσία, και
- (iii) κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου που επιλύουν ένα δικονομικό ζήτημα, το οποίο αφορά ένσταση αναρμοδιότητας ή απαραδέκτου.
- (iv) κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου με τις οποίες απορρίπτεται αίτηση παρεμβάσεως σε δίκη που εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου αυτού (άρθρο. 57 παρ. 1 Πρωτ.ΟΔΕΕ).

Ποιοι ασκούν αναίρεση

Αναίρεση κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου δύναται, σύμφωνα με το άρθρο 56 παρ. 2 και 3 Πρωτ.ΟΔΕΕ, να ασκήσουν:

(i) ο διάδικος της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκης, ο οποίος ηττήθηκε εν όλω ή εν μέρει.

(ii) οι ιδιώτες που άσκησαν παρέμβαση στην ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκη, υπό την προϋπόθεση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση τους θίγει απ' ευθείας. Για τον ακριβή καθορισμό των περιπτώσεων κατά τις οποίες η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου θίγει απ' ευθείας τους παρεμβάντες στην δίκη, πρέπει να γίνει ανάλογη εφαρμογή όσων ισχύουν στα πλαίσια της αιτήσεως ακυρώσεως που ασκείται από ιδιώτες, του άρθρου 263 παρ. 4 ΣΛΕΕ, για τον προσδιορισμό των ενωσιακών πράξεων που αφορούν τον προσφεύγοντα ιδιώτη ατομικά . Θα πρέπει δηλαδή η προσβαλλόμενη απόφαση να επηρεάζει τα συμφέροντα και την νομική θέση του ιδιώτη λόγω της ιδιότητάς του τελευταίου ως μέλους μιας συγκεκριμένης και προσδιορισμένης ομάδας προσώπων.

(iii) τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, έστω και αν δεν άσκησαν παρέμβαση στην ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκη, πλην των περιπτώσεων δικών μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της . Η αναγνώριση στα όργανα της Ένωσης και στα κράτη μέλη του δικαιώματος προσβολής με αναίρεση όλων των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου έστω και αν δεν παρενέβησαν στην ενώπιον του δίκη ή στις δίκες που άσκησαν παρέμβαση, χωρίς να απαιτείται η προσβαλλόμενη απόφαση να τα θίγει απευθείας, όπως απαιτείται επί ιδιωτών, αποτελεί συνέχιση της προνομιακής μεταχείρισης που τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και τα κράτη μέλη τυγχάνουν στο ενωσιακό σύστημα ένδικης προστασίας (πρβλ. άρθρα 263 και 265 ΣΛΕΕ).

Λόγοι αναίρεσεως

Το άρθρο 256 §1, εδ. 2 ΣΛΕΕ περιορίζει τους λόγους αναίρεσεως σε νομικά μόνο ζητήματα. Το αυτό επαναλαμβάνεται και από το άρθρο 58 Πρωτ.ΟΔΕΕ, που ορίζει ότι η αίτηση αναίρεσεως ενώπιον του Δικαστηρίου περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ως λόγοι αναίρεσεως επιτρέπεται να προβληθούν οι ακόλουθοι :

(i) Αναρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου. Αποφάσεις του δικαστηρίου αυτού, που εκδόθηκαν κατά παράβαση του άρθρου 256 ΣΛΕΕ, που καθορίζει την αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου, δύναται να προσβληθούν με αναίρεση ενώπιον του ΔΕΕ.

(ii) Πλημμέλειες κατά την ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία που θίγουν τα συμφέροντα του αναιρεσειόντος. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως αναφέρεται στην παράβαση δικονομικής διατάξεως, σχετικής με την ενώπιον του δικαστηρίου αυτού διαδικασία, είτε του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, είτε του Πρωτοκόλλου περί Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΕ. Δεν αρκεί όμως απλή παράβαση δικονομικής διατάξεως. Απαιτείται επιπλέον η παράβαση αυτή να θίγει τα συμφέροντα του αναιρεσειόντος. Να πρόκειται δηλαδή, για ουσιώδη δικονομική παράβαση, που επηρέασε αποφασιστικά την δικονομική θέση του διαδίκου κατά την διάρκεια της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκης, διότι του αποστέρησε δικαιώματα παρεχόμενα από την παραβιασθείσα διάταξη. Δικονομική παράβαση που θίγει τα συμφέροντα τον αναιρεσειόντος δεν υπάρχει μόνο στις περιπτώσεις που συνεπεία της παραβάσεως το Γενικού Δικαστηρίου εξέδωσε απόφαση θίγουσα τα συμφέροντα του διαδίκου. Αρκεί ότι συνεπεία της παραβάσεως, ο διάδικος στερήθηκε δικονομικών του δικαιωμάτων όπως π.χ. κατά παράβαση του άρθρου 48 παρ. 2 ΚΔΓΔ απαγόρευση προβολής κατά την διάρκεια της δίκης νέων ισχυρισμών, στηριζόμενων σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

(iii) Παραβίαση του ενωσιακού δικαίου από το Γενικό Δικαστήριο. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως αναφέρεται στην παραβίαση διατάξεως ουσιαστικού δικαίου. Ως παραβίαση του ενωσιακού δικαίου νοείται κάθε παραβίαση του πρωτογενούς και δευτερογενούς (παράγωγου) ενωσιακού δικαίου, των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, καθώς και των διεθνών συμφωνιών της Ένωσης με τρίτες χώρες. Η παραβίαση του ενωσιακού δικαίου, ως λόγος αναιρέσεως των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου, συμπίπτει με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως των ενωσιακών πράξεων του άρθρου 263 ΣΛΕΕ (παράβαση των Συνθηκών η οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή τους). Συνεπώς κατά την ερμηνεία της σχετικής διατάξεως του άρθρου 58 Πρωτ.ΟΔΕΕ, πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη όσα έχουν γίνει δεκτά για την ερμηνεία του τρίτου λόγου ακυρώσεως ενωσιακών πράξεων του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.

(iv) Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 2 Πρωτ.ΟΔΕΕ, δεν χωρεί αναίρεση αποκλειστικά για τον καταλογισμό ή το ύψος της δικαστικής δαπάνης. Συνεπώς η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου ως προς το μέρος που αναφέρεται στην δικαστική δαπάνη δύναται να προσβληθεί με αναίρεση, μόνο εφ' όσον η ίδια απόφαση προσβάλλεται και για έναν από τους ανωτέρω τρεις λόγους αναιρέσεως.

Προθεσμία ασκήσεως αναιρέσεως

Η αναίρεση κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου ασκείται εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης απόφασης. Για τον σκοπό αυτό όλες οι αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου που υπόκεινται σε αναίρεση, κοινοποιούνται από τον Γραμματέα του Γενικού Δικαστηρίου σε όλους τους διαδίκους καθώς και σε όλα τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, ακόμη και αν δεν παρενέβησαν στην ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκη.

Κάθε πρόσωπο του οποίου η αίτηση παρεμβάσεως απορρίφθηκε από το Γενικό Δικαστήριο, μπορεί να ασκήσει αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου εντός δυο εβδομάδων από την κοινοποίηση της απορριπτικής αποφάσεως.

Η αναίρεση κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου ασκείται με την κατάθεση δικογράφου στην γραμματεία του Δικαστηρίου. Αν η αναίρεση ασκηθεί στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου, η τελευταία διαβιβάζει αμέσως την αίτηση αναιρέσεως και την δικογραφία της πρωτοβάθμιας δίκης στη Γραμματεία του Δικαστηρίου.

Αποτελέσματα ασκήσεως αναιρέσεως

Η προθεσμία και η άσκηση αναιρέσεως κατά αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβαλλομένης αποφάσεως . Το Δικαστήριο όμως δύναται κατ' εφαρμογή των άρθρων 278 και 279 ΣΛΕΕ, να διατάξει την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως, που εκκρεμεί ενώπιον του λόγω αναιρέσεως, ή να διατάξει τα αναγκαία προσωρινά μέτρα.

Κατ' εξαίρεση, οι αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου με τις οποίες ακυρώνεται κανονισμός δεν παράγουν αποτελέσματα κατά την διάρκεια της δίμηνης προς άσκηση αναιρέσεως προθεσμίας. Στην περίπτωση δε που θα ασκηθεί εμπροθέσμως αναίρεση, η ακυρώνουσα τον κανονισμό απόφαση παράγει αποτελέσματα από την απόρριψη της αναίρεσης.

4.5.2.8. Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου επί της αναιρέσεως

Η διαδικασία εκδίκασεως ενώπιον του Δικαστηρίου των αναιρέσεων κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου ρυθμίζεται από τα άρθρα 110 επ. του ΚΔΔΕΕ. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει δύο στάδια, την έγγραφη και την προφορική διαδικασία, η τελευταία όμως δύναται να παραλειφθεί μετά από απόφαση του Δικαστηρίου, αφού προηγουμένως το τελευταίο ακούσει τον Γενικό Εισαγγελέα και τους διαδίκους.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η εκδίκαση της αναίρεσης κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου γίνεται με την συνοπτική διαδικασία του άρθρου 39 Πρωτ.ΟΔΕΕ . Πρόκειται για τις περιπτώσεις αναιρέσεων που ασκούνται από ιδιώτες, των οποίων η αίτηση παρεμβάσεως απορρίφθηκε από το Γενικού Δικαστηρίου καθώς και για αναιρέσεις κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου που εκδόθηκαν με βάση τα άρθρα 278 (αναστολή εκτελέσεως), 279 (προσωρινά μέτρα), ή 299 παρ.4 (αναστολή αναγκαστικής εκτελέσεως) της ΣΛΕΕ.

Αποτελέσματα της αποφάσεως του ΔΕΕ επί της αναιρέσεως

Αν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Ακολούθως, αν η υπόθεση είναι ώριμη προς εκδίκαση, το Δικαστήριο δύναται το ίδιο να κρατήσει και να δικάσει οριστικά την υπόθεση, άλλως να την αναπέμψει στο Γενικού Δικαστηρίου για εκδίκαση. Στην τελευταία περίπτωση, το Γενικό Δικαστήριο δεσμεύεται ως προς τα νομικά ζητήματα που επιλύθηκαν με την απόφαση του Δικαστηρίου επί της αναιρέσεως .

Κατ' εξαίρεση είναι δυνατόν η αναιρεθείσα απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου να διατηρήσει εν μέρει την ισχύ της. Αυτό συμβαίνει στις περιπτώσεις που η αναίρεση ασκήθηκε από κράτος μέλος ή θεσμικό όργανο της Ένωσης το οποίο δεν είχε ασκήσει παρέμβαση στην πρωτόδικη δίκη. Στις περιπτώσεις αυτές το Δικαστήριο, δεχόμενο την αναίρεση, μπορεί, αν το κρίνει αναγκαίο, να ορίσει εκείνα τα αποτελέσματα της αναιρεθείσης απόφασης, που θεωρούνται ότι διατηρούν την ισχύ τους έναντι των διαδίκων.

4.5.3. Ειδικευμένα δικαστήρια

Τα ειδικευμένα δικαστήρια είναι το τρίτο είδος δικαστηρίων που, σύμφωνα με το άρθρο 19 §1 ΣΕΕ, περιλαμβάνει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. κατά το άρθρο 257 ΣΛΕΕ, τα ειδικευμένα δικαστήρια υπάγονται στο Γενικό Δικαστήριο και είναι αρμόδια να εκδικάζουν σε πρώτο βαθμό ορισμένες κατηγορίες προσφυγών οι οποίες ασκούνται σε συγκεκριμένους τομείς. Ιδρύονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφασίζουν μέσω κανονισμών είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Δικαστήριο, είτε μετά από αίτημα του Δικαστηρίου και διαβούλευση με την Επιτροπή.

Η σύνθεση των εν λόγω δικαστηρίων και η έκταση των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται καθορίζεται από τον κανονισμό που εκδίδεται κατά τα ανωτέρω από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Τα μέλη των ειδικευμένων δικαστηρίων επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν την απαιτούμενη ικανότητα για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων, διορίζονται δε από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ομοφωνία.

Τα ειδικευμένα δικαστήρια καταρτίζουν τον κανονισμό διαδικασίας τους, σε συμφωνία με το Δικαστήριο, με την έγκριση του Συμβουλίου. Εάν ο κανονισμός για τη σύσταση του ειδικευμένου δικαστηρίου δεν ορίζει διαφορετικά, οι διατάξεις των Συνθηκών σχετικά με το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι διατάξεις του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζονται και στα ειδικευμένα δικαστήρια.

Οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων υπόκεινται σε αναίρεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία περιορίζεται σε νομικά ζητήματα, εάν δε το προβλέπει ο κανονισμός για τη σύσταση του ειδικευμένου δικαστηρίου, οι αποφάσεις του ειδικευμένου δικαστηρίου υπόκεινται σε έφεση, η οποία μπορεί να αφορά και πραγματικά περιστατικά, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της ΕΕ

Για πρώτη φορά προβλέφθηκε η δυνατότητα ίδρυσης των ειδικευμένων δικαστηρίων από τη Συνθήκη της Νίκαιας, με την ονομασία δικαιοδοτικά τμήματα. Με βάση τη δυνατότητα αυτή, με την 2004/752/ ΕΚ, Ευρατόμ Απόφαση του Συμβουλίου, της 2ας Νοεμβρίου 2004 , ιδρύθηκε το δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της ΕΕ , το οποίο είναι αρμόδιο να εξετάζει τις υπαλληλικές διαφορές, δηλαδή τις διαφορές που δημιουργούνται μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υπαλλήλων αυτής.

Τα ειδικευμένα δικαστήρια είναι δικαιοδοτικά όργανα, στα οποία ανατίθεται η εκδίκαση συγκεκριμένων κατηγοριών υποθέσεων, από αυτές που υπάγονται μέχρι σήμερα στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ή του Γενικού Δικαστηρίου χωρίς περιορισμό, πλην των υποθέσεων, οι οποίες δυνάμει ρητής διάταξης της Συνθήκης δεν επιτρέπεται η μεταβίβασή τους σε άλλο δικαστήριο (π.χ. προδικαστικές παραπομπές του άρθρου 267 ΣΛΕΕ). Μια πρώτη ένδειξη περί των αρμοδιοτήτων των Δικαιοδοτικών Τμημάτων αποτέλεσε υπ' αριθμόν 16 Δήλωση που υιοθετήθηκε από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη της Νίκαιας και έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη της Νίκαιας. Σύμφωνα με τη δήλωση αυτή, «Η Διάσκεψη καλεί το Δικαστήριο και την Επιτροπή να εκπονήσουν, τα ταχύτερο δυνατό, σχέδιο απόφασης για τη σύσταση δικαιοδοτικού τμήματος αρμοδίου να αποφαινεται πρωτοδίκως επί των διαφορών μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους». Πρόκειται ουσιαστικά για έκκληση προς τα αρμόδια όργανα για τη σύσταση «Εργατοδικείου», που θα επιλύει τις λεγόμενες υπαλληλικές διαφορές, και με τον τρόπο αυτό θα αποσυμφορίζε το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο .

4.5.3.2. Νομική φύση και χαρακτήρας των ειδικευμένων δικαστηρίων και των αποφάσεών τους

Τα ειδικευμένα δικαστήρια, όπως κατ' επανάληψη ελέχθη, αποτελούν ειδικά δικαστήρια ουσίας, τα οποία εκδικάζουν σε πρώτο βαθμό προσφυγές επί υποθέσεων,

που έχουν καθοριστεί με τον ιδρυτικό κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 257 §3 ΣΛΕΕ, οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων είναι δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες προσβάλλονται ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου με ένδικα μέσα μόνο για νομικά ζητήματα. Με βάση τη ανωτέρω διάταξη, οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων υπόκεινται μόνο σε αναίρεση ενώπιον του Πρωτοδικείου, το οποίο στην περίπτωση αυτή ενεργεί ως ακυρωτικό. Κατ' εξαίρεση, οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων υπόκεινται και σε έφεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ενεργώντας εν προκειμένω ως δευτεροβάθμιου δικαστηρίου ουσίας, όταν τούτο προβλέπεται από τον κανονισμό περί ιδρύσεώς του.

Σε κάθε περίπτωση, είτε δηλαδή το Γενικό Δικαστήριο δικάζει προσφυγές επί αποφάσεων των ειδικευμένων δικαστηρίων ως ακυρωτικό είτε ως δικαστήριο ουσίας, οι αποφάσεις του, σύμφωνα με το άρθρο 256 §2 εδ. 2, ΣΛΕΕ, μπορούν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Δικαστήριο, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του ενωσιακού δικαίου, τηρουμένης της διαδικασίας που αναφέρθηκε παραπάνω. Στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο ενεργεί αναμφισβήτητα ως ακυρωτικό.

Σύμφωνα με το άρθρο 62 γ του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του ΔΕΕ, οι διατάξεις σχετικά με τις αρμοδιότητες, τη σύνθεση, την οργάνωση και τη διαδικασία των ειδικευμένων δικαστηρίων, που ιδρύονται δυνάμει του άρθρου 257 ΣΛΕΕ, περιλαμβάνονται σε Παράρτημα του Οργανισμού του ΔΕΕ.

Με βάσεις τις διατάξεις αυτές, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης αποτελείται από επτά δικαστές, οι οποίοι διορίζονται από το Συμβούλιο για περίοδο έξι ετών, δυνάμενη να ανανεωθεί.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Παραρτήματος Ι, του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΕ, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είναι αρμόδιο, σε πρώτο βαθμό, για την εκδίκαση των διαφορών μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της, δυνάμει του άρθρου 270 της ΣΛΕΕ συμπεριλαμβανομένων των διαφορών μεταξύ κάθε λοιπού οργάνου ή οργανισμού και του προσωπικού τους, για τις οποίες η αρμοδιότητα ανατίθεται στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του Παραρτήματος, κατά των οριστικών αποφάσεων του ειδικευμένου δικαστηρίου, καθώς και κατά των αποφάσεων που επιλύουν εν μέρει τη διαφορά ως προς την ουσία ή που επιλύουν δικονομικό ζήτημα που αφορά ένσταση αναρμοδιότητας ή απαραδέκτου μπορεί να ασκηθεί αναίρεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, εντός δύο μηνών από της κοινοποίησής της προσβαλλομένης απόφασης. Η αναίρεση αυτή μπορεί να ασκηθεί από τον εν όλω ή εν μέρει ηττηθέντα διάδικο. Οι παρεμβαίνοντες, εξαιρέσει των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, δεν μπορούν πάντως να ασκήσουν αναίρεση, εκτός εάν η απόφαση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης τους θίγει απευθείας.

Η αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Ως λόγοι αναίρεσης επιτρέπεται να προβάλλονται η αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης, οι πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία που θίγουν τα δικαιώματα του ενδιαφερόμενου διαδίκου και η παραβίαση του δικαίου της Ένωσης από το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης.

Εάν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Γενικό Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και αποφαινεται το ίδιο επί της διαφοράς. Εάν η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση, τότε παραπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου της Δημόσιας Διοίκησης. Στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο της Δημόσιας Διοίκησης δεσμεύεται ως προς τα νομικά ζητήματα που έχουν επιλυθεί με την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου.

2.6. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

2.6.1. Εισαγωγή

Μια από τις σπουδαιότερες καινοτομίες της Συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν ότι προσέθεσε στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ) ένα σύνολο διατάξεων με τις οποίες θεσπίστηκε η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), στο πλαίσιο της οποίας θεσπίστηκε και η διαδικασία σύγκλισης των οικονομιών των κρατών μελών με τελικό στόχο την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, του Ευρώ.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ υπογράφηκε μετά από σαράντα περίπου έτη επιτυχούς ευρωπαϊκής συνεργασίας, η οποία όμως αρχικά ήταν περιορισμένη στον οικονομικό τομέα. Η επίτευξη του στόχου της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς με βάση το χρονοδιάγραμμα της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (ΕΕΠ) στο τέλος του 1992, η παγκόσμια πολιτική συγκυρία της εποχής εκείνης και η λόγω αυτής παγκοσμιοποίηση της οικονομίας αποτέλεσαν σημαντικά κίνητρα που ώθησαν τους ηγέτες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να προχωρήσει στην υπέρβαση, με τη θέσπιση διατάξεων για την πολιτική και οικονομική ενοποίηση. Ειδικότερα, στον οικονομικό τομέα, η βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας αποτελούσε επιτακτική ανάγκη, και η ανάγκη αυτή επέβαλλε την καθιέρωση της ΟΝΕ. Σε αντίθεση με τις διατάξεις της Συνθήκης στον τομέα της πολιτικής ενοποίησης, οι οποίες χαρακτηρίζονταν από διστακτικότητά και ατολμία, οι διατάξεις περί ΟΝΕ υπήρξαν περισσότερο καινοτόμες και ριζοσπαστικές, αφού ουσιαστικά οδηγούσαν στην καθιέρωση κοινής νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής και στην υιοθέτηση κοινού νομίσματος. Παρουσιάστηκε μάλιστα και το ιστορικό παράδοξο να επιχειρείται οικονομική και νομισματική ένωση χωρίς πολιτική ενοποίηση.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό σχετικά με την καθιέρωση της ΟΝΕ είναι ότι οι διατάξεις περί της νομισματικής ένωσης προστέθηκαν στη Συνθήκη της ΕΚ, δηλαδή στον πρώτο πυλώνα της Ένωσης, τον υπερεθνικό, ενώ οι διατάξεις περί πολιτικής ενοποίησης και περί ΚΕΠΠΑ αποτέλεσαν τον δεύτερο πυλώνα της ΕΕ, που ήταν διακυβερνητικός.

Η ίδρυση της ΟΝΕ αποτελεί συνέχεια του παγκόσμιου νομισματικού συστήματος, όπως διαμορφώθηκε από τους νικητές του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου με τις συμφωνίες του Bretton Woods, τον Ιούλιο του 1944, καθώς επίσης αποτελεί συνέπεια της κατάρρευσης του συστήματος αυτού στις αρχές της δεκαετίας του '70. Όσο ισχυρε παγκοσμίως ο χρυσός κανόνας και το σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, δεν υπήρχε για την ΕΟΚ ιδιαίτερη ανάγκη να θεσπίσει το δικό της νομισματικό σύστημα. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η Συνθήκη της Ρώμης περιέλαβε ελάχιστες διατάξεις επί του θέματος. Άλλωστε, τα έξι ιδρυτικά κράτη μέλη της ΕΟΚ ήταν μέλη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και δεσμεύονταν από τις συμφωνίες του Bretton Woods. Όταν τον Αύγουστο του 1971 η κυβέρνηση των ΗΠΑ αποφάσισε να αναστείλει τη μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό και άφησε ελεύθερη τη διακύμανση της τιμής του δολαρίου, το παγκόσμιο νομισματικό σύστημα υπέστη ισχυρό πλήγμα και ουσιαστικά άρχισε μια περίοδος «νομισματικής αναρχίας».

Μέσα σε κλίμα ανεξέλεγκτων υποτιμήσεων και ανατιμήσεων των νομισμάτων, που χαρακτήρισε την περίοδο που επακολούθησε, η εκπλήρωση της αποστολής της ΕΟΚ και ιδιαίτερα η δημιουργία και η λειτουργία της ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς κατέστη εξαιρετικά δυσχερής. Πέραν των τελωνειακών και λοιπών εμποδίων, η υποτίμηση και ανατίμηση των εθνικών νομισμάτων των κρατών μελών της ΕΟΚ νόθευαν τον εντός

της κοινής αγοράς ανταγωνισμό και εμποδίζουν την ελεύθερη κίνηση των εμπορευμάτων. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚ επεδίωξε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Στις 24 Απριλίου 1972, τα κράτη μέλη της ΕΟΚ αποφάσισαν την εφαρμογή ενός ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος, που είναι ευρύτερα γνωστό με το όνομα «νομισματικό φίδι». Το σύστημα αυτό δεν προσέφερε την πολυπόθητη νομισματική σταθερότητα στα εθνικά νομίσματα των κρατών μελών της τότε ΕΟΚ, γι' αυτό τον Δεκέμβριο του 1978 το σύστημα αυτό αντικαταστάθηκε με ένα νέο σύστημα, τον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, που βασιζόταν στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU), με κανονικό περιθώριο διακύμανσης των εθνικών νομισμάτων το $\pm 2,25\%$. Το σύστημα αυτό διατηρήθηκε μέχρι τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, με την οποία έγινε το επόμενο μεγάλο και τελικό βήμα εκ μέρους της ΕΕ, που ήταν η καθιέρωση της ΟΝΕ και η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, του Ευρώ. Ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών εξακολουθεί να εφαρμόζεται για τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το κοινό νόμισμα και ευρίσκονται στη διαδικασία τις σύγκλισης.

Οι διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ περί ΟΝΕ παρουσίαζαν και εξακολουθούν να παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς το βαθμό ενοποίησης στον τομέα της οικονομικής και αυτόν της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Ειδικότερα, στον τομέα της οικονομικής πολιτικής οι διατάξεις της Συνθήκης καθιερώνουν το στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, ενώ στο νομισματικό και συναλλαγματικό τομέα θεσπίζουν τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής.

Η Συνθήκη λειτουργίας της ΕΕ, στο πρώτο κεφάλαιο, περί οικονομικής πολιτικής, καθιερώνει τη μορφή και τις αρχές του οικονομικού συστήματος της Ένωσης και των κρατών μελών, άρθρα 120 επ. Τα κράτη μέλη και η Ένωση, ορίζει το άρθρο 120 ΣΛΕΕ, δρουν σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Με τη διάταξη αυτή η Συνθήκη επιβάλλει στα κράτη μέλη και στην Ένωση το οικονομικό σύστημα το οποίο υποχρεούνται να ακολουθούν, το σύστημα της οικονομίας δυτικού τύπου, δεν επιβάλλει όμως καθεστώς κοινής οικονομικής πολιτικής. Τα κράτη μέλη είναι αυτά που εξακολουθούν να χαράζουν και εφαρμόζουν τις οικονομικές τους πολιτικές, αλλά επειδή τις θεωρούν θέμα κοινού ενδιαφέροντος τις συντονίζουν σύμφωνα με τους γενικούς προσανατολισμούς που, με τη μορφή συστάσεως, καθορίζει το Συμβούλιο, με τη διαδικασία του άρθρου 121 ΣΛΕΕ. Για την πιστή τήρηση των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής και τον μέσω αυτών συντονισμό της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών, η Συνθήκη καθιερώνει την πολυμερή εποπτεία, που ασκείται από την Επιτροπή σε συνεργασία με το Συμβούλιο υπό την εποπτεία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Με την πολυμερή εποπτεία επιδιώκεται η τελική συμμόρφωση των κρατών μελών προς τους γενικούς προσανατολισμούς χωρίς να γίνεται χρήση της δικαστικής οδού ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με βάση τις διατάξεις των Συνθηκών, άρθρο 3 §4 ΣΕΕ, η αποστολή της Ένωσης περιλαμβάνει και την εγκαθίδρυση οικονομικής και νομισματικής ένωσης, της οποίας το νόμισμα είναι το ευρώ, ενώ, δυνάμει του άρθρου 3 §1 ΣΛΕΕ, η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ. Βάσει αυτού, όταν οι Συνθήκες απονέμουν στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνον η Ένωση δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα κράτη μέλη έχουν την εν λόγω δυνατότητα μόνο εάν εξουσιοδοτούνται προς τούτο από την Ένωση ή μόνο για να εφαρμόσουν τις πράξεις της Ένωσης. Επομένως, τα κράτη μέλη που έχουν

υιοθετήσει το κοινό νόμισμα, έχουν μεταβιβάσει τις αντίστοιχες εθνικές αρμοδιότητές τους στο νομισματικό τομέα από το εθνικό στο υπερεθνικό επίπεδο.

Μέχρι τον Απρίλιο του 2010, το κοινό νόμισμα είχαν υιοθετήσει δεκαέξι (16) από τα είκοσι επτά (27) κράτη μέλη της Ένωσης. Η σχετική υποχρέωση βαρύνει όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, εξαιρουμένων του Ηνωμένου Βασιλείου και του Βασιλείου της Δανίας, τα οποία με πρωτόκολλα που έχουν προσαρτηθεί στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, έχουν εξαιρεθεί της σχετικής υποχρέωσης και εναπόκειται πλέον στην διακριτική ευχέρεια των εθνικών κυβερνήσεων των δύο αυτών κρατών μελών το εάν και το πότε θα ζητήσουν την υιοθέτηση του ευρώ. Η εξαίρεση αυτή των δύο κρατών μελών από το κοινό νόμισμα αποτελεί μια κλασική περίπτωση της λεγόμενης Ευρώπης «των δύο ταχυτήτων». Για τα υπόλοιπα κράτη μέλη, εκτός ευρωζώνης, εξακολουθεί η διαδικασία σύγκλισης με βάση τα κριτήρια σύγκλισης ώστε να καταστούν ικανά για είσοδο στην ευρωζώνη.

Η ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική ασκείται από τα δύο όργανα της ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Στα όργανα αυτά έχουν μεταβιβαστεί, σύμφωνα με την αρχή της δοτής αρμοδιότητας, από τα κράτη μέλη εξαιρετικά πολλές και σπουδές εθνικές αρμοδιότητες, σε βαθμό που να δύναται να υποστηριχθεί ότι οι εθνικές νομισματικές αρχές έχουν πλέον εκτελεστικές μόνο αρμοδιότητες των αποφάσεων των δύο αυτών οργάνων. Το ΕΣΚΤ, που έχει ως πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, χαράζει και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Ένωσης, διενεργεί πράξεις συναλλάγματος, κατέχει και διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών και προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων μέσα στην Ένωση, ενώ για την εκπλήρωση της αποστολής που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ εκδίδει κανονιστικού και διοικητικού περιεχομένου ενωσιακές πράξεις, πλην οδηγιών.

Η ΕΚΤ και το ΕΣΚΤ, με δομή που παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με αυτήν του Ομοσπονδιακού Συστήματος Αποθεμάτων των ΗΠΑ, διοικούνται από το Διοικητικό Συμβούλιο και την Εκτελεστική Επιτροπή. Πρόκειται για όργανα ακραιφνώς τεχνοκρατικά από τα οποία ελλείπει παντελώς το στοιχείο της δημοκρατικής νομιμοποίησης, αφού συγκροτούνται από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών και έξι τεχνοκράτες που διορίζονται κατόπιν κοινής συμφωνίας των κυβερνήσεων των κρατών μελών, με οκταετή μάλιστα θητεία. Το γνωστό λοιπόν «έλλειμμα δημοκρατίας», το οποίο χαρακτηρίζει σε σημαντικό βαθμό μερικά από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαντάται και στο θεσμικό πλαίσιο της ΟΝΕ και μάλιστα στον ύψιστο βαθμό. Με τον τρόπο αυτό, ένα σημαντικό και κρίσιμο τμήμα της λαϊκής κυριαρχίας των λαών της Ευρώπης εκφεύγει σχεδόν απόλυτα από τον έλεγχο των εκλεγμένων οργάνων τους και ασκείται από «διορισμένους» τεχνοκράτες.

Χωρίς να παραβλέπονται οι κίνδυνοι που δημιουργούνται όταν η νομισματική πολιτική ασκείται αποκλειστικά με βάση το πολιτικό κριτήριο, πρέπει να επισημανθεί ο εξίσου σημαντικός κίνδυνος από την άσκηση της νομισματικής πολιτικής με απόλυτα τεχνοκρατικά κριτήρια, από άτομα που στερούνται παντελώς του πολιτικού κριτηρίου. Στην παρούσα φάση πολιτικής ενοποίησης της Ένωσης και μέχρι αυτή να αποκτήσει έναν «υπουργό οικονομικών», η χορήγηση περισσότερων εξουσιών επί της νομισματικής πολιτικής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό

Κοινοβούλιο θα ελάττωνε σημαντικά το αναμφισβήτητο δημοκρατικό έλλειμμα στο νομισματικό τομέα.

Η θέσπιση από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) υπήρξε αναμφισβήτητα το μεγαλύτερο μέχρι σήμερα βήμα για την ενοποίηση της Ευρώπης. Θεσπίστηκε σε μια κρίσιμη για την παγκόσμια ιστορία συγκυρία, αφού συνέπεσε με τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και την κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού. Το προπαρασκευαστικό της στάδιο, το στάδιο δηλαδή της σύγκλισης των οικονομιών των κρατών μελών, αναγκαίο όσο και αναπόφευκτο, αποτέλεσε μια οδυνηρή εμπειρία για τους λαούς της Ευρώπης, ιδιαίτερα για τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα. Η προσπάθεια μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, του δημοσίου χρέους, του τιμαρίθμου και των επιτοκίων, σε συνδυασμό με τη συνακόλουθη πολιτική ιδιωτικοποιήσεων και αναδιάρθρωσης των δομών της οικονομίας, οδήγησαν τα κράτη μέλη σε περιοριστικές πολιτικές και αύξηση της ανεργίας, με αποτέλεσμα «τα κριτήρια του Μάαστριχτ» να ταυτιστούν στη συνείδηση των ευρωπαίων πολιτών με την έννοια της αντιλαϊκής πολιτικής. Η αλήθεια είναι ότι, η προσπάθεια της σύγκλισης που επιβλήθηκε εν ονόματι του Μάαστριχτ, ήταν αναγκαία λόγω της απόκλισης που, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, παρουσίαζαν οι ευρωπαϊκές οικονομίες, ως αποτέλεσμα της επεκτατικής πολιτικής των προηγούμενων δεκαετιών. Συνεπώς, και χωρίς την ΟΝΕ η προσπάθεια σύγκλισης θα ήταν αναπόφευκτη.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση έχει ήδη εισέλθει στη δεύτερη δεκαετία του βίου της. Βεβαίως, οι επιδόσεις του Ευρώ κατά την πρώτη δεκαετία του βίου του ήταν αντιφατικές. Ξεκινώντας από πολύ ψηλά ($1\text{€} = 1.17 \$$), υποτιμήθηκε έναντι του δολαρίου και του γιέν κατά 25-30%, φθάνοντας στην απίστευτη ισοτιμία $1\text{€} = 0.83 \$$, ενώ μόλις κατά τις πρώτες ημέρες του 2001 ανέκαμψε και άρχισε να πλησιάζει την ισοτιμία $1\text{€} : 1\$$, ενώ τα τέλη του 2009 έφτασε σε πολύ μεγάλη ύψη, ήτοι ξεπέρασε ελαφρά τη σχέση $1\text{€} = 1.5\$$. Με τον τρόπο αυτό, το ευρώ έγινε πολύ ακριβό έναντι του δολαρίου, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνονται οι εξαγωγές των κρατών μελών της ευρωζώνης.

Σήμερα, το νομικό πλαίσιο της ΟΝΕ αποτελείται από τις διατάξεις των Συνθηκών και από το Πρωτόκολλο περί του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες, συμπληρούμενο από την σχετική δευτερεύουσα νομοθεσία της ΕΕ.

2.6. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Σύμφωνα με το άρθρο 13 §1 ΣΕΕ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι το έκτο κατά σειρά θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι το όργανο της ΕΕ που έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση του Ευρώ. Η ΕΚΤ ομοιάζει με εταιρεία, αφού έχει νομική προσωπικότητα, έχει καταστατικό, έχει ίδια όργανα, ίδιο κεφάλαιο, το οποίο έχει καλυφθεί από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, κατέχει δε ιδιαίτερη θέση εντός του θεσμικού πλαισίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών συγκροτούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ συγκροτούν το ευρωσύστημα και ασκούν τη νομισματική πολιτική της Ένωσης. Επομένως, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τις κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών, είτε έχουν υιοθετήσει το κοινό νόμισμα είτε παραμένουν στο εθνικό τους νόμισμα,

ενώ το ευρωσύστημα αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, που έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως κοινό νόμισμα, και ασκεί τη νομισματική πολιτική.

Ίδρυση

Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών προβλεπόταν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Το άρθρο 123 § 1 ΣΕΚ, προέβλεπε ότι η ΕΚΤ και το ΕΣΚΤ θα ιδρύονταν μόλις λαμβανόταν η απόφαση για την ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ και διοριζόταν η εκτελεστική επιτροπή της ΕΚΤ, η πλήρης δε άσκηση των εξουσιών τους άρχισε από την πρώτη ημέρα του τρίτου σταδίου. Η έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, σύμφωνα με το άρθρο 121 § 4 ΣΕΚ, έγινε την 1η Ιανουαρίου 1999, η εκτελεστική δε επιτροπή της ΕΚΤ διορίστηκε με την 98/345/ΕΚ «Απόφαση ληφθείσα δια κοινής συμφωνίας των κυβερνήσεων των κρατών μελών για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, της 26ης Μαΐου 1998, για τους διορισμούς του προέδρου, του αντιπροέδρου καθώς και των λοιπών μελών της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας». Συνεπώς, η ΕΚΤ και το ΕΣΚΤ ιδρύθηκαν την 1η Ιουνίου 1998, ημέρα ενάρξεως ισχύος της ανωτέρω απόφασης περί διορισμού του προέδρου, αντιπροέδρου και μελών της εκτελεστικής επιτροπής, η δε πλήρης άσκηση των εξουσιών τους άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1999, ημέρα έναρξης του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ .

Νομική προσωπικότητα – Μεριδιούχοι του κεφαλαίου της ΕΚΤ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, που εδρεύει στη Φραγκφούρτη, αποτελεί θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την οποία τα κράτη μέλη, δυνάμει διατάξεων των Συνθηκών, έχουν μεταβιβάσει εθνικές αρμοδιότητες στον τομέα της νομισματικής πολιτικής . Παράλληλα, αποτελεί και την εκδοτική τράπεζα της Ένωσης, που για να ανταποκριθεί στην ιδιαίτερη αποστολή της παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις στη δομή και την διοίκηση, σε σχέση με τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Πρώτα απ' όλα, σύμφωνα με το άρθρο 282 § 3 ΣΛΕΕ, η ΕΚΤ έχει νομική προσωπικότητα και, εντός της εθνικής έννομης τάξης κάθε κράτους μέλους, απολαύει της ευρύτερης νομικής ικανότητας που αναγνωρίζεται σε νομικά πρόσωπα από το δίκαιο του κράτους μέλους, ιδίως δε μπορεί να αποκτά και να διαθέτει κινητή ή ακίνητη περιουσία και να είναι διάδικος . Πέραν της ΕΚΤ, νομική προσωπικότητα έχει μόνο η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), ενώ δεν έχουν τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Περαιτέρω, η ΕΚΤ έχει καταστατικό, κεφάλαιο και όργανα που παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες με τις εταιρείες .

Το κεφάλαιο της ΕΚΤ ανέρχεται στο ποσό των πέντε (5) δισεκατομμυρίων Ευρώ . Το κεφάλαιο αυτό μπορεί να αυξάνεται κατά το ποσό που αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, με την ειδική πλειοψηφία που προβλέπεται στο άρθρο 10.3 του Καταστατικού, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 41 του Καταστατικού.

Το κεφάλαιο της ΕΚΤ έχει καταβληθεί από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών της Ένωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 28 § 2 του Καταστατικού, μόνοι εγγεγραμμένοι μεριδιούχοι και κάτοχοι του κεφαλαίου της ΕΚΤ είναι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες. Η εγγραφή στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιείται σύμφωνα με την κλείδα κατανομής που καθορίζεται από το άρθρο 29 του Καταστατικού. Η κλείδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, η οποία καθορίστηκε για πρώτη

φορά το 1998 όταν ιδρύθηκε το ΕΣΚΤ, προσδιορίζεται με την απόδοση σε κάθε εθνική κεντρική τράπεζα στάθμισης η οποία ισούται με το άθροισμα:

— του 50 % του μεριδίου συμμετοχής του οικείου κράτους μέλους στον πληθυσμό της Ένωσης κατά το προτελευταίο έτος πριν από την ίδρυση του ΕΣΚΤ, και

— του 50 % του μεριδίου συμμετοχής του οικείου κράτους μέλους στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ένωσης σε τιμές αγοράς όπως μετρήθηκε κατά την πενταετία που προηγείται του προτελευταίου έτους πριν από την ίδρυση του ΕΣΚΤ.

Σύμφωνα με την κλείδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει η Κεντρική Τράπεζα της Ομοσπονδιακής Γερμανίας (Bundesbank) με 21,1364%, με αμέσως μικρότερο αυτό της Γαλλικής Κεντρικής Τράπεζας με 14,8712%, και της Κεντρικής Τράπεζας του Ηνωμένου Βασιλείου με 14,3822%, ενώ μικρότερο όλων είναι της κεντρικής Τράπεζας της Μάλτας με ποσοστό 0,0647%. Η Τράπεζα της Ελλάδος μετέχει στο κεφάλαιο της ΕΚΤ με ποσοστό 1,8974%. Το ποσοστό συμμετοχής μιας εθνικής κεντρικής τράπεζας στο κεφάλαιο της ΕΚΤ έχει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις που οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ λαμβάνονται με βάση τις σταθμισμένες ψήφους των εθνικών κεντρικών τραπεζών, σύμφωνα με το άρθρο 10.3 του Καταστατικού.

Όπως τονίστηκε παραπάνω, μεριδιούχοι της ΕΚΤ είναι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών της Ένωσης και μόνο αυτές, υπό την έννοια ότι, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στην περίπτωση των μετοχών κάθε εμπορικής τράπεζας, τα μερίδια των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο κεφάλαιο της ΕΚΤ είναι αμεταβίβαστα και αναπαλλοτριώτα. Σύμφωνα με το άρθρο 28. 4 του καταστατικού, τα μερίδια των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ δεν μεταβιβάζονται, ούτε προς άλλες εθνικές κεντρικές τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ούτε σε τρίτους φυσικά ή νομικά πρόσωπα, επίσης δεν ενεχυριάζονται ούτε κατάσχονται. Με άλλα λόγια, ουσιαστικά είναι περιουσιακά στοιχεία εκτός συναλλαγής. Συνεπώς, η ιδιότητα του μεριδιούχου της ΕΚΤ είναι προσωποπαγής και απόλυτα συνδεδεμένη με την ιδιότητα της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ίδιο συμβαίνει και με το ποσοστό συμμετοχής κάθε μεριδιούχου στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, υπό την έννοια ότι το ποσοστό αυτό καθορίζεται σύμφωνα με τον ανωτέρω αναφερόμενο τρόπο, απαγορευομένης οποιασδήποτε, λόγω μεταβιβάσεως, αυξομείωσης αυτού, ακόμα και μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ .

Τα όργανα της ΕΚΤ

Σύμφωνα με το άρθρο 129 §1 ΣΛΕΕ, τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή. Το Διοικητικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 283 §1 ΣΛΕΕ, απαρτίζεται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ και από τους Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι εξαμελής, αποτελούμενη από τον Πρόεδρο της ΕΚΤ, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα μέλη, που διορίζονται, για θητεία οκτώ ετών μη ανανεώσιμη, μεταξύ προσώπων ανεγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με ειδική πλειοψηφία, κατά σύσταση του Συμβουλίου, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ. Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής πρέπει απαραίτητως να είναι πολίτες της Ένωσης, να έχουν δηλαδή την υπηκοότητα ενός από τα κράτη μέλη.

Ο πρόεδρος της ΕΚΤ ή, σε περίπτωση απουσίας του, ο αντιπρόεδρος προεδρεύει του διοικητικού συμβουλίου και της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΚΤ, και εκπροσωπεί την Τράπεζα προς τα έξω.

Στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ μπορούν να μετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου ο πρόεδρος του Συμβουλίου και ένα μέλος της Επιτροπής. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου έχει δικαίωμα να υποβάλλει προτάσεις προς εξέταση και ψήφιση από το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ επί θεμάτων που υπάγονται στην αρμοδιότητα της τελευταίας. Αντίστοιχα, ο πρόεδρος της ΕΚΤ καλείται να συμμετέχει στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου όταν εξετάζονται θέματα σχετικά με τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Επίσης, ο πρόεδρος της ΕΚΤ και τα άλλα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής μπορούν, είτε από δική τους πρωτοβουλία, είτε μετά από πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να εμφανίζονται ενώπιον των αρμοδίων επιτροπών αυτού, κατά τη συζήτηση θεμάτων σχετικών με τις αρμοδιότητές τους.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ και για τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας παρουσιάζει την έκθεση αυτή στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο μπορεί να προβαίνει σε γενική συζήτηση σε αυτή τη βάση.

Κατά τη λήψη των αποφάσεων του ΔΣ της ΕΚΤ, κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας έχει μια ψήφο, η δε ψηφοφορία διεξάγεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10.2 του Καταστατικού. Κατ' εξαίρεση, για κάθε απόφαση που λαμβάνεται δυνάμει των άρθρων 28, 29, 30, 32, 33 του καταστατικού, οι ψήφοι στο Διοικητικό Συμβούλιο σταθμίζονται σύμφωνα με την κατανομή του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών, ενώ οι ψήφοι των μελών της εκτελεστικής επιτροπής έχουν μηδενική στάθμιση. Στο πλαίσιο αυτό, μια απόφαση λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία εφόσον οι υπέρ αυτής ψήφοι αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα δύο τρίτα του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ και αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τους μισούς μεριδιούχους.

Τρίτο όργανο λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ, σύμφωνα με το άρθρο 44 § 1 του Καταστατικού, είναι το Γενικό Συμβούλιο, που απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο αυτής καθώς και τους Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου χωρίς δικαίωμα ψήφου. Οι αρμοδιότητες του Γενικού Συμβουλίου της ΕΚΤ καθορίζονται στο άρθρο 46 του Καταστατικού.

Καθήκοντα του ΔΣ και της Εκτελεστικής Επιτροπής

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι, σύμφωνα με το άρθρο 12 του Καταστατικού, το κατ' εξοχήν όργανο λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ, ενώ η εκτελεστική επιτροπή, λόγω της ολιγομελούς συνθέσεώς της και της συνακόλουθης ευελιξίας της, αποτελεί όργανο εκτέλεσης των αποφάσεων του ΔΣ. Ειδικότερα, το Διοικητικό Συμβούλιο :

- καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, σύμφωνα με τις Συνθήκες και το καταστατικό,
- διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων, όπου χρειάζεται, αποφάσεων σχετικών με ενδιάμεσους νομισματικούς στόχους, βασικά επιτόκια και προσφορά διαθεσίμων στο ΕΣΚΤ, και χαράζει τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές για την εκτέλεσή τους,
- θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό εσωτερικής οργάνωσης της ΕΚΤ και των οργάνων λήψεως αποφάσεων,
- ασκεί συμβουλευτικές λειτουργίες, σύμφωνα με το άρθρο 4 του καταστατικού,

- λαμβάνει τις αποφάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6 του καταστατικού σχετικά με τη διεθνή συνεργασία του ΕΣΚΤ.

Η Εκτελεστική Επιτροπή :

- Είναι υπεύθυνη για τα τρέχοντα θέματα της ΕΚΤ,
- θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις που θεσπίζονται από το ΔΣ, δίδοντας τις απαραίτητες οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες,
- ασκεί τις εξουσίες που της έχει μεταβιβάσει το ΔΣ,
- έχει την ευθύνη για την προετοιμασία των συνεδριάσεων του ΔΣ.

Αρμοδιότητες της ΕΚΤ

Οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι οι ακόλουθες:

(i) Εκδοτικό Προνόμιο

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει, σύμφωνα με το άρθρο 128 ΣΛΕΕ, το εκδοτικό προνόμιο. Έχει δηλαδή το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων μέσα στην Ένωση. Με βάση την άδεια αυτή της ΕΚΤ, τα τραπεζογραμμάτια, που είναι τα μόνα που αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Ένωση, εκδίδονται από την ίδια την ΕΚΤ ή από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Όσον αφορά στην έκδοση των κερμάτων, αυτά εκδίδονται από τα κράτη μέλη, σε ποσότητες που τελούν υπό την έγκριση της ΕΚΤ.

(ii) Έκδοση κανονισμών, αποφάσεων, συστάσεων και γνώμων.

Σύμφωνα με το άρθρο 132 ΣΛΕΕ, η ΕΚΤ, για την εκπλήρωση της αποστολής που έχει ανατεθεί σ' αυτήν και στο ΕΣΚΤ, εκδίδει κανονισμούς, λαμβάνει αποφάσεις και διατυπώνει συστάσεις και γνώμες.

Όσον αφορά την έκδοση κανονισμών, η ΕΚΤ εκδίδει κανονισμούς αναγκαίους για την εκτέλεση των καθηκόντων της ίδιας και του ΕΣΚΤ στις περιπτώσεις των παρακάτω άρθρων του καταστατικού, ήτοι : α) άρθρο 3 σημείο 1, περίπτωση 1, σχετικά με την εκ μέρους του ΕΣΚΤ χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Ένωσης, β) άρθρο 19 σημείο 1, σχετικά με την εξουσία της ΕΚΤ να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα, που είναι εγκατεστημένα στα κράτη μέλη, την διατήρηση ελαχίστων αποθεματικών σε λογαριασμούς τους στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, γ) άρθρο 22 σχετικά με την εξασφάλιση αποτελεσματικών και υγιών συστημάτων συμψηφισμού και πληρωμών εντός της Ένωσης, δ) άρθρο 25 σημείο 2, σχετικά με την εκτέλεση ειδικών καθηκόντων όσον αφορά τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών και λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και ε) στις περιπτώσεις που προβλέπονται στις πράξεις του Συμβουλίου οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 129 § 4 ΣΛΕΕ.

Οι κανονισμοί που εκδίδονται από την ΕΚΤ έχουν γενική ισχύ, είναι δεσμευτικοί ως προς όλα τα μέρη τους και ισχύουν άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Οι αποφάσεις της ΕΚΤ είναι δεσμευτικές ως προς όλα τα μέρη τους για τους αποδέκτες που ορίζουν, ενώ οι συστάσεις και οι γνώμες δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Συνεπώς, πρόκειται για πράξεις της αυτής νομικής φύσεως, και γενικά καθ' όλα όμοιες με αυτές που εκδίδουν τα λοιπά θεσμικά όργανα της Ένωσης, ήτοι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή. Ερώτημα όμως γεννάται ως προς την διαδικασία εκδόσεως των πράξεων αυτών, και ειδικότερα των κανονισμών. Οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 288 επ. ΣΛΕΕ, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και την ειδική νομοθετική διαδικασία, στο πλαίσιο

των οποίων τα διάφορα όργανα έχουν σημαντικές εξουσίες παρέμβασης και συμμετοχής. Συνεπώς, είναι απορίας άξιον πως η Συνθήκη παρέχει στην ΕΚΤ τόσες σημαντικές εξουσίες εκδόσεως κανονιστικής και διοικητικής φύσεως ενωσιακών πράξεων, πλην οδηγιών, και μάλιστα επί νομισματικών θεμάτων, χωρίς τη συμμετοχή των λοιπών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για μια ακόμη περίπτωση «δημοκρατικού ελλείμματος» θεσμικού οργάνου της ΕΕ, σε εντονότερη μάλιστα μορφή από τα λοιπά ενωσιακά όργανα, αφού οι αρμοδιότητες της ΕΚΤ αναφέρονται σε ένα τόσο σημαντικό τομέα όπως είναι η νομισματική και συναλλαγματική πολιτική της Ένωσης, επί του οποίου η Ένωση έχει αποκλειστικές αρμοδιότητες. Η έλλειψη πολιτικής εξουσίας στο νομισματικό τομέα της ΕΕ, η έλλειψη ενός «υπουργού οικονομικών», που να διαθέτει πολιτική ευαισθησία, ευελιξία και ταχύτητα αντιδράσεων καθώς και ικανότητα λήψεως ταχύτατων αποφάσεων, όπως απαιτούν οι διεθνείς χρηματαγορές, αποτελεί μειονέκτημα της ΟΝΕ, που έγινε καταφανές κατά την τρέχουσα περίοδο της ζωής του νέου νομίσματος.

Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ εκδίδει Κατευθυντήριες Γραμμές με τις οποίες εξειδικεύει τη νομισματική πολιτική την οποία διαμορφώνει. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές απευθύνονται προς τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, ενώ παράλληλα το ΔΣ της ΕΚΤ λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει τη συμμόρφωση των εθνικών κεντρικών τραπεζών προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ.

(iii) Συμβουλευτικές αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το άρθρο 127 § 4 ΣΛΕΕ, τα αρμόδια ενωσιακά και εθνικά όργανα υποχρεούνται να ζητούν τη γνώμη της ΕΚΤ. Ειδικότερα,

- τη γνώμη της ΕΚΤ ζητούν τα ενωσιακά όργανα, για κάθε προτεινόμενη πράξη της Ένωσης που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητάς της,
- τη γνώμη της ΕΚΤ ζητούν οι εθνικές αρχές, για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητάς της, εντός όμως των ορίων και υπό τους όρους που ορίζει το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 129 § 6 ΣΛΕΕ,
- αλλά και εξ ίδιας πρωτοβουλίας η ΕΚΤ μπορεί να υποβάλλει γνώμες στα κατάλληλα θεσμικά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης καθώς και στις εθνικές αρχές για θέματα της αρμοδιότητάς της.

(iv) Προληπτική εποπτεία χρηματοπιστωτικών οργανισμών

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι αρμόδια, μετά από ανάθεση, να ασκεί την προληπτική εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων και λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Σύμφωνα με το άρθρο 127 §6 ΣΛΕΕ, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως, μέσω κανονισμών σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, μπορεί να αναθέσει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Συνεπώς, η ΕΚΤ δεν ασκεί αυτοδικαίως την προληπτική εποπτεία επί των πιστωτικών και λοιπών ιδρυμάτων, αλλά απαιτείται προηγουμένως να εκδοθεί πράξη από το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του παραπάνω αναφερομένου άρθρου 127 § 6 ΣΛΕΕ, με την οποία θα ανατίθενται στην ΕΚΤ ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία επί των

συγκεκριμένων ιδρυμάτων. Από την διατύπωση της παραπάνω διάταξης προκύπτει ότι εν προκειμένω οι αρμοδιότητες της ΕΚΤ περιορίζονται στις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία και δεν φτάνουν μέχρι το σύνολο των αρμοδιοτήτων επί του ανωτέρω τομέα, οι οποίες ανήκουν και πρέπει να ασκούνται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

(v) Επιβολή προστίμων

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 132 §3 ΣΛΕΕ, εντός των ορίων και υπό τους όρους που θεσπίζονται από το Συμβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 129 § 4 ΣΛΕΕ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δικαιούται να επιβάλλει πρόστιμα ή περιοδικές χρηματικές ποινές στις επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανονισμούς ή τις αποφάσεις της .

Τέλος, η ΕΚΤ απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ και για τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο πρόεδρος της ΕΚΤ παρουσιάζει την έκθεση αυτή στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, το οποίο μπορεί να προβαίνει σε γενική συζήτηση σε αυτή τη βάση.

Η διαπραγματεύση και η σύναψη συμφωνιών για νομισματικά ή συναλλαγματικά θέματα με ένα ή περισσότερα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς δεν ανήκει στην ΕΚΤ ούτε στο ΕΣΚΤ αλλά στο Συμβούλιο, υπό τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 219 ΣΛΕΕ.

4.7.4.6. Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζει τη συμμόρφωση των εθνικών κεντρικών τραπεζών προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και μετά τη συμμετοχή τους στο ΕΣΚΤ παραμένουν εθνικά όργανα, διεπόμενα όμως στις σχέσεις τους με την κυβέρνηση του κράτους τους από την αρχή της ανεξαρτησίας, που καθιερώνεται από το άρθρο 130 ΣΛΕΕ. Στο πλαίσιο της αρχής αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 131 ΣΛΕΕ, κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει, ότι η εθνική νομοθεσία του, συμπεριλαμβανομένου και του καταστατικού της εθνικής κεντρικής τους τράπεζας, συμφωνεί με τις Συνθήκες και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Τα καταστατικά των εθνικών κεντρικών τραπεζών πρέπει να προβλέπουν ειδικότερα ότι η θητεία του διοικητή της εθνικής κεντρικής τράπεζας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από πέντε έτη. Ο διοικητής μπορεί να απαλλαγεί από τα καθήκοντά του μόνο εάν δεν πληροί πλέον τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει βαρύ παράπτωμα, σύμφωνα με το άρθρο 14. 2 του Καταστατικού.

Σύμφωνα με το άρθρο 123 §1 ΣΛΕΕ, απαγορεύονται επίσης οι υπεραναλήψεις και άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ και από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες προς τις εθνικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές και δημόσιες αρχές ή οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών.

Πέραν των καθηκόντων τους στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκτελούν και άλλες λειτουργίες υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα είναι ασυμβίβαστες και δεν θα παρακωλύουν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Οι επί πλέον αυτές λειτουργίες εκτελούνται με ευθύνη των εθνικών κεντρικών τραπεζών και δεν θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος των λειτουργιών του ΕΣΚΤ.

4.7.4.7. Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή

Σύμφωνα με το άρθρο 134 ΣΛΕΕ, για την προώθηση του συντονισμού της πολιτικής των κρατών μελών στο βαθμό που είναι αναγκαίος για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, συνιστάται Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή (ΟΔΕ) ιδρύθηκε στην αρχή του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, συγχρόνως δε διαλύθηκε η Νομισματική Επιτροπή.

Η ΟΔΕ αποτελείται από δύο μέλη που προέρχονται από κάθε κράτος μέλος, την Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Το Συμβούλιο, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την επιτροπή που αναφέρεται στο άρθρο 134 ΣΛΕΕ, καθορίζει λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τη σύνθεση της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής.

Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή έχει την ακόλουθη αποστολή:

1. να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο ή την Επιτροπή είτε αιτήσει τους είτε με δική της πρωτοβουλία,
2. να παρακολουθεί την οικονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση των κρατών μελών και της Ένωσης και να συντάσσει τακτικά εκθέσεις προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά, ιδίως όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές σχέσεις με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς,
3. με την επιφύλαξη του άρθρου 240, να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου που αναφέρονται στα άρθρα 66 και 75, στο άρθρο 121, παράγραφοι 2, 3, 4 και 6 στα άρθρα 122, 124, 125, και 126, στο άρθρο 127, παράγραφος 6, στο άρθρο 128, παράγραφος 2, στο άρθρο 129, παράγραφοι 3 και 4, στο άρθρο 138, στο άρθρο 140, παράγραφοι 2 και 3, στο άρθρο 143, στο άρθρο 144, παράγραφοι 2 και 3, και στο άρθρο 219 και να εκτελεί τα άλλα συμβουλευτικά και προπαρασκευαστικά καθήκοντα που της αναθέτει το Συμβούλιο,
4. να εξετάζει, τουλάχιστον μία φορά το έτος, την κατάσταση ως προς την ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων και την ελευθερία των πληρωμών, όπως προκύπτουν από την εφαρμογή των Συνθηκών και των μέτρων που λαμβάνει το Συμβούλιο. Η εξέταση αυτή καλύπτει όλα τα μέτρα που έχουν σχέση με κινήσεις κεφαλαίων και πληρωμές. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή συντάσσει έκθεση προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο για τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής.
5. εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση, σύμφωνα με το άρθρο 139, η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή παρακολουθεί τη νομισματική και χρηματοπιστωτική κατάσταση και το γενικό σύστημα αυτών των κρατών μελών και υποβάλλει τακτικά έκθεση προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά. Από την ανωτέρω απαρίθμηση των αρμοδιοτήτων, προκύπτει ότι τα καθήκοντά της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής είναι προπαρασκευαστικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα, χωρίς να έχει εξουσίες λήψεως αποφάσεων.

Κράτη μέλη με παρέκκλιση

Σύμφωνα με το άρθρο 139 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη για τα οποία το Συμβούλιο δεν έχει αποφασίσει ότι πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ, αποκαλούνται εφεξής «κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση». Πρόκειται για τα κράτη μέλη εκείνα τα οποία δεν πληρούν ακόμη τα κριτήρια σύγκλισης για την υιοθέτηση του ευρώ, όπως αυτά καθορίζονται από το Πρωτόκολλο (αριθ. 13) σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης, που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες.

Πέραν των κρατών μελών με παρέκκλιση, υπάρχουν και τα κράτη μέλη που πληρούν τα κριτήρια, αλλά κατόπιν αιτήματός τους έχουν εξαιρεθεί από την υποχρέωση υιοθέτησης του ευρώ .

Για τα κράτη μέλη με παρέκκλιση δεν έχουν εφαρμογή οι κατωτέρω διατάξεις:

α) υιοθέτηση των τμημάτων των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών που αφορούν τη ζώνη του ευρώ και το γενικό τρόπο (άρθρο 121, παράγραφος 2),

β) δεσμευτικά μέσα διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος (άρθρο 126, παρ. 9 και 11),

γ) στόχοι και καθήκοντα του ΕΣΚΤ (άρθρο 127, παρ. 1, 2, 3 και 5),

δ) έκδοση του ευρώ (άρθρο 128),

ε) πράξεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (άρθρο 132),

στ) μέτρα σχετικά με τη χρήση του ευρώ (άρθρο 133),

ζ) νομισματικές συμφωνίες και άλλα μέτρα συναλλαγματικής πολιτικής (άρθρο 219),

η) διορισμός των μελών της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (άρθρο 283, παράγραφος 2),

θ) αποφάσεις που καθορίζουν κοινές θέσεις σχετικά με ζητήματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση στο πλαίσιο των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων (άρθρο 138, παράγραφος 1),

ι) μέτρα για την εξασφάλιση ενιαίας εκπροσώπησης στο πλαίσιο των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων (άρθρο 138, παράγραφος 2).

Κατά συνέπεια, στα άρθρα που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως ι), ως «κράτη μέλη» νοούνται τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.

Τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση και οι εθνικές κεντρικές τους τράπεζες εξαιρούνται από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ, σύμφωνα με το κεφάλαιο ΙΧ του καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ.

Το δικαίωμα ψήφου των μελών του Συμβουλίου που εκπροσωπούν κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση αναστέλλεται κατά τη θέσπιση, από το Συμβούλιο, των μέτρων που προβλέπονται στα άρθρα που απαριθμούνται στην παράγραφο 2, καθώς και στις εξής περιπτώσεις:

α) συστάσεις προς τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων σταθερότητας και των προειδοποιήσεων (άρθρο 121, παράγραφος 4),

β) μέτρα που αφορούν τα υπερβολικά ελλείμματα των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ (άρθρο 126, παράγραφοι 6, 7, 8, 12 και 13).

Η ειδική πλειοψηφία των λοιπών μελών του Συμβουλίου ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 238, παράγραφος 3, σημείο α).

Για τα κράτη μέλη με παρέκκλιση, τουλάχιστον ανά διετία, ή μετά από αίτημα του συγκεκριμένου κράτους μέλους, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υποβάλλουν στο Συμβούλιο έκθεση για την πρόοδο που έχουν επιτελέσει τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Εάν αποφασισθεί, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 140 §2 ΣΛΕΕ, να καταργηθεί μια παρέκκλιση, το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ και του συγκεκριμένου κράτους μέλους, μετά από πρόταση της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, θεσπίζει αμετάκλητα την ισοτιμία με την οποία το ευρώ αντικαθιστά το νόμισμα του

συγκεκριμένου κράτους μέλους, και αποφασίζει τα λοιπά μέτρα που είναι αναγκαία για την εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

4.6. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών. Το ΕΣΚΤ διοικείται από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, ήτοι το Διοικητικό Συμβούλιο και την Εκτελεστική Επιτροπή αυτής.

Το ΕΣΚΤ έχει ως κύριο στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, και, υπό την επιφύλαξη του στόχου αυτού, στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ένωση προκειμένου να συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της, όπως καθορίζονται στο άρθρο 3 ΣΛΕΕ. Το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Ενεργεί επίσης σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στο άρθρο 119 ΣΛΕΕ, που είναι οι σταθερές τιμές, τα υγιή δημόσια οικονομικά, οι υγιείς νομισματικές συνθήκες και το σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

Σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών δεν έχει νομική προσωπικότητα. Η εκτέλεση της αποστολής του επιτυγχάνεται είτε με ενέργειες και δράσεις της ΕΚΤ, είτε μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών σύμφωνα με το άρθρο 12.1 και 14 του καταστατικού.

4.7.3.1. Τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ

Το ΕΣΚΤ, όπως και η ΕΚΤ, λειτουργεί μέσα στα όρια των εξουσιών που του ανατίθενται από τις Συνθήκες και το Καταστατικό του, που είναι προσαρτημένο στις Συνθήκες. Τα βασικά καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι :

- να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Ένωσης. Πρόκειται για τη σημαντικότερη αρμοδιότητα του ΕΣΚΤ. Βάσει αυτής, το σύνολο των επιμέρους πολιτικών και των αποφάσεων που συγκροτούν την έννοια της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής λαμβάνονται και εφαρμόζονται από το ΕΣΚΤ. Πρόκειται αναμφισβήτητα για μεταβίβαση λίαν σημαντικού μέρους εθνικών αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ προς την Ένωση στον ευαίσθητο μάλιστα τομέα της νομισματικής πολιτικής. Πρωταρχικός γνώμονας και στόχος κατά τη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής από το ΕΣΚΤ είναι η σταθερότητα των τιμών. Οι επιμέρους πολιτικές και οι αποφάσεις του συστήματος θα πρέπει να αποσκοπούν στην επίτευξη αυτού του στόχου. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΣΚΤ καθορίζει τα βασικά επιτόκια, διενεργεί πράξεις ανοικτής αγοράς, παρέχει πάγιες διευκολύνσεις και ζητεί από τα πιστωτικά ιδρύματα την τήρηση ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών. Με τις πράξεις ανοικτής αγοράς το ΕΣΚΤ επηρεάζει τα επιτόκια, διαχειρίζεται τη ρευστότητα στην αγορά και σηματοδοτεί την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής.
- να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 219 ΣΛΕΕ.
- να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών, εξαιρουμένης της εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχής και διαχείρισης των τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα. Η μεταβίβαση των συναλλαγματικών διαθεσίμων από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες προς την ΕΚΤ γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 του Καταστατικού. Η εκ μέρους των εθνικών κεντρικών τραπεζών διαχείριση των συναλλαγματικών

διαθεσίμων που νομίμως βρίσκονται στην κατοχή τους γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του Καταστατικού.

- να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Η ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Σύστημα πληρωμών είναι ένα διατραπεζικό ηλεκτρονικό δίκτυο, το οποίο με συγκεκριμένες οδηγίες και διαδικασίες, διευκολύνει την μεταφορά κεφαλαίων και την εκκαθάριση των μεταξύ των τραπεζών γενομένων πληρωμών. Κάθε κράτος μέλος της ΕΕ έχει ήδη θέσει σε λειτουργία ένα σύστημα διακανονισμού εντολών πληρωμής μεγάλων ποσών σε συνεχή χρόνο (ΣΔΣΧ). Τα επιμέρους αυτά εθνικά συστήματα πληρωμών έχουν συνδεθεί μεταξύ τους και με τον τρόπο αυτό έχουν δημιουργήσει το διευρωπαϊκό σύστημα πληρωμών TARGET.
- τέλος, το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Από την ανωτέρω απαρίθμηση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ προκύπτει ότι ένα εξαιρετικά μεγάλο μέρος των εξουσιών των κρατών μελών και των κεντρικών τους τραπεζών στον τομέα της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, όπως είναι η χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων κλπ, μεταβιβάζεται από το εθνικό στο υπερεθνικό επίπεδο, ήτοι στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των εθνικών αρχών στερουμένων του λοιπού των εξουσιών αυτών.

4.7.2.1. Η θεσμική ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ

Το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ απολαύουν καθεστώς ανεξαρτησίας έναντι των λοιπών θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Η ανεξαρτησία αυτή, που είναι αναγκαία προκειμένου τα δύο αυτά όργανα μακριά από επιρροές να επιτελούν κατά τον καλύτερο τρόπο την αποστολή τους, επιτυγχάνεται με μια σειρά διατάξεων των Συνθηκών. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι διατάξεις που κατοχυρώνουν την ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ έχουν αυξημένη τυπική δύναμη, αφού περιέχονται στις Συνθήκες, για την αλλαγή των οποίων απαιτείται χρονοβόρος διαδικασία, καθώς και η σύμφωνη γνώμη όλων των κρατών μελών. Οι διατάξεις που εξασφαλίζουν την ανεξαρτησία των οργάνων της νομισματικής πολιτικής της Ένωσης είναι σημαντικές και πρόσφορες για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Παράλληλα όμως, διευρύνουν το λεγόμενο «δημοκρατικό έλλειμμα» της Ένωσης, υπό την έννοια ότι η νομισματική πολιτική της Ένωσης αποφασίζεται και εφαρμόζεται από «διορισμένους τεχνοκράτες», που στερούνται του πολιτικού κριτηρίου καθώς και κάθε δημοκρατικής νομιμοποίησης κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Στο πλαίσιο της θεσμικής ανεξαρτησίας, σύμφωνα με το άρθρο 130 ΣΛΕΕ, κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από τις Συνθήκες και το καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, ούτε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών, δεν ζητάει ούτε δέχεται υποδείξεις από τα θεσμικά ή λοιπά όργανα ή οργανισμούς, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλο οργανισμό. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμοί της Ένωσης, καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής

Τράπεζας ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 131 ΣΛΕΕ, κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει, ότι η εθνική νομοθεσία του, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, συμφωνεί με τις Συνθήκες και το καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Με τις διατάξεις του άρθρου αυτού επιδιώκεται η επίτευξη της αρχής της θεσμικής ανεξαρτησίας και στο επίπεδο των σχέσεων των εθνικών κεντρικών τραπεζών με τις αντίστοιχες εθνικές κυβερνήσεις των κρατών μελών.

Από την άλλη πλευρά, απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών προς θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, απαγορεύεται επίσης να αγοράζουν η ΕΚΤ ή οι εθνικές κεντρικές τράπεζες απευθείας χρεόγραφα, από τους οργανισμούς ή τους φορείς αυτούς .

Για την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας των προσώπων που συγκροτούν τα όργανα του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, εκτός των εξαιρετικά υψηλών προσόντων που απαιτούνται για το διορισμό τους, ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ διορίζονται με θητεία οκτώ (8) ετών, μη ανανεώσιμη, ώστε τα πρόσωπα αυτά να μην υποχωρούν έναντι πολιτικών αιτημάτων προκειμένου να εξασφαλίσουν ανανέωση της θητείας τους. Από την άλλη πλευρά, η θητεία των Διοικητών των εθνικών κεντρικών τραπεζών, που μετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο των δύο αυτών οργάνων, πρέπει να είναι τουλάχιστον πενταετής. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία των Διοικητών των εθνικών κεντρικών τραπεζών, αφού η διάρκεια της θητείας τους είναι μεγαλύτερη από την θητεία των κυβερνήσεων των κρατών μελών, που δεν υπερβαίνει την τετραετία.

Τέλος, η αρχή της ανεξαρτησίας ισχύει και στις σχέσεις του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Σύμφωνα με το άρθρο 105 § 2 ΣΛΕΕ, το ΕΣΚΤ χαράζει και εφαρμόζει την νομισματική πολιτική της Κοινότητας. Πρόκειται για αρμοδιότητα που ασκείται αυτοτελώς χωρίς να προβλέπεται η συμμετοχή ή η σύμπραξη οποιουδήποτε άλλου οργάνου της Ένωσης .

Λοιπό θεσμικό πλαίσιο της ONE

Εκτός από τα ανωτέρω όργανα, στο πλαίσιο της ONE, λίαν σημαντική είναι και η συμμετοχή των υπολοίπων θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και δη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, τα οποία λαμβάνουν ή συμμετέχουν κατά περίπτωση στη λήψη ιδιαίτερα σημαντικών αποφάσεων στον οικονομικό και νομισματικό τομέα. Αυτό συμβαίνει στο άρθρο 121 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο διατυπώνει τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, στο άρθρο 122 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση σε ένα κράτος μέλος έκτακτης οικονομικής κατάστασης, που εκφεύγει από τον έλεγχο του τελευταίου, στο άρθρο 124 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο προσδιορίζει τον τρόπο εφαρμογής της απαγόρευσης της προνομιακής πρόσβασης των ενωσιακών και των εθνικών οργάνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο καθορίζει τους όρους σχετικά με τις απαγορεύσεις των άρθρων 123 και 124 ΣΛΕΕ, στο άρθρο 126 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο μετά από σύσταση της Επιτροπής αποφασίζει εάν υφίσταται ή μη υπερβολικό έλλειμμα σε ένα κράτος μέλος και λαμβάνει τα αναγκαία

μέτρα, στο άρθρο 127 § 6 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο μπορεί να αναθέσει στην ΕΚΤ ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών και λοιπών ιδρυμάτων, στο άρθρο 128 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα σχετικά με τα κέρματα, στο άρθρο 129 ΣΛΕΕ, όπου το Συμβούλιο θεσπίζει τις διατάξεις που αναφέρονται στα επί μέρους άρθρα του καταστατικού του ΕΣΚΤ, στο άρθρο 138, όπου καθορίζονται οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου και της Επιτροπής για τη σύναψη συμφωνιών σχετικά με τις κεντρικές ισοτιμίες του Ευρώ έναντι μη κοινοτικών νομισμάτων, στα άρθρα 143 και 144 σχετικά με την παροχή αμοιβαίας συνδρομής σε περίπτωση δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους μέλους, και στο άρθρο 140, όπου το Συμβούλιο αποφασίζει για το εάν ένα κράτος μέλος πληροί τα κριτήρια σύγκλισης για να ενταχθεί στη ζώνη Ευρώ.

4.7. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

4.7.1. Εισαγωγή

Η ανάγκη χρηστής διαχείρισης των χρημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πιστής εκτέλεσης του προϋπολογισμού αυτής και δημοσιονομικής πειθαρχίας επέβαλε και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και σε όλα περίπου τα κράτη του πλανήτη μας, την ίδρυση ενός ιδιαίτερου οργάνου επιφορτισμένου με την αποστολή αυτή. Το Ελεγκτικό Συνέδριο (Court of Auditors) ιδρύθηκε το 1975, με την δεύτερη Συνθήκη προϋπολογισμού, ως επικουρικό όργανο της ΕΟΚ, η Συνθήκη όμως του Μάαστριχτ το αναβάθμισε ως το πέμπτο και τελευταίο θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ενώ η Συνθήκη του Άμστερνταμ το συμπεριέλαβε μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Η Συνθήκη της ΕΕ, μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε σ' αυτήν η Συνθήκη της Λισσαβώνας, έχει περιλάβει το Ελεγκτικό Συνέδριο, στο άρθρο 13 §1 ΣΕΕ, ως έβδομο κατά σειρά, στον κατάλογο των θεσμικών οργάνων της. Το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ένωσης εδρεύει στο Λουξεμβούργο.

Κύρια αποστολή του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 285 ΣΛΕΕ, είναι η εξασφάλιση του ελέγχου των λογαριασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης..

4.7.2. Σύνθεση

Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελείται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος. Τα μέλη του διορίζονται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, κατόπιν διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για περίοδο έξι ετών, δυνάμενη να ανανεωθεί, από κατάλογο μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος. Επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που υπηρετούν, ή έχουν υπηρετήσει στις χώρες τους σε όργανα εξωτερικού ελέγχου ή διαθέτουν ειδικά προσόντα για το λειτούργημα αυτό. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης, μη δεχόμενα υποδείξεις από καμία κυβέρνηση ή οργανισμό. Το Ελεγκτικό Συνέδριο καταρτίζει τον εσωτερικό κανονισμό του, ο οποίος υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου.

Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο αυτού για περίοδο τριών ετών, απολαύουν δε των προνομίων και ασυλιών των δικαστών του Δικαστηρίου. Κατά τη διάρκεια της θητείας τους δεν επιτρέπεται να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου δύνανται να απαλλάσσονται των καθηκόντων τους ή να

κηρύσσονται έκπτωτα του δικαιώματος προς σύνταξη ή άλλων άντ' αυτού ωφελημάτων μόνον αν το Δικαστήριο διαπιστώσει, κατόπιν αιτήσεως του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ότι έπαυσαν να ανταποκρίνονται προς τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ή να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους. Οι αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.

4.7.3. Αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Σύμφωνα με το άρθρο 287 ΣΛΕΕ, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των εξόδων της Ένωσης. Ελέγχει επίσης τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και εξόδων κάθε λοιπού οργάνου ή οργανισμού ιδρυμένου από την Ένωση, στο βαθμό που η ιδρυτική πράξη δεν αποκλείει τον έλεγχο αυτό.
2. εγχειρίζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δήλωση που βεβαιώνει την ακρίβεια των λογαριασμών και τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, η οποία δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δήλωση αυτή είναι δυνατόν να συμπληρώνεται από ειδικές εκτιμήσεις για κάθε σημαντικό τομέα της δραστηριότητας της Ένωσης.
3. ελέγχει τη νομιμότητα και την κανονικότητα της πραγματοποιήσεως των εσόδων και εξόδων και εξακριβώνει τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτό, το Ελεγκτικό Συνέδριο αναφέρει ειδικότερα οποιαδήποτε παρατυπία. Ο έλεγχος των εσόδων διενεργείται βάσει των ποσών που βεβαιώνονται ως οφειλόμενα και των ποσών που πράγματι καταβάλλονται στην Ένωση. Ο έλεγχος των εξόδων διενεργείται βάσει των αναληφθεισών υποχρεώσεων και των πραγματοποιηθεισών πληρωμών. Οι έλεγχοι αυτοί δύνανται να διενεργούνται προ του κλεισίματος των λογαριασμών του σχετικού οικονομικού έτους.
4. Το Ελεγκτικό Συνέδριο καταρτίζει ετήσια έκθεση μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους. Η έκθεση αυτή διαβιβάζεται στα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνοδευόμενη από τις απαντήσεις αυτών των θεσμικών οργάνων στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο δύναται εξ άλλου να υποβάλλει οποτεδήποτε παρατηρήσεις, ιδίως υπό μορφή ειδικών εκθέσεων επί ειδικών ζητημάτων και να γνωμοδοτεί μετά από αίτηση ενός από τα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης.
6. Το Ελεγκτικό Συνέδριο εγκρίνει τις ετήσιες ή ειδικές εκθέσεις ή τις γνωμοδοτήσεις του με την πλειοψηφία των μελών του. Μπορεί, ωστόσο, να συνιστά στους κόλπους του τμήματα προκειμένου να εγκρίνουν ορισμένες κατηγορίες εκθέσεων ή γνωμοδοτήσεων, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του.
7. Το Ελεγκτικό Συνέδριο επικουρεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατά τον έλεγχο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου πραγματοποιείται βάσει εγγράφων και, εν ανάγκη, επιτόπου στα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, στις εγκαταστάσεις κάθε λοιπού οργάνου ή οργανισμού που διαχειρίζεται έσοδα ή έξοδα για λογαριασμό της Ένωσης και στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό. Ο έλεγχος στα κράτη μέλη ασκείται σε συνεργασία με τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, ή, εάν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, με τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες. Το Ελεγκτικό Συνέδριο και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα των κρατών μελών

συνεργάζονται με πνεύμα εμπιστοσύνης, διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους. Τα όργανα αυτά ή οι υπηρεσίες αυτές γνωρίζουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο εάν προτίθενται να συμμετάσχουν στον έλεγχο.

Τα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τα λοιπά όργανα ή οργανισμοί που διαχειρίζονται έσοδα ή έξοδα για λογαριασμό της Ένωσης, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό, και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, ή, αν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, οι αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, διαβιβάζουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο, μετά από αίτησή του, κάθε αναγκαίο έγγραφο ή πληροφορία για την εκπλήρωση της αποστολής του.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τη διαχείριση των εσόδων και εξόδων της Ένωσης, τα δικαιώματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου για πρόσβαση σε πληροφορίες που κατέχει η Τράπεζα διέπονται από συμφωνία μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της Τράπεζας και της Επιτροπής. Ωστόσο, ελλείψει συμφωνίας, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει πρόσβαση στις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο των εξόδων και εσόδων της Ένωσης τα οποία διαχειρίζεται η Τράπεζα.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ένωσης αποτελεί όργανο της ενωσιακής έννομης τάξης, τα δε ελεγκτικά του καθήκοντα περιορίζονται στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της Ένωσης. Ο έλεγχος των εσόδων και των δαπανών των προϋπολογισμών των κρατών μελών δεν υπάγεται κατ' αρχήν στις αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά ασκείται από τα αντίστοιχα εθνικά ελεγκτικά όργανα. Εξαιρέση του κανόνα αυτού υπάρχει στο πλαίσιο των κοινών πολιτικών, καθώς και της διαρθρωτικής πολιτικής της Ένωσης, όπου σημαντικά κονδύλια από τον προϋπολογισμό της Ένωσης χρησιμοποιούνται μέσω των Ταμείων για τη συγχρηματοδότηση πολιτικών ή έργων που εκτελούνται στα κράτη μέλη. Με άλλα λόγια, κονδύλια του προϋπολογισμού της ΕΕ, ο έλεγχος των οποίων ανήκει στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ένωσης, και κονδύλια του εθνικού προϋπολογισμού, ο έλεγχος των οποίων ανήκει στα εθνικά ελεγκτικά όργανα, συγχρηματοδοτούν έργα που εκτελούνται στα επί μέρους κράτη μέλη. Στις περιπτώσεις αυτές τα ενωσιακά κονδύλια, ως δαπάνες του προϋπολογισμού της Ένωσης, υπόκεινται στον έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ένωσης, ενώ ταυτόχρονα τα ίδια κονδύλια, ως έσοδα του εθνικού προϋπολογισμού, υπόκεινται στο έλεγχο των εθνικών ελεγκτικών οργάνων. Ακολούθως, ενωσιακά και εθνικά κονδύλια, ως δαπάνες του εθνικού προϋπολογισμού, υπόκεινται στον έλεγχο των εθνικών ελεγκτικών οργάνων. Για τις ανάγκες του ελέγχου στις περιπτώσεις αυτές, το άρθρο 287 παρ. 3 ΣΛΕΕ, ορίζει ότι ο έλεγχος πραγματοποιείται στα όργανα της Ένωσης και στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό, και ότι ο έλεγχος στα κράτη μέλη ασκείται σε συνεργασία με τα εθνικά ελεγκτικά όργανα και τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, με πνεύμα συνεργασίας και εμπιστοσύνης, διατηρώντας τα ενωσιακά και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα την μεταξύ τους ανεξαρτησία.

Τα Συμβουλευτικά Όργανα της Ένωσης

5. 1. Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) είναι το όργανο της ΕΕ το οποίο εκπροσωπεί τις οργανωμένες παραγωγικές και κοινωνικές τάξεις καθώς και την κοινή γνώμη των κρατών μελών. Σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 4 ΣΛΕΕ, η ΟΚΕ έχει ως αποστολή να επικουρεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανώσεων εργοδοτών, μισθωτών και άλλων αντιπροσωπευτικών φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως στον κοινωνικοοικονομικό, κοινωφελή, επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα. Ο αριθμός των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν υπερβαίνει τα τριακόσια πενήντα (350). Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει απόφαση με την οποία καθορίζεται η σύνθεση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Μέχρι να εκδοθεί και να τεθεί σε ισχύ η απόφαση αυτή του Συμβουλίου, η κατανομή των μελών της ΟΚΕ καθορίζεται από το άρθρο 7 του Πρωτοκόλλου, αριθμ. 36, σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις, που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες. Βάσει του άρθρου αυτού, τα τέσσερα μεγάλα κράτη της Ένωσης, δηλαδή η Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ην. Βασίλειο έχουν από 24 μέλη εκάστη, Πολωνία και Ισπανία από 21 μέλη εκάστη, Βέλγιο, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ολλανδία, Σουηδία, από 12 μέλη εκάστη, Κύπρος, Λουξεμβούργο από 6 εκάστη, κλπ.

Τα μέλη της ΟΚΕ διορίζονται βάσει προτάσεως των κρατών μελών, για περίοδο πέντε ετών, δυνάμενη να ανανεωθεί. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, εγκρίνει τον κατάλογο των μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος.

Πριν από τον διορισμό των μελών της επιτροπής αυτής το Συμβούλιο ζητεί την γνώμη της Επιτροπής. Δύναται επίσης να ζητήσει την γνώμη των ευρωπαϊκών οργανώσεων που αντιπροσωπεύουν τους διάφορους κλάδους της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες της Ένωσης.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκλέγει μεταξύ των μελών της τον πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δύομισι ετών, οι δε εργασίες της διεξάγονται σύμφωνα με τον κανονισμό που καταρτίζει η ίδια. Για την καλύτερη εκτέλεση των καθηκόντων της η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή περιλαμβάνει ειδικευμένα τμήματα για τους κύριους τομείς της κοινοτικής δράσης, όπως τμήμα γεωργίας, τμήμα μεταφορών κλπ. Δύναται επίσης να συγκροτούνται υποεπιτροπές για την επεξεργασία σχεδίων γνώμων επί ορισμένων ζητημάτων ή τομέων.

Τα καθήκοντα της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής είναι συμβουλευτικά και η γνώμη της δεν δεσμεύει το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, ειδικότερα:

1. Το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή οφείλουν να ζητήσουν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις περιπτώσεις που προβλέπεται από τις Συνθήκες. Πρόκειται για τις περιπτώσεις εκείνες όπου πριν από την έκδοση κανονισμού ή οδηγίας απαιτείται από τις Συνθήκες να ζητηθεί η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Για τον σχηματισμό της γνώμης της, η ΟΚΕ αποφασίζει με την απόλυτη πλειοψηφία του αριθμού των μελών της.
2. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή, καθώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν την ευχέρεια να ζητήσουν την γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σε κάθε περίπτωση που το κρίνουν σκόπιμο έστω και αν δεν επιβάλλεται αυτό από τις διατάξεις της Συνθήκης.
3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δύναται και εξ ίδιας πρωτοβουλίας να διατυπώνει γνώμη στις περιπτώσεις που το θεωρεί σκόπιμο.

5.2. Η Επιτροπή Περιφερειών

Η Επιτροπή των Περιφερειών αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ιδρύθηκε από την Συνθήκη του Μάαστριχτ. Αποτελείται

από αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, οι οποίοι είτε είναι εκλεγμένα μέλη οργανισμού περιφερειακής διοίκησης ή τοπικής αυτοδιοίκησης είτε είναι πολιτικώς υπεύθυνοι ενώπιον εκλεγμένης συνέλευσης, και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα . Το σύνολο των μελών της Επιτροπής Περιφερειών δεν υπερβαίνει τα τριακόσια πενήντα (350). Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει απόφαση με την οποία καθορίζεται η σύνθεση της Επιτροπής Περιφερειών. Μέχρι να εκδοθεί και να τεθεί σε ισχύ η απόφαση αυτή του Συμβουλίου, η κατανομή των μελών της Επιτροπής Περιφερειών καθορίζεται από το άρθρο 8 του Πρωτοκόλλου, αριθμ. 36, σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις, που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες. Βάσει του άρθρου αυτού, τα τέσσερα μεγάλα κράτη της Ένωσης, δηλαδή η Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ην. Βασίλειο έχουν από 24 μέλη εκάστη, Πολωνία και Ισπανία από 21 μέλη εκάστη, Βέλγιο, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ολλανδία, Σουηδία, από 12 μέλη εκάστη, Κύπρος, Λουξεμβούργο από 6 εκάστη, κλπ.

Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών, με ισάριθμους αναπληρωτές τους, διορίζονται μετά από προτάσεις των οικείων κρατών μελών για πέντε έτη. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, εγκρίνει τον κατάλογο των μελών και των αναπληρωτών τους, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος. Τα μέλη της Επιτροπής Περιφερειών ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης χωρίς να δεσμεύονται από εντολές προερχόμενες από τα κράτη μέλη ή από οποιαδήποτε άλλη κατεύθυνση.

Η Επιτροπή των Περιφερειών εκλέγει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δύομισι ετών, λειτουργεί σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό, που καταρτίζει η ίδια. Συγκαλείται από τον Πρόεδρο της μετά από αίτηση του Συμβουλίου ή της Επιτροπής καθώς και μετά από δική της πρωτοβουλία.

Τα καθήκοντα της Επιτροπής Περιφερειών συνίστανται στο να εκφέρει τη γνώμη της :

1. προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τις Συνθήκες, όπως στις περιπτώσεις των άρθρων 165 παρ. 4 ΣΛΕΕ, σε θέματα παιδείας και νεότητας, 167 παρ. 5 ΣΛΕΕ, σε θέματα πολιτισμού, 168 παρ. 5 ΣΛΕΕ, σε θέματα υγείας, 172 ΣΛΕΕ, σε θέματα Διευρωπαϊκών Δικτύων. Αν το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Επιτροπή Περιφερειών προθεσμία ενός τουλάχιστον μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη της γνώμης δεν εμποδίζει το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν.
2. σε κάθε περίπτωση που τα δύο αυτά όργανα καθώς επίσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα κρίνουν σκόπιμο να ζητήσουν την γνώμη της.
3. Η Επιτροπή των Περιφερειών δύναται και με δική της πρωτοβουλία να εκφέρει την γνώμη της επί συγκεκριμένου θέματος έστω και αν δεν υποβληθεί σχετικό αίτημα από το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, ανεξάρτητα αν προβλέπεται ή μη από τις Συνθήκες. Στις περιπτώσεις που ζητείται η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής κατ' εφαρμογή του άρθρου 304 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή Περιφερειών ενημερώνεται και, εφόσον θεωρεί ότι διακυβεύονται συγκεκριμένα περιφερειακά συμφέροντα, δύναται να εκφέρει γνώμη σχετικά με το θέμα.

5. 3. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) είναι το χρηματοπιστωτικό, μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, ίδρυμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις, αναπτυξιακού σκοπού. Η οργάνωση και λειτουργία της ρυθμίζεται από τα άρθρα 308 και 309 ΣΛΕΕ, καθώς και από το Πρωτόκολλο περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Τράπεζας που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μέλη της ΕΤΕπ είναι όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία μετέχουν στο κεφάλαιο της Τράπεζας αναλόγως της οικονομικής τους δυναμικότητας. Το κεφάλαιο της ΕΤΕπ ανέρχεται στο ποσό των 232 δις ευρώ, το οποίο έχει καλυφθεί από τα κράτη μέλη. Το μερίδιο του κεφαλαίου που έχει αναλάβει κάθε κράτος μέλος δεν δύναται να εκχωρηθεί σε άλλον, ούτε να ενεχυραστεί ή να κατασχεθεί. Η Τράπεζα έχει νομική προσωπικότητα και εδρεύει στο Λουξεμβούργο.

5.3.1. Αποστολή

Η Τράπεζα, σύμφωνα με το άρθρο 309 ΣΛΕΕ, έχει ως αποστολή να συμβάλλει στην ισόρροπη και απρόσκοπτη ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς για το συμφέρον της Ένωσης προσφεύγοντας στην κεφαλαιαγορά και τους ιδίους της πόρους. Για το σκοπό αυτόν, χωρίς να επιδιώκει κέρδος, η ΕΤΕπ διευκολύνει με την παροχή δανείων και εγγυήσεων, τη χρηματοδότηση των κατωτέρω σχεδίων, σε όλους τους τομείς της οικονομίας:

- α) σχεδίων που αποβλέπουν στην αξιοποίηση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών,
- β) σχεδίων που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό ή στη μετατροπή επιχειρήσεων ή στη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων που συνεπάγεται η εγκαθίδρυση ή η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και που, λόγω της εκτάσεως ή της φύσεώς τους, δεν δύναται να καλυφθούν πλήρως από τα διαθέσιμα σε κάθε κράτος μέλος μέσα χρηματοδοτήσεως,
- γ) σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος για περισσότερα κράτη μέλη που, λόγω της εκτάσεως ή της φύσεώς τους, δεν δύναται να καλυφθούν πλήρως από τα διαθέσιμα σε κάθε κράτος μέλος μέσα χρηματοδοτήσεως.

Η Τράπεζα, κατά την εκτέλεση της αποστολής της διευκολύνει τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης.

5.3.2. Όργανα

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων διοικείται και διευθύνεται από ένα Συμβούλιο Διοικητών, ένα Διοικητικό Συμβούλιο και μία Διευθύνουσα Επιτροπή.

Το Συμβούλιο Διοικητών

Το Συμβούλιο των Διοικητών αποτελείται από υπουργούς, συνήθως τους υπουργούς οικονομικών, που ορίζονται ένας από κάθε κράτος μέλος. Το Συμβούλιο των Διοικητών ορίζει τις γενικές κατευθύνσεις σχετικά με την πιστωτική πολιτική της Τράπεζας, σύμφωνα με τους στόχους της Ένωσης. Επίσης, φροντίζει για την εφαρμογή των κατευθύνσεων αυτών. Επιπλέον, το Συμβούλιο των Διοικητών:

- α) αποφασίζει για την αύξηση του κεφαλαίου της ΕΤΕπ,
- β) καθορίζει, για τους σκοπούς του άρθρου 9, παράγραφος 1, τις αρχές που εφαρμόζονται στις πράξεις χρηματοδότησης στο πλαίσιο της αποστολής της Τράπεζας,
- γ) ασκεί τις εξουσίες που προβλέπονται στα άρθρα 9 και 11 σχετικά με το διορισμό και την αυτοδικαία απαλλαγή από τα καθήκοντα των μελών του διοικητικού

συμβουλίου και της διευθύνουσας επιτροπής, καθώς και τις εξουσίες που προβλέπονται από το άρθρο 11 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο,

δ) αποφασίζει σχετικά με τη χρηματοδότηση επενδυτικών πράξεων που πρόκειται να πραγματοποιηθούν, εν όλω ή εν μέρει, εκτός του εδάφους των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1,

ε) εγκρίνει την ετήσια έκθεση που συντάσσει το διοικητικό συμβούλιο,

στ) εγκρίνει τον ετήσιο ισολογισμό καθώς και το λογαριασμό κερδών και ζημιών,

ζ) ασκεί τις άλλες εξουσίες και αρμοδιότητες που απονέμονται από το καταστατικό,

η) εγκρίνει τον κανονισμό της Τράπεζας.

Επίσης, το Συμβούλιο των Διοικητών είναι αρμόδιο να λαμβάνει, ομοφώνως, στο πλαίσιο της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του καταστατικού, κάθε απόφαση σχετική με την αναστολή της δραστηριότητας της Τράπεζας και την ενδεχομένη εκκαθάρισή της.

Διοικητικό Συμβούλιο

Το διοικητικό συμβούλιο (ΔΣ) αποτελείται από είκοσι οκτώ (28) τακτικά και δεκαοκτώ (18) αναπληρωματικά μέλη, τα οποία διορίζονται για περίοδο πέντε ετών από το Συμβούλιο των Διοικητών. Κάθε κράτος μέλος ορίζει ένα τακτικό μέλος, ενώ το 28ο μέλος ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα είκοσι επτά κράτη μέλη, που ορίζονται από τα κράτη μέλη, είναι συνήθως ανώτατοι υπάλληλοι των υπουργείων οικονομικών των κρατών μελών.

Το διοικητικό συμβούλιο αποφασίζει για την παροχή χρηματοδοτήσεων, ιδίως υπό μορφή πιστώσεων και εγγυήσεων, και τη σύναψη δανείων, ορίζει τα επιτόκια των δανείων, καθώς και τις προμήθειες και λοιπές επιβαρύνσεις. Δύναται να μεταβιβάσει, με απόφαση η οποία λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία, ορισμένες από τις αρμοδιότητές του στη διευθύνουσα επιτροπή. Καθορίζει τους όρους και τις διαδικασίες της μεταβίβασης αυτής, επιβλέπει δε την εκτέλεσή της. Επίσης, το διοικητικό συμβούλιο ελέγχει την ορθή διαχείριση της Τράπεζας και διασφαλίζει ότι η διαχείριση της Τράπεζας είναι σύμφωνη με τις διατάξεις των Συνθηκών και του καταστατικού και με τις γενικές οδηγίες του Συμβουλίου των Διοικητών.

Κατά τη λήξη της οικονομικής χρήσεως, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο των Διοικητών και να τη δημοσιεύσει μετά την έγκριση.

Διευθύνουσα Επιτροπή

Η διευθύνουσα επιτροπή αποτελείται από έναν πρόεδρο και οκτώ αντιπροέδρους που διορίζονται για μία περίοδο έξι ετών από το Συμβούλιο των Διοικητών προτάσει του διοικητικού συμβουλίου. Η θητεία τους υπόκειται σε ανανέωση. Ο Πρόεδρος προεδρεύει του Διοικητικού Συμβουλίου και σε περίπτωση απουσίας του την προεδρία ασκεί ένας από τους Αντιπροέδρους.

Η διευθύνουσα επιτροπή διασφαλίζει τη διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων της Τράπεζας, υπό την εποπτεία του προέδρου και υπό τον έλεγχο του διοικητικού συμβουλίου. Επίσης, προετοιμάζει τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου, ιδίως σε ό,τι αφορά τη σύναψη δανείων και την παροχή χρηματοδοτήσεων, ιδίως υπό μορφή πιστώσεων, και εγγυήσεων και διασφαλίζει την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών.

Η διευθύνουσα επιτροπή διατυπώνει με πλειοψηφία τις γνώμες της επί των σχεδίων σύναψης δανείων και παροχής χρηματοδοτήσεων, ιδίως υπό μορφή πιστώσεων και εγγυήσεων.

Ελεγκτική Επιτροπή

Επιτροπή, αποτελούμενη από έξι μέλη που διορίζονται από το Συμβούλιο των Διοικητών με βάση τα προσόντα τους, ελέγχει ότι οι δραστηριότητες της Τράπεζας είναι σύμφωνες προς τις βέλτιστες τραπεζικές πρακτικές. Η επιτροπή είναι επίσης υπεύθυνη για τον έλεγχο των λογαριασμών της Τράπεζας. Περαιτέρω, εξετάζει ετησίως την κανονικότητα των πράξεων και των λογιστικών βιβλίων της Τράπεζας. Για τον σκοπό αυτό, ελέγχει ότι οι πράξεις της Τράπεζας πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τις διατυπώσεις και τις διαδικασίες που ορίζονται από το καταστατικό και τον κανονισμό.

Η ως άνω επιτροπή βεβαιώνει ότι οι οικονομικές καταστάσεις, καθώς και κάθε οικονομική πληροφορία η οποία περιέχεται στους ετήσιους λογαριασμούς που καταρτίζονται από το διοικητικό συμβούλιο, απεικονίζουν πιστά την οικονομική κατάσταση της Τράπεζας, όσον αφορά τόσο τα στοιχεία του ενεργητικού όσο και τα στοιχεία του παθητικού, καθώς και τα αποτελέσματα των πράξεών της και τις ταμειακές ροές κατά το υπό εξέταση οικονομικό έτος.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ως πιστωτικό ίδρυμα, χορηγεί δάνεια (και όχι επιχορηγήσεις) προς τα κράτη μέλη της Ένωσης και προς ιδιώτες, εφόσον εντάσσονται στα πλαίσια της αποστολής της, όπως αυτή καθορίζεται από τις Συνθήκες και το καταστατικό της. Χορηγεί επίσης πιστώσεις προς τρίτα κράτη, που συνεργάζονται με την Ένωση (χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού, ΑΚΕ, χώρες Μεσογείου, χώρες Ανατολικής Ευρώπης και Βαλκανίων), για την εκτέλεση μεγάλων αναπτυξιακών και παραγωγικών έργων. Τα κεφάλαια για την χορήγηση δανείων εκ μέρους της ΕΤΕπ προέρχονται είτε από τους ίδιους της πόρους είτε από την διεθνή χρηματαγορά. Η ΕΤΕπ είναι ο μεγαλύτερος υπερεθνικός δανειολήπτης με υψηλή πιστοληπτική ικανότητα, που την κατατάσσει στην αρίστη κατηγορία (ΑΑΑ), γεγονός το οποίο της επιτρέπει να επιτυγχάνει τους καλύτερους όρους δανεισμού στις κεφαλαιαγορές.

4. Τα Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Εισαγωγή

Τα Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν ως αποστολή την επιδίωξη κάποιου συγκεκριμένου σκοπού, κυρίως οικονομικού (π.χ αύξηση της απασχόλησης, ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής, κλπ) και τη χρηματοδότηση των αναγκαίων πολιτικών για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Τα Ταμεία αυτά, που ουσιαστικά είναι αυτοτελείς υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπό τη διοίκηση ενός Επιτρόπου, χρηματοδοτούμενα κατά κύριο λόγο από τον προϋπολογισμό, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών, καταρτίζουν και εφαρμόζουν διάφορα προγράμματα, τα οποία αποβλέπουν στην επίτευξη του σκοπού για τον οποίον ιδρύθηκαν.

Τέτοιου είδους Ταμεία είναι σήμερα, πρώτον, τα τρία Ταμεία του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας, ήτοι, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), καθώς και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ), δεύτερον, τα δύο διαρθρωτικά Ταμεία, ήτοι, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), καθώς και το Ταμείο Συνοχής. Οι τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της απασχόλησης και της περιφερειακής ανάπτυξης, της σύγκλισης και συνοχής,

εντός των οποίων δραστηριοποιούνται τα ανωτέρω Ταμεία, παρουσιάζαν, και εξακολουθούν να παρουσιάζουν, στα κράτη μέλη ή τις περιφέρειες αυτών προβλήματα για την επίλυση των οποίων η ΕΕ, μέσω των Ταμείων, συγκεντρώνει κεφάλαια, καταρτίζει προγράμματα και αναπτύσσει δράσεις, αυτοτελώς ή από κοινού με τα κράτη μέλη, προκειμένου να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη και να διαφυλαχθεί η κοινωνική και οικονομική συνοχή στο σύνολο της ενωσιακής επικράτειας.

Περαιτέρω, η Συνθήκη του Μάαστριχτ, στο πλαίσιο της προσπάθειας για τη δημιουργία Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), προέβλεψε την ίδρυση του Ταμείου Συνοχής, προκειμένου αυτό να βοηθήσει τις οικονομίες ορισμένων εκ των κρατών μελών, που παρουσίαζαν σημαντική οικονομική υστέρηση, να αναπτυχθούν με μεγαλύτερους ρυθμούς και με τον τρόπο αυτό να επιτευχθεί η σύγκλιση με τις οικονομίες των περισσότερο αναπτυγμένων κρατών μελών.

Πέραν των ανωτέρω Ταμείων, η Κοινότητα, για συγκεκριμένους σκοπούς, έχει ιδρύσει και άλλα Ταμεία, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, το Ταμείο Εγγυήσεων, το Ταμείο Αλληλεγγύης, κ.ά.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και την Συνθήκη του Μάαστριχτ έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην οικονομική και κοινωνική συνοχή της και για το σκοπό αυτό έθεσε σε εφαρμογή την περιφερειακή και διαρθρωτική της πολιτική που είχε σαν στόχο την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της ΕΚ, η επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής αποτελούσε μέρος της αποστολής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η Κοινότητα προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, έθετε σε εφαρμογή πολιτικές και δράσεις με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Οι δράσεις αυτές αποσκοπούσαν ιδιαίτερα στη μείωση των διαφορών μεταξύ του επιπέδου ανάπτυξης διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό η Κοινότητα χρηματοδότησε κατά το παρελθόν με μεγάλα χρηματικά ποσά προγράμματα διαρθρωτικής και περιφερειακής πολιτικής. Τα κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν για το σκοπό αυτό είναι γνωστά με την ονομασία «Πακέτο Ντελόρ 1» και «Πακέτο Ντελόρ 2», «Πακέτο Σαντέρ», ενώ για την περίοδο 2007 -2013 τα αντίστοιχα κεφάλαια θα διατεθούν μέσω του τέταρτου πακέτου. Τα δύο πρώτα πακέτα έφεραν το όνομα του μεγάλου γάλλου ευρωπαϊστή, εμπνευστή της όλης προσπάθειας και προέδρου τότε της Επιτροπής Ζακ Ντελόρ, ενώ το τρίτο, το όνομα του διαδόχου του Ντελόρ, Λουξεμβούργιου πρωθυπουργού Σαντέρ.

Η εφαρμογή του «Πακέτου Ντελόρ 1» απέβλεπε στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και των προκλήσεων που θα προέκυπταν από τη δημιουργία και λειτουργία της ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς, η δημιουργία της οποίας είχε τεθεί ως στόχος της ενιαίας ευρωπαϊκής πράξης μέχρι το τέλος του 1992. Με άλλα λόγια, η δημιουργία και ολοκλήρωση της ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς θα είχε ως αποτέλεσμα την κατάργηση των δασμολογικών τειχών, με συνέπεια την αύξηση του ανταγωνισμού σε βάρος των κρατών μελών με ελαττωμένη ανταγωνιστικότητα. Με τα κεφάλαια του Πακέτου Ντελόρ 1 χρηματοδοτήθηκαν εκ μέρους της ΕΚ έργα στα διάφορα κράτη μέλη με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς των ώστε να αντιμετωπίσουν επιτυχώς την κατάσταση που θα εδημιουργείτο μετά την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Ως προς την Ελλάδα, δυστυχώς τα κεφάλαια που έλαβε στο πλαίσιο του Πακέτου Ντελόρ 1 δεν διατέθηκαν για την κατασκευή των αναγκαίων έργων ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, ιδιαίτερα της ελληνική βιομηχανίας, με αποτέλεσμα, όταν τα δασμολογικά τείχη

καταργήθηκαν, η ελληνικές βιομηχανίες δεν άντεξαν τον έντονο ανταγωνισμό από προϊόντα άλλων κρατών μελών και σταδιακά άρχισε η αποβιομηχάνιση της Ελλάδος. Η εφαρμογή του «Πακέτου Ντελόρ 2» απέβλεπε στην οικονομική ανάπτυξη των κρατών μελών στο πλαίσιο της προσπάθειας για σύγκλιση των οικονομιών τους ενόψει της υιοθέτησης του κοινού νομίσιματος, του ευρώ, ώστε οι οικονομίες των κρατών που θα υιοθετούσαν το ευρώ να γίνουν ανταγωνιστικές και να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις δυσκολίες που θα δημιουργούσε ένα ισχυρό και ακριβό νόμισμα. Δυστυχώς για την Ελλάδα και αυτήν τη φορά έγιναν τα ίδια λάθη, έτσι η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας έμεινε σε χαμηλά επίπεδα με αποτέλεσμα το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδος να είναι απελπιστικά ελλειμματικό.

Η εφαρμογή του «Πακέτου Σαντέρ» είχε ως στόχο την ανάπτυξη των περιφερειών της Κοινότητας, ενόψει της διεύρυνσης της ΕΕ με τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, ενώ με τα κεφάλαια του τέταρτου πακέτου, χρηματοδοτούν έργα για την οικονομική ανάπτυξη κατά κύριο λόγο των δώδεκα νέων κρατών μελών, των χωρών δηλαδή της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης.

Με τα κεφάλαια των Πακέτων Ντελόρ 1 και 2 και του Πακέτου Σαντέρ χρηματοδοτήθηκε σε κάθε κράτος μέλος το αντίστοιχο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, γνωστό ως ΚΠΣ. Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ), το οποίο στο πλαίσιο του 4ου Πακέτου ονομάζεται Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) είναι η πολυετής σύμβαση ανάπτυξης, η οποία καταρτίζεται υπό μορφή εταιρικής σχέσης μεταξύ κάθε κράτους μέλους και της Επιτροπής, που καθορίζει τους στόχους της ανάπτυξης, τους άξονες προτεραιότητας που λαμβάνονται υπόψη για την ενωσιακή παρέμβαση και το ενδεικτικό σχέδιο εθνικής και ενωσιακής χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο των ΚΠΣ, όλα τα κράτη μέλη, με τη συγχρηματοδότηση της ΕΕ, που υπερβαίνει το 50% του κόστους κατασκευής του έργου, εκτέλεσαν και εκτελούν μεγάλα αναπτυξιακά έργα που αυξάνουν την παραγωγικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και κυρίως ενισχύουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών αυτών.

2. Τα Ευρωπαϊκά Γεωργικά Ταμεία

Σύμφωνα με το άρθρο 38 της ΣΛΕΕ, η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινή γεωργική και αλιευτική πολιτική. Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ρυθμίζει την ανάπτυξη και λειτουργία της κοινής πολιτικής στον τομέα της γεωργίας, στα άρθρα 38 έως 44 ΣΛΕΕ. Οι δράσεις της ΕΚ μέσω της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) απέβλεπαν ανέκαθεν αφενός στην κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων και αφετέρου στην αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό του γεωργικού τομέα. Κέντρο του ενδιαφέροντος της κοινής γεωργικής πολιτικής ήταν ο ευρωπαϊός αγρότης και ο ευρωπαϊός καταναλωτής. Για τον πρώτο επεδίωκε, αφενός μεν τη στήριξη και αύξηση του εισοδήματός του, ώστε να εξακολουθήσει να ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας, αφετέρου δε τον εξορθολογισμό, τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση της γεωργίας. Παράλληλα, επεδίωκε για τον καταναλωτή σταθερότητα στις αγορές, επάρκεια και ομαλό εφοδιασμό των αγορών με γεωργικά προϊόντα σε λογικές τιμές.

Σύμφωνα με το άρθρο 38 ΣΛΕΕ, η κοινή αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία, την αλιεία και το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Ως γεωργικά προϊόντα νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης, τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά. Εξ' άλλου, η λειτουργία και η ανάπτυξη της κοινής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να συνοδεύονται από τη θέσπιση κοινής γεωργικής πολιτικής.

Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής της Ένωσης , σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ.1 ΣΛΕΕ, είναι :

- η αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής, καθώς και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού,
- η εξασφάλιση κατ' αυτόν τον τρόπο ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου στον γεωργικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στην γεωργία,
- η σταθεροποίηση στις αγορές,
- η εξασφάλιση του εφοδιασμού αυτών, και
- η διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) δημιουργήθηκε, βάσει του άρθρου 40 ΣΛΕΕ, κοινή οργάνωση των γεωργικών προϊόντων. Η ανάπτυξη όμως και η λειτουργία της ΚΑΠ προϋπέθετε την οικονομική υποστήριξη αυτής με τη διάθεση τεραστίων κεφαλαίων. Το άρθρο 40 παρ. 3 ΣΛΕΕ προβλέπει, για την επίτευξη των στόχων της κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών, την δυνατότητα σύστασης ενός ή περισσότερων Ταμείων προσανατολισμού και εγγυήσεως γεωργίας.

Με βάση τη διάταξη αυτή της Συνθήκης, αρχικά ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), γνωστό με τα αρχικά FEOGA, που αποτελούσε το όργανο της Κοινότητας με το οποίο η τελευταία χρηματοδοτούσε την κοινή αγροτική πολιτική της. Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ιδρύθηκε το 1962 με τον κανονισμό 25/1962 του Συμβουλίου και λειτούργησε από τότε μέχρι το έτος 2006 με βάση τους κανονισμούς του Συμβουλίου 25/1962, 723/1997 και 1258/1999.

Το ΕΓΤΠΕ αποτελείτο από δύο τμήματα. Το Τμήμα Εγγυήσεων, το οποίο χρηματοδοτούσε την κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων, και το Τμήμα Προσανατολισμού, το οποίο χρηματοδοτούσε έργα αγροτικής ανάπτυξης καθώς και προγράμματα αγροτικών αναδιαρθρώσεων.

Το τμήμα των εγγυήσεων είχε βραχυπρόθεσμους στόχους, επιδιώκοντας, με ένα πλέγμα ενισχύσεων, επιδοτήσεων και μηχανισμών τιμών, να εξασφαλίσει τη διάθεση των προϊόντων του παραγωγού σε τιμές που να καλύπτουν το κόστος και να αφήνουν ένα λογικό κέρδος. Μέσω του τμήματος των εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ, για τα προϊόντα που είχαν υπαχθεί σε καθεστώς κοινής οργάνωσης αγοράς, ο παραγωγός απολάμβανε των τιμών της ελεύθερης αγοράς, και αν αυτές δεν είναι ικανοποιητικές το εισόδημά του εξασφαλιζόταν από τους μηχανισμούς των τιμών που καθορίζονταν από την Κοινότητα, ακόμη και στην περίπτωση της απόσυρσης και καταστροφής του προϊόντος.

Το τμήμα προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ είχε μακροπρόθεσμους στόχους και απέβλεπε στον εκσυγχρονισμό, την αναδιάρθρωση και την ποιοτική βελτίωση και αναβάθμιση της γεωργικής παραγωγής. Στο πλαίσιο αυτό, το τμήμα προσανατολισμού χρηματοδοτούσε προγράμματα που είχαν ως στόχο τον εκσυγχρονισμό του τομέα της γεωργίας, με την κατασκευή έργων υποδομής, την ποιοτική αναβάθμιση της παραγωγής, με χρηματοδότηση προγραμμάτων για τη βελτίωση των καλλιεργειών, την βελτίωση του φυτικού κεφαλαίου και την ανάπτυξη νέων δυναμικών καλλιεργειών, τον περιορισμό πλεονασματικών καλλιεργειών, την

βελτίωση των όρων συγκομιδής, διαλογής, συντήρησης, διακίνησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων.

Η κοινή γεωργική πολιτική επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους για τους οποίους θεσπίστηκε αρχικά, παράλληλα όμως δημιούργησε και πολλά προβλήματα, όπως η δημιουργία υπερβολικών γεωργικών πλεονασμάτων, η υπερβολική δημοσιονομική επιβάρυνση του κοινοτικού προϋπολογισμού, ενώ η παγκόσμια συγκυρία, ιδίως μετά την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), εξελίχθηκε αντίθετα προς αυτήν. Για το λόγο αυτό υπέστη κατά το παρελθόν αλλεπάλληλες μεταρρυθμίσεις. Για τη νέα αυτή φάση της κοινής γεωργικής πολιτικής της Κοινότητας καταργήθηκε το ΕΓΤΠΕ και ιδρύθηκαν δύο νέα γεωργικά Ταμεία.

Δυνάμει του άρθρου 47 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 (ΕΕ L 209/11.8.2005, σελ. 1) του Συμβουλίου της 21η Ιουνίου του 2005, για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής, οι ανωτέρω τρεις κανονισμοί, που αποτελούσαν το νομικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας του ΕΓΤΠΕ, καταργήθηκαν. Σύμφωνα με το άρθρο 49 του κανονισμού 1290/2005, ο νέος αυτός κανονισμός άρχισε να ισχύει από την 18η Αυγούστου 2005, εφαρμόζεται όμως από την 1η Ιανουαρίου 2007, εξαιρουμένων των στο ανωτέρω άρθρο αναφερομένων περιπτώσεων.

Με το άρθρο 2 §1, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου, για την επίτευξη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής, που ορίζονται από τη Συνθήκη, και την εξασφάλιση της χρηματοδότησης των διαφόρων μέτρων της πολιτικής αυτής, συμπεριλαμβανομένης της αγροτικής ανάπτυξης, συνιστώνται δύο νέα Ταμεία:

- α) το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), και
- β) το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

Βάσει της δεύτερης παραγράφου του ίδιου άρθρου του κανονισμού, αμφότερα τα Ταμεία αποτελούν μέρη του γενικού προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επομένως χρηματοδοτούνται απ' αυτόν.

α. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ)

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ανωτέρω 1290/2005 κανονισμού, το ΕΓΤΕ:

1. χρηματοδοτεί με επιμερισμένη διαχείριση μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης τις ακόλουθες δαπάνες, οι οποίες πραγματοποιούνται σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο:

- α) επιστροφές κατά την εξαγωγή γεωργικών προϊόντων προς τρίτες χώρες.
- β) παρεμβάσεις για τη ρύθμιση των αγορών γεωργικών προϊόντων.
- γ) άμεσες ενισχύσεις που χορηγούνται στους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.
- δ) χρηματοδοτική συμμετοχή της Ένωσης στις δράσεις ενημέρωσης και προώθησης για τα γεωργικά προϊόντα στην εσωτερική αγορά της Ένωσης και στις τρίτες χώρες, οι οποίες υλοποιούνται από τα κράτη μέλη βάσει προγραμμάτων που εγκρίνονται από την Επιτροπή.

2. επίσης το ΕΓΤΕ χρηματοδοτεί κεντρικά τις ακόλουθες δαπάνες, οι οποίες πραγματοποιούνται σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο:

- α) χρηματοδοτική συμμετοχή της Ένωσης σε μεμονωμένες κτηνιατρικές δράσεις, σε δράσεις ελέγχου στον κτηνιατρικό τομέα και στον τομέα των τροφίμων και ζωοτροφών, σε προγράμματα εξάλειψης και παρακολούθησης των ζωνόσων (κτηνιατρικά μέτρα), καθώς και σε φυτοϋγειονομικά μέτρα.

β) προώθηση γεωργικών προϊόντων απευθείας από την Επιτροπή ή μέσω διεθνών οργανισμών.

γ) μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με την νομοθεσία της Ένωσης με σκοπό να εξασφαλίσουν τη διατήρηση, το χαρακτηρισμό, τη συλλογή και τη χρησιμοποίηση των γενετικών πόρων στη γεωργία.

δ) εγκατάσταση και συντήρηση των γεωργικών συστημάτων λογιστικών πληροφοριών.

ε) συστήματα γεωργικών ερευνών, συμπεριλαμβανομένων των ερευνών με αντικείμενο τη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

στ) δαπάνες σχετικές με τις αγορές του αλιευτικού τομέα.

β. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων ιδρύθηκε, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δυνάμει του άρθρου 2 § 1, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου (ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σελ. 1), ο ΕΓΤΑΑ έχει ως αποστολή να συμβάλει στην προαγωγή της αειφόρου αγροτικής ανάπτυξης σε ολόκληρη την Ένωση κατά τρόπο συμπληρωματικό προς τις πολιτικές για την αγορά και την εισοδηματική στήριξη της κοινής γεωργικής πολιτικής, την πολιτική συνοχής και την κοινή αλιευτική πολιτική.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ανωτέρω 1290/2005 κανονισμού, το ΕΓΤΑΑ χρηματοδοτεί με επιμερισμένη διαχείριση μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης τη χρηματοδοτική συμμετοχή της Ένωσης στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που εκτελούνται σύμφωνα με την νομοθεσία της Ένωσης σχετικά με τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το ΕΓΤΑΑ για τη γεωργική ανάπτυξη.

Περαιτέρω, τα δύο Γεωργικά Ταμεία είναι αρμόδια να πραγματοποιούν και άλλες χρηματοδοτήσεις περιλαμβανομένης της τεχνικής αρωγής. Ειδικότερα, το ΕΓΤΕ και το ΕΓΤΑΑ μπορούν, το καθένα στον τομέα του, να χρηματοδοτούν συγκεντρωτικώς, με πρωτοβουλία της Επιτροπής ή/και για λογαριασμό της, τις δράσεις προπαρασκευής, παρακολούθησης, διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης, αξιολόγησης, λογιστικού και άλλου ελέγχου που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της αγροτικής ανάπτυξης. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν ειδικότερα:

α) τις αναγκαίες δραστηριότητες για την ανάλυση, τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την ανταλλαγή στοιχείων και την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής, καθώς και τις δραστηριότητες που αφορούν την εφαρμογή συστημάτων ελέγχου και την τεχνική και διοικητική αρωγή.

β) τις αναγκαίες δραστηριότητες για τη διατήρηση και την εξέλιξη των μεθόδων και των τεχνικών μέσων πληροφόρησης, διασύνδεσης, παρακολούθησης και ελέγχου της οικονομικής διαχείρισης των κονδυλίων που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής.

γ) την ενημέρωση σχετικά με την κοινή γεωργική πολιτική που πραγματοποιείται με πρωτοβουλία της Επιτροπής.

δ) τις μελέτες με θέμα την κοινή γεωργική πολιτική και την αξιολόγηση των μέτρων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΕ και το ΕΓΤΑΑ, όπου συμπεριλαμβάνονται η βελτίωση των μεθόδων αξιολόγησης και η ανταλλαγή στοιχείων για τις σχετικές πρακτικές.

ε) κατά περίπτωση, τους εκτελεστικούς οργανισμούς που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 58/2003 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2002, περί θεσπίσεως του καταστατικού των εκτελεστικών οργανισμών που είναι

επιφορτισμένοι με ορισμένα καθήκοντα σχετικά με τη διαχείριση προγραμμάτων της Ένωσης, και παρεμβαίνουν στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

στ) τις δράσεις που αφορούν τη διάδοση, την ευαισθητοποίηση, την προώθηση της συνεργασίας και την ανταλλαγή εμπειριών σε επίπεδο της Ένωσης και αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης των σχετικών παραγόντων.

Η λειτουργία του ΕΓΤΑΑ καθορίζεται κατά κύριο λόγο από τον ανωτέρω αναφερθέντα κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ης Σεπτεμβρίου 2005, «για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)», ο οποίος άρχισε να ισχύει από την 22α Οκτωβρίου 2005, ενώ εφαρμόζεται στην κοινοτική στήριξη όσον αφορά την περίοδο προγραμματισμού που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 2007. Με τον εν λόγω κανονισμό καθορίζονται οι αποστολές και οι στόχοι του Ταμείου, οι αρχές παρέμβασης αυτού, η στρατηγική προσέγγιση της αγροτικής ανάπτυξης, ο προγραμματισμός και η στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης και άλλα θέματα.

γ. Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ), ιδρύθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 2006 (ΕΕ L 223/15.8.2006, σελ. 1). Με τον κανονισμό αυτό καθορίζεται το πλαίσιο της ενωσιακής στήριξης για τη βιώσιμη ανάπτυξη του αλιευτικού κλάδου, των αλιευτικών περιοχών και την αλιεία εσωτερικών υδάτων. Το ΕΤΑ διαδέχεται το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας (ΧΜΠΑ), το οποίο αποτελούσε κατά το παρελθόν ένα από τα τέσσερα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό τη χρηματοδότηση της κοινής αλιευτικής πολιτικής.

Με βάση τον κανονισμό 1198/2006, το ΕΤΑ έχει ως στόχο:

- α) τη στήριξη της κοινής αλιευτικής πολιτικής προκειμένου να διασφαλιστεί η εκμετάλλευση των έμβιων υδρόβιων πόρων και τη στήριξη της υδατοκαλλιέργειας που εξασφαλίζουν οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα,
- β) την προαγωγή της βιώσιμης ισορροπίας μεταξύ των πόρων και της αλιευτικής ικανότητας του κοινοτικού αλιευτικού στόλου,
- γ) την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης της αλιείας εσωτερικών υδάτων,
- δ) την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρησιακών δομών και την ανάπτυξη οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων στον αλιευτικό κλάδο,
- ε) τη συμβολή στην προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων εφόσον σχετίζονται με τον αλιευτικό κλάδο,
- στ) την ενθάρρυνση της βιώσιμης ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής σε περιοχές με δραστηριότητες στον αλιευτικό κλάδο,
- ζ) την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στο πλαίσιο της ανάπτυξης του αλιευτικού κλάδου και των αλιευτικών περιοχών.

Ο τρόπος λειτουργίας του ΕΤΑ, οι αρχές που διέπουν τη συνδρομή που παρέχει, η στρατηγική προσέγγιση, οι άξονες προτεραιότητας κλπ καθορίζονται από τον ανωτέρω αναφερόμενο κανονισμό (ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου.

3. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία

α. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) δημιουργήθηκε το 1975, και έχει ως στόχο την εξάλειψη των κυριοτέρων περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα. Σύμφωνα με το άρθρο 176 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης συμβάλλει στη διόρθωση των κυριοτέρων περιφερειακών

ανισοτήτων στην Ένωση, μέσω συμμετοχής στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική αναπροσαρμογή των περιοχών που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους καθώς και στη μετατροπή των βιομηχανικών περιοχών που βρίσκονται σε παρακμή.

Το νομικό πλαίσιο λειτουργίας του ΕΤΠΑ αποτελείται από τις διατάξεις των άρθρων 174 έως 178 της ΣΛΕΕ, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 210/31.7.2006, σελ. 1), εφεξής κανονισμός ΕΤΠΑ, και τον κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006 του Συμβουλίου (ΕΕ L 210/31.7.2006, σελ. 25) περί καθορισμού των γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού ΕΤΠΑ, το Ταμείο συνεισφέρει στη χρηματοδότηση συνδρομής για την τόνωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής με τη μείωση των κυριότερων περιφερειακών ανισορροπιών μέσω της υποστήριξης της αναπτυξιακής και διαρθρωτικής προσαρμογής των περιφερειακών οικονομιών, συμπεριλαμβανομένης της μετατροπής των βιομηχανικών περιφερειών που παρακμάζουν και των περιφερειών που υστερούν, και μέσω της υποστήριξης της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας.

Με τον τρόπο αυτόν το ΕΤΠΑ υλοποιεί τις προτεραιότητες της Ένωσης, και ιδίως την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας, της δημιουργίας και της διατήρησης βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, και εξασφάλισης βιώσιμης ανάπτυξης.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού ΕΤΠΑ, η συνδρομή του Ταμείου επικεντρώνεται σε θεματικές προτεραιότητες. Ο τύπος και το εύρος των δράσεων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο κάθε προτεραιότητας αντικατοπτρίζει τη διαφορετική φύση των τριών στόχων, που είναι, πρώτον, ο στόχος «Σύγκλιση», δεύτερον, ο στόχος «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και τρίτον, ο στόχος «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία».

Το ΕΤΠΑ συμβάλλει στη χρηματοδότηση:

- α) παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στη δημιουργία και τη διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, κυρίως μέσω άμεσης ενίσχυσης επενδύσεων πρωταρχικώς σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ),
- β) επενδύσεων σε υποδομή,
- γ) ανάπτυξης του ενδογενούς δυναμικού μέσω μέτρων που υποστηρίζουν την περιφερειακή και την τοπική ανάπτυξη,
- δ) τεχνικής βοήθειας.

Στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων, το ΕΤΠΑ συμμετέχει και συγχρηματοδοτεί έργα που εντάσσονται και στους τρεις στόχους αυτών.

β. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης για τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχολήσεως των εργαζομένων εντός της κοινής αγοράς και για την κατ' αυτόν τον τρόπο συμβολή στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. Η ίδρυση και λειτουργία του ΕΚΤ διέπεται από τα άρθρα 162 έως 164 ΣΛΕΕ, καθώς και από τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, σελ. 12), σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου περί καθορισμού των γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, σελ. 25).

Στο άρθρο 2 του Κανονισμού 1081/2006 περιγράφονται τα καθήκοντα του ΕΚΤ, που είναι τα ακόλουθα:

1. Το ΕΚΤ συμβάλλει στις προτεραιότητες της Ένωσης όσον αφορά την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής με τη βελτίωση της απασχόλησης και των ευκαιριών εργασίας, ενθαρρύνοντας υψηλό επίπεδο απασχόλησης και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας. Προς το σκοπό αυτόν, υποστηρίζει τις πολιτικές των κρατών μελών που αποσκοπούν στην επίτευξη πλήρους απασχόλησης καθώς και βελτίωσης της ποιότητας και παραγωγικότητας στο χώρο εργασίας, στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης, περιλαμβανομένης της πρόσβασης των μειονεκτούντων ατόμων στην απασχόληση, και στη μείωση των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών ανισοτήτων όσον αφορά την απασχόληση.

Ειδικότερα, το ΕΚΤ υποστηρίζει δράσεις ευθυγραμμισμένες με μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές που εγκρίθηκαν στα πλαίσια της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, όπως έχουν ενσωματωθεί στις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση, και στις συνοδευτικές συστάσεις.

2. Στο πλαίσιο των καθηκόντων που περιλαμβάνονται στην παράγραφο 1, το ΕΚΤ υποστηρίζει τις προτεραιότητες της Ένωσης όσον αφορά την ανάγκη ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, την τόνωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας και την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Προς το σκοπό αυτό, το ΕΚΤ λαμβάνει υπόψη του τις σχετικές προτεραιότητες και στόχους της Ένωσης στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, αυξάνοντας τη συμμετοχή των οικονομικώς ανενεργών ατόμων στην αγορά εργασίας, καταπολεμώντας τον κοινωνικό αποκλεισμό, ιδίως των μειονεκτουσών ομάδων, όπως είναι τα άτομα με αναπηρίες, και προάγοντας την ισότητα γυναικών και ανδρών και την αποφυγή των διακρίσεων.

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου προβλέπεται από το άρθρο 162 ΣΛΕΕ. Ο ρόλος του Ταμείου αυτού ήταν και παραμένει ιδιαίτερα σημαντικός και κρίσιμος αφού κύρια αποστολή του είναι η λήψη κάθε πρόσφορου μέτρου που θα συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης και στη μείωση της ανεργίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Κοινωνικό Ταμείο έχει επιτελέσει σπουδαίο έργο μέχρι σήμερα, με την εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων για την εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού της Ένωσης, για την επαγγελματική κατάρτιση και ένταξη των νέων ανθρώπων και ιδιαίτερα των γυναικών και των νέων στην παραγωγική διαδικασία, για την επανεκπαίδευση απολυομένων ανέργων στις νέες τεχνολογίες και τις απαιτήσεις της παραγωγής καθώς και στην μόρφωση και απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Το έργο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου προσλαμβάνει ιδιαίτερη σπουδαιότητα σήμερα, που λόγω του ρυθμού ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας, σε συνδυασμό με τις διαρθρωτικές αδυναμίες της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας, η ανεργία έχει ανέλθει και παραμένει σε υψηλά επίπεδα για όλη την Ένωση.

4. Ταμείο Συνοχής

Το Ταμείο Συνοχής είναι το νεότερο σε σύγκριση με τα άλλα Ταμεία, που άρχισε να λειτουργεί μετά τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Η ίδρυση του Ταμείου Συνοχής προβλέπεται από το άρθρο 161 παρ.2 ΣΕΚ, σύμφωνα με το οποίο «ένα Ταμείο Συνοχής συμμετέχει χρηματοδοτικώς σε σχέδια περιβάλλοντος και διευρωπαϊκών δικτύων στον τομέα της υποδομής των μεταφορών». Με βάση το άρθρο αυτό εκδόθηκε ο κανονισμός (ΕΚ) 1164/94 του Συμβουλίου, της 16ης Μαΐου 1994, με τον οποίο ιδρύθηκε το Ταμείο Συνοχής. Ο κανονισμός αυτός τροποποιήθηκε από τους κανονισμούς 1264 και 1265/1999 του Συμβουλίου, καθώς και από τον

κανονισμό 16/2003 της Επιτροπής. Λόγω της καθυστέρησης της έναρξης εφαρμογής της Συνθήκης Μάαστριχτ, προκειμένου να μην χαθεί πολύτιμος χρόνος στην προσπάθεια σύγκλισης, η Κοινότητα, μετά από απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Εδιμβούργου της 12ης Δεκεμβρίου 1992, ίδρυσε το χρηματοδοτικό Μέσο Συνοχής (ΧΜΣ) με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 792/93 του Συμβουλίου.

Σήμερα το Ταμείο Συνοχής διέπεται από τις διατάξεις των κανονισμών (ΕΚ) 1084/2006 του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006 (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, σελ. 79) και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου.

Όπως και από την ονομασία του προκύπτει, το Ταμείο αυτό έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες της Ένωσης, προκειμένου αυτές, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, να επιταχύνουν το ρυθμό οικονομικής τους ανάπτυξης και να καλύψουν τη διαφορά που τις χωρίζει από τα περισσότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη, ώστε με τον τρόπο αυτό να επέλθει σύγκλιση των οικονομιών όλων των κρατών μελών, που ήταν και παραμένει αναγκαία προϋπόθεση για τη δημιουργία και λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ).

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 1084/2006, το Ταμείο Συνοχής έχει ως σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ένωσης με προοπτική την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Το Ταμείο Συνοχής παρέχει συνδρομή για την ανάληψη δράσεων στους ακόλουθους τομείς κατά τρόπο ισόρροπο και με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες για επενδύσεις και υποδομές κάθε κράτους μέλους που δικαιούται συνδρομή:

α) διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, ιδίως έργα προτεραιότητας γενικού ενδιαφέροντος, όπως αυτά καθορίζονται στην απόφαση αριθ. 1692/96/ΕΚ,
β) το περιβάλλον, εντός των προτεραιοτήτων που έχουν καθορισθεί για την κοινοτική πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια της πολιτικής και το πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, η συνδρομή του Ταμείου μπορεί επίσης να αφορά τομείς σχετικούς με τη βιώσιμη ανάπτυξη οι οποίοι παρουσιάζουν σαφές όφελος για το περιβάλλον, όπως η ενεργειακή απόδοση και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και στον τομέα των μεταφορών, εκτός των διευρωπαϊκών δικτύων, τους τομείς των σιδηροδρόμων, της θαλάσσιας και εσωτερικής ναυσιπλοΐας, των συστημάτων συνδυασμένων μεταφορών και της διαλειτουργικότητάς τους, της διαχείρισης της οδικής, θαλάσσιας και εναέριας κυκλοφορίας, των καθαρών αστικών συγκοινωνιών και των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Το Ταμείο Συνοχής δεν χρηματοδοτεί προγράμματα που αφορούν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Τα κράτη μέλη που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής είναι εκείνα των οποίων το κατά κεφαλή ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ), μετρούμενο σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης και υπολογιζόμενο με βάση τα στοιχεία για την περίοδο 2001-2003, είναι μικρότερο από το 90 % του ΑΕΕ των 25 και τα οποία διαθέτουν πρόγραμμα για την τήρηση των όρων οικονομικής σύγκλισης που παρατίθενται στο άρθρο 126 ΣΛΕΕ.

Με βάση το κριτήριο αυτό, καθορίστηκαν από την Επιτροπή, με την 2006/596/ΕΚ, από 4 Αυγούστου 2006 απόφασή της, τα κράτη μέλη που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής για την περίοδο 2007-2013. Τα κράτη αυτά είναι δώδεκα, δηλαδή τα δέκα κράτη μέλη της τελευταίας διεύρυνσης μαζί με την Ελλάδα και την Πορτογαλία.

Το ανώτατο όριο συγχρηματοδότησης του Ταμείου Συνοχής ανέρχεται στο 85% της επιλέξιμης δαπάνης. Επομένως, η συνδρομή του κράτους μέλους στα έργα που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής ανέρχεται στο υπόλοιπο 15% της συνολικής δαπάνης.

5. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)

Λόγω των δυσχερειών που συναντούν τα κράτη μέλη στον τομέα της διασυνοριακής συνεργασίας, ο κανονισμός 1082/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, θεσπίζει ένα νέο όργανο συνεργασίας σε ενωσιακό επίπεδο στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της περιφερειακής πολιτικής για την περίοδο 2007-2013. Πρόκειται για τον ευρωπαϊκό όμιλο εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ), που διαθέτει νομική προσωπικότητα και ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2007. Στόχος του ΕΟΕΣ είναι να διευκολύνει και να προωθή τη διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία μεταξύ των μελών του. Ο όμιλος αποτελείται από κράτη μέλη, περιφερειακές αρχές, τοπικές αρχές και/ή οργανισμούς δημοσίου δικαίου σε προαιρετική βάση.

6. Κανόνες λειτουργίας των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής

Στο άρθρο 3 ΣΕΕ τονίζεται ότι η Ένωση, μεταξύ άλλων, προάγει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, για την δημιουργία δηλαδή μιας Ευρώπης με συνοχή, χωρίς εντυπωσιακές αποκλίσεις και αντιθέσεις μεταξύ πλουσίων και φτωχών περιοχών, μεταξύ ανεπτυγμένων περιοχών και περιοχών που παρουσιάζουν σημαντική υστέρηση στην οικονομική ανάπτυξη και στο επίπεδο διαβίωσης, η Ένωση με την συντονισμένη δράση των Ταμείων της και την κατάρτιση και εκτέλεση διάφορων προγραμμάτων αποβλέπει στην οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών μελών της.

Στα άρθρα 174 και επόμενα της ΣΛΕΕ, υπό τον τίτλο Οικονομική, Κοινωνική και Εδαφική Συνοχή, ορίζεται ότι η Ένωση προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και της εδαφικής συνοχής. Ιδιαίτερα η Ένωση αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.

Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων επιδιώκεται τόσο μέσω του συντονισμού των οικονομικών επιλογών και δράσεων των κρατών μελών και της Ένωσης όσο και μέσω της δράσης των Ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων της Κοινότητας. Τα Ταμεία της Ένωσης άλλοτε ενεργούν μεμονωμένα το καθένα και άλλοτε σε συνδυασμό μεταξύ τους. Για το σκοπό αυτό, εκδόθηκε ο κανονισμός 1083/2006 του Συμβουλίου «περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής». Ο κανονισμός αυτός καθορίζει τους γενικούς κανόνες που διέπουν το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, καθώς και του Ταμείου Συνοχής.

Βάσει του άρθρου 1 του κανονισμού 1083/2006 του Συμβουλίου, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) αποτελούν τα «Διαρθρωτικά Ταμεία» της Ένωσης. Ενώ σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του προοιμίου του κανονισμού, η δράση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή ενισχύεται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και των υφισταμένων άλλων χρηματοδοτικών μηχανισμών. Τα Ταμεία που παρέχουν συνδρομή στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή είναι τα διαρθρωτικά (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ), και το Ταμείο Συνοχής.

Το Ταμείο Συνοχής ενσωματώνεται στον προγραμματισμό των διαρθρωτικών ενισχύσεων προκειμένου να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των παρεμβάσεων των διαφόρων ταμείων, ενώ οι μηχανισμοί παροχής ενισχύσεων για την αγροτική ανάπτυξη, μέσω των γεωργικών ταμείων, συντονίζονται με τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς της πολιτικής συνοχής.

Ο κανονισμός 1083/2006 ορίζει, πρώτον, τους στόχους, στην επίτευξη των οποίων πρέπει να συμβάλλουν τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, δεύτερον, τα κριτήρια βάσει των οποίων τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες είναι επιλέξιμες δυνάμει των Ταμείων αυτών, τρίτον, τους διαθέσιμους πόρους και, τέταρτον, τα κριτήρια για την κατανομή τους. Καθορίζει επίσης το πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή, συμπεριλαμβανομένης της μεθόδου για τον καθορισμό των ενωσιακών στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τη συνοχή, το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς και τη διαδικασία εξέτασης σε ενωσιακό επίπεδο. Τέλος, καθορίζει τις αρχές και τους κανόνες όσον αφορά την εταιρική σχέση, τον προγραμματισμό, την αξιολόγηση, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο με βάση τις συντρέχουσες αρμοδιότητες των κρατών μελών και της Επιτροπής.

Με βάση τον παραπάνω κανονισμό καθορίζονται και οι στόχοι στην επίτευξη των οποίων πρέπει να συμβάλλουν με τις δράσεις τους τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ταμείο Συνοχής, η ΕΤΕπ και τα υπόλοιπα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα. Οι στόχοι αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

α) στόχος πρώτος, «Σύγκλιση», που αποβλέπει στην επιτάχυνση της σύγκλισης των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών μελών και περιφερειών μέσω της βελτίωσης των συνθηκών για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση με την αύξηση και τη βελτίωση της ποιότητας των επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, την ανάπτυξη της καινοτομίας και της κοινωνίας της γνώσης, την προσαρμοστικότητα στις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας. Ο στόχος αυτός αποτελεί την προτεραιότητα των Ταμείων. Στο στόχο αυτό συνεισφέρουν το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής.

β) στόχος δεύτερος, «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση», που αποβλέπει, εκτός από τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας των περιφερειών καθώς και στην απασχόληση, προβλέποντας τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων αυτών που συνδέονται με την απελευθέρωση του εμπορίου, μέσω της καινοτομίας και της προαγωγής της κοινωνίας της γνώσης, της επιχειρηματικότητας, της προστασίας και της βελτίωσης του περιβάλλοντος, και της βελτίωσης της προσβασιμότητας, της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, καθώς και μέσω της ανάπτυξης αγορών εργασίας χωρίς περιορισμούς. Στον στόχο αυτό συνεισφέρουν το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ.

γ) στόχος τρίτος, «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία», που αποβλέπει στην ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας μέσω κοινών τοπικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών, στην ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας μέσω δράσεων που ευνοούν την ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη που συνδέεται με τις ενωσιακές προτεραιότητες, και μέσω της ενίσχυσης της διαπεριφερειακής συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειρίας στο ενδεικνυόμενο εδαφικό επίπεδο. Στον στόχο αυτό συνεισφέρει το ΕΤΠΑ.

Με βάση τον καθορισμό αυτών των στόχων, τα διάφορα έργα για να ενταχθούν στα προγράμματα και να τύχουν οικονομικής συνδρομής από τα ταμεία της συνοχής πρέπει να εντάσσονται σε έναν από τους παραπάνω τρεις στόχους και να υπηρετούν τους επιδιωκόμενους από αυτούς σκοπούς.

Περαιτέρω, με τον ίδιο κανονισμό καθορίζονται η γεωγραφική επιλεξιμότητα της συνδρομής, οι αρχές της ενίσχυσης, το δημοσιονομικό πλαίσιο, η στρατηγική προσέγγιση της συνοχής, το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς, η στρατηγική παρακολούθηση, ο προγραμματισμός, οι γενικές διατάξεις για τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του

Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων, τα επιχειρησιακά προγράμματα, η οικονομική συνεισφορά των Ταμείων, η διαχείριση, η παρακολούθηση και οι έλεγχοι, η δημοσιονομική διαχείριση κλπ.

Σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ που προσαρτάται στον κανονισμό 1083/2006, τα ανώτατα όρια της συγχρηματοδότησης του κάθε έργου από τα διαρθρωτικά ταμεία εξαρτώνται από διάφορα κριτήρια, που καθορίζονται στα άρθρα 52 επ. του κανονισμού 1083/2006, κυμαίνονται δε από 50% έως 85% επί της επιλέξιμης δαπάνης. Επομένως, η συμμετοχή του κράτους μέλους στη συνολική δαπάνη κυμαίνεται κατά περίπτωση από 15% έως 50%.

Συμπεράσματα

Από την ανωτέρω λεπτομερή ανάλυση της σύνθεσης και λειτουργίας των οργάνων της Ένωσης προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

Πρώτον, με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας επιτυγχάνεται η ενδυνάμωση της δημοκρατικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε συνομοθέτη της Ένωσης. Η νομοθετική λειτουργία της Ένωσης ασκείται κατά κανόνα σύμφωνα, με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μαζί με το Συμβούλιο. Επομένως, οι αντιπρόσωποι των λαών της Ευρώπης, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μαζί με τους εκπροσώπους των εθνικών κυβερνήσεων που συμμετέχουν στο Συμβούλιο έχουν την αποκλειστική αρμοδιότητα να ασκούν την νομοθετική λειτουργία.

Δεύτερον, η Ένωση αποκτά δύο νέα όργανα που είναι ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και ο Υπάτος εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ. Οι δύο αυτοί ενωσιακοί αξιωματούχοι θα εκπροσωπούν διεθνώς την Ένωση για μεγάλο χρονικό διάστημα, δυόμιση και πέντε έτη αντίστοιχα, ώστε να παύσει η Ένωση να εκπροσωπείται από αξιωματούχους εξάμηνης διάρκειας, στοιχείο που πολλές φορές επικαλούνταν τα μέλη της διεθνούς κοινότητας για να υποδηλώσουν ότι δεν γνώριζαν ποιος εκπροσωπεί την Ένωση διεθνώς.

Τρίτον, προβλέπεται η δυνατότητα μείωσης των μελών της Επιτροπής, ώστε να γίνει περισσότερο ευέλικτη και παραγωγική ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της νέας εποχής.

Τέταρτον, καθιερώνεται ως κανόνας το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας για τη λήψη των αποφάσεων του Συμβουλίου. Με τον τρόπο αυτό μειώνονται οι περιπτώσεις λήψεως των αποφάσεων με ομοφωνία, που είναι δύσκολο να επιτευχθεί με αποτέλεσμα να παρατηρείται καθυστέρηση στη λήψη των αποφάσεων της Ένωσης.

Πέμπτον, καταργείται το σύστημα των πυλώνων που δημιουργούσε μεγάλη σύγχυση μεταξύ των πολιτών ως προς τις σχέσεις της Ένωσης με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Από την 1^η Δεκεμβρίου 2009, ημέρα έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας, η ΕΚ έπαυσε να υπάρχει, η δε Ένωση αντικατέστησε και διαδέχθηκε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Επομένως του λοιπού, η ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία διεξάγεται στο όνομα μιας νομικής οντότητας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες στο μέλλον θα υπάρχει μόνο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας η οποία διατηρείται σε ισχύ.

Έκτον, με τις ρητές διατάξεις της Συνθήκης για την ΕΕ, καθίσταται πλέον απόλυτα ευκρινές ότι η ΕΕ αποτελεί νομική προσωπικότητα, προς την οποία τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει εθνικές αρμοδιότητες για την επίτευξη των κοινών τους στόχων.

